ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1872. = ΤΕΥΧΟΣ ΛΗ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ἐν Εὐρώπῃ.

Μέρος Α'.

Ὡς γινώσκομεν, ἡ Ἁγία Γραφὴ ἦτο μὲν μεταπεφρασμένη εἴς τε τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Λατινικὴν καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἤρκει νὰ ἔχῃ τις τότε ἓν τῶν σπανίων ἐκείνων καὶ βαρυτίμων χειρογράφων, ἀλλ' ὤφειλε νὰ ἦνε εἰδήμων τοὐλάχιστον τῆς μιᾶς τῶν διαλέκτων τούτων.

Δύσκολον τὸ νὰ ὁρισθῇ μετ' ἀκριβείας κατὰ ποίαν ἐποχὴν ἡ γλῶσσα τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας εἶχε παύσει οὖσα ἡ πάνδημος γλῶσσα τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Εὐρώπης, καθότι ἀνεπαισθήτως οὕτως εἰπεῖν καὶ βαθμηδὸν εἶχεν αὕτη ἤδη παραμορφωθῆ διὰ τῆς ἐπιμιξίας αὐτῆς μετὰ τῶν διαλέκτων τῶν τε χωρῶν, ἐν αἷς εἶχεν ἀποικισθῆ, καὶ τῶν ἀγρίων κατακτητῶν, οἵτινες δίκην χειμάρρου κατήρχοντο ἐξ Ἄρκτου καὶ Μεσημβρίας· τοῦτο μόνον ἐστὶ βέβαιον, ὅτι κατὰ τὸν ὄγδοον καὶ ἔνατον αἰῶνα, ἵνα μὴ ἀρχαιότερον ἀνέλθωμεν, οἱ πλεῖστοι τῶν Εὐρωπαίων οὐδόλως ἠδύναντο ν' ἀναγνώσωσιν οὐδὲ νὰ ἐννοήσωσι λατινικόν τι βιβλίον, λ. χ. τὴν λατινικὴν ἱερὰν Γραφήν. Ἔτι δυσχερέστερον συνέβαινεν αὐτοῖς ὡς πρὸς τὴν ἑλληνικήν.

Ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἤρξατο πρῶτον ἔν τε τῇ δυτικῇ καὶ τῇ ἀρκτῴᾳ Εὐρώπῃ περὶ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ καὶ μίαν μόνην ἑλληνικὴν λέξιν γινώσκων θαυμάσιος ἀνὴρ ἐνομίζετο. Εὕρισκέ τις, ἀναγινώσκων, παρατιθεμένην τινὰ ῥῆσιν ἑλληνικήν; ἀπέφευγεν αὐτὴν ὡς ὁ ὁδοιπόρος τὸ ἀπαντώμενον πρόσκομμα, λέγων: «Ἑλληνικὸν τὸ χωρίον τόδε, οὐκ ἀναγινώσκεται.» Ἡ πρώτη δ' ἀπόπειρα τοῦ μανθάνειν τὴν Ἑλληνικὴν ἀναφαίνεται περὶ τὰ μέσα τοῦ 15ου αἰῶνος, ὅτε μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας οἱ ἐκ τῆς πατρίδος ἀποδημήσαντες Γραικοὶ ἐν μὲν τῇ Ἰταλίᾳ ὑπὸ τῶν Μεδίκων ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ὑπὸ τῶν Λουδοβίκων τὴν ἀρίστην προσέλαβον ὑποδοχὴν καὶ περιθάλψιν. Ἀναφέρεται προσέτι, ὅτι τὸ 1,508 ἐκ Γερμανίας εἰς Παρισίους μετέβαινον, ὅπως ἀκροασθῶσι τῶν μαθημάτων τοῦ γαλλου Ἑλληνοδιδασκάλου Ἱερωνύμου Ἀλεξάνδρου.

Ἄλλως τε ὡς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἦτο γενικὴ ἡ ἀμάθεια τοῦ Κλήρου τῆς Εὐρώπης. Ἱερομόναχός τις ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ ἀνεφώνησεν ἀπ' ἄμβωνος τάδε: «Νέα τις γλῶσσα ἀνεκαλύφθη, » ἥτις καλεῖται Ἑλληνική. Ἕκαστος ἂς προσέχῃ. Ἡ γλῶσσα » αὕτη ἔστιν ἡ πηγὴ ἁπασῶν τῶν αἱρέσεων. Εἰς χεῖρας πλείστων » ἀνθρώπων βλέπει τις βιβλίον ἐν ταύτῃ τῇ γλώσσῃ συγγεγραμ- » μένον, Νέα Διαθήκη καλούμενον. Τὸ βιβλίον τοῦτο βρίθει ἑλα-

» σφημιῶν καὶ παγίδων. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν Ἑβραϊκήν, προ-
» σέθηκεν ὁ σοφὸς ἱεροκήρυξ, οἱ μανθάνοντες αὐτὴν οὐδόλως τῶν
» Ἰουδαίων διαφέρουσι.» (Σισμόνδης, Ἱστορ: τῶν Γάλλων, Βιβλ.
17. Σελ. 364.)

Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων λέξεων δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ ἡ Ἑβραϊκὴ ἦτο ἐπίσης ὥσπερ ἡ Ἑλληνικὴ νεοφανής, καὶ ὅτι ἕκαστος, ὑπὸ ἄκρας εὐλαβείας ἐμφορούμενος, ἀπέφευγε παντάπασι τὴν σπουδὴν αὐτῆς.

Γενική τις σύνοδος τοῦ τάγματος τῶν Βενεδικτίνων, περὶ τὸν 12ον αἰῶνα συγκροτηθεῖσα, καθυπέβαλεν εἰς τιμωρίαν μοναχόν τινα, ὡς διδαχθέντα ὑπὸ Ἰουδαίου τὸ ἀναγινώσκειν τὴν Ἑβραϊκήν· οὐχ ἧττον δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν εἰδήμονες αὐτῆς ἄτιμοι ἐθεωροῦντο. Οἱ ζωγράφοι, ἰχνογράφοι καὶ ἀντιγραφεῖς μοναχοί, ἐζωγράφουν ἢ ἰχνογράφουν μετ' ἀκαμάτου ἐπιμονῆς τοὺς ἑβραϊκοὺς χαρακτῆρας, ἀντέγραφον δὲ καὶ τὰ ἑβραϊκὰ χειρόγραφα, ὡς καὶ τὰ ἑλληνικὰ καὶ συνεχέστερον τὰ λατινικά, οὐδέν τι ἄλλο ἐν αὐτοῖς θεωροῦντες ἢ ἁπλᾶ σημεῖα.

Καὶ ἡ Ἀραβικὴ δ' ὡς εἰκὸς εἰς τὴν αὐτὴν διετέλει περιφρόνησιν. Ὁ Ἀέβας Πέτρος ὁ Σεβάσμιος ὁ καὶ Δεκλούνης ἐπονομαζόμενος, δεινὸς θεολόγος, ἠθέλησέ ποτε (περὶ τὸν 13ον αἰῶνα) νὰ ἐξελέγξῃ τὸ Ἀλκοράνιον, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ τινὰ ἱκανὸν ὅπως μεταφράσῃ αὐτό.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ'. αἰῶνος ἐζήτησέ τις ν' ἀποδείξῃ ὁπόσον ἡ ἐκμάθησις τῶν γλωσσῶν συντελεῖ εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν θρησκευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἰδεῶν· οὗτος δ' ἦν ὁ θαυμάσιος ἀνὴρ Ραϋμόνδος Λούλης, μάγος κατὰ τοὺς μέν, αἱρεσιάρχης κατὰ τοὺς δέ, καὶ μάρτυς θεόπνευστος κατὰ τοὺς ὁμοπάτριδας αὐτοῦ, ὃς καὶ συνέγραψεν, ὡς βεβαιοῦσι, περὶ τὰ χίλια συγγράμματα. Ἐγνωστοποίησε δὲ τὸ σχέδιόν του τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας Φιλίππῳ τῷ Ὡραίῳ, καὶ τῇ συμπράξει αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Πάπα Κλήμεντος τοῦ Ε'. προσέλαβε τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς ἐν Δελφινάτῳ τῆς Βιέννης συγκροτηθείσης ἐκκλησιαστικῆς συνόδου (1311—1312) ἵνα συστήσῃ διδασκαλικὰς ἕδρας τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν ἐν Βολωνίᾳ, Παρισίοις, Σαλαμάγκῃ, Ὀξφόρδῃ καὶ Ῥώμῃ. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦτο δὲν ἐτελεσφόρησεν. Ἀληθῶς ἐν ἐπιστολῇ τινι τοῦ Πάπα Ἰωάννου ΚΔ'. ἀναγινώσκομεν ὅτι τὸ 1325, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων παρεδίδετο ἡ Ἑλληνική, Ἀραβική, Χαλδαϊκὴ καὶ Ἑβραϊκή· ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων εἰσὶ λέξεις κεναί, ἃς δυνάμεθα ν' ἀφομοιώσωμεν πρὸς τὰς ἐπὶ κενῶν δοχείων προσκειμένας ἐπιγραφάς. Τὴν δὲ πρώτην Ἑβραϊκὴν γραμματικὴν ἀνευρίσκομεν ἐν Γαλλίᾳ περὶ τὰ διακόσια ἔτη βραδύτερον, ἣν ὁ ἐκδότης αὐτῆς Φραγκίσκος Τισσάρ, ὁ καὶ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ἀφιέρωσε τῷ δουκὶ Δε Βολσὰ (ἀκολούθως Φραγκίσκῳ Α'.)

Ὀφείλομεν ὅθεν ν' ἀνομολογήσωμεν ὅτι καὶ αὐτοῖς τοῖς μᾶλλον πεπαιδευμένοις καὶ λογίοις ἀνδράσιν, οἵτινες ἤκμασαν κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἡ Ἑβραϊκή, ὡς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Βίβλος, οὐδόλως ἦν προσιτή.

Ἅπαντες ἐκεῖνοι οἱ βαθύνοες, οἱ πολυμαθεῖς καὶ θαυμάσιοι ἄνδρες, οἱ ἄγγελοι τῶν γραμμάτων, οἱ ἀετοὶ τῆς θεολογίας (ὡς σὺν ἀλλήλοις ἀπεκαλοῦντο) μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ὀξυδέρκειαν καὶ ἀγχίνοιαν, οὐδόλως ἠδύναντο νὰ πορισθῶσιν ἢ νὰ μεθερμηνεύσωσιν ἑλληνικὴν ἢ ἑβραϊκὴν γραμματικήν, ἑλληνικὸν ἢ ἑβραϊκὸν λεξικόν. Τῶν ἀποκρύφων τούτων γραφῶν, ὧν περ ἐλάχιστόν τι δεῖγμα ὁ πολύμοχθος κάλαμος τῶν μοναχῶν παρεῖχεν ἑκάστοτε αὐτοῖς, οὐδόλως τὴν κλεῖδα κατεῖχον. Ἂν λοιπὸν οὕτω συνέβαινε τοῖς ἀρίστοις τῆς ἐποχῆς, οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς τὰ ἴχνη αὐτῶν ἐφαμίλλως βαδίζοντες πῶς ἄρά γε τότε διέκειντο;...

Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν Λατινικὴν Βίβλον, οὐ μόνον τοῖς χυδαίοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς λογίοις ἀνδράσι καὶ τοῖς διδασκάλοις ἦν ὅλως ἀπρόσιτος. Ἀληθῶς δ' εἰπεῖν, οὐδεπώποτε τὴν ἐλάμβανον εἰς χεῖρας.

« Ἐπὶ Παποκρατίας (ὡς καλοῦσιν οἱ διαμαρτυρόμενοι τὴν πρὸ
» τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν μεταρρυθμίσεως ἐποχήν,) οὐδεὶς ἐγί-
» νωσκε τὴν Ἱερὰν Γραφήν, οὐδ' αὐτοὶ οἱ θεολόγοι ἀνεγίνωσκον
» αὐτήν. Πολλάκις ἤκουσα τὸν Λούθηρον νὰ λέγῃ (ταῦτα διηγεῖ-
» ται ὁ ἐκδότης τῶν τοῦ Λουθήρου Συμποσιακῶν λόγων, « Tisch-
» gespräche Luthers » ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ βιβλίου) ὅτι ὁ
» πολυμαθὴς Ἀνδρέας Carlestad διετέλει ὡς διδάκτωρ τῆς Θεο-
» λογίας ἐπὶ ὀκταετίαν, πρὶν ἢ κατὰ πρῶτον ἀναγνῷη τὴν Βί-
» βλον. Κἀγὼ αὐτός, λέγει ὁ Λούθηρος, ἤμην ἤδη τὴν ἡλικίαν εἰκο-
» σαετὴς χωρὶς ἀκόμη νὰ ἴδω Βίβλον. Ἐφρόνουν δ' ὅτι δὲν ὑπῆρ-
» χον ἄλλα Εὐαγγέλια καὶ Ἐπιστολαί, πλὴν τῶν ἐν τοῖς Διδα-
» χολογίοις ἐμπεριεχομένων. Ἐπὶ τέλους ἀνεῦρον μίαν Βίβλον ἐν
» τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἐρφουρδίας καὶ τεμάχια πολλάκις ἐξ αὐτῆς
» ἀνεγίνωσκον τῷ Δόκτορι Staupitz μετὰ μεγίστου θαυμασμοῦ.»—
Ἰδοὺ αἱ αὐταὶ λέξις τοῦ Λουθήρου γερμανιστί.

" Ich selbst, sagt Luther, war bereits zwanzig Jahre alt ge-
„ worden ohne noch eine Bibel gesehen zu haben. Ich war
„ der Meinung es gäbe Keine andere Evangelien und Episteln
„ als jene des Predigt bücher. Endlich fand ich eine Bibel in
„ der Erfurter Bibliothek, nud ich las aus desselben oft dem
„ Doctor Staupitz mit grosser Verwunderung vor „

Ἐν τῇ ἐν Αὐγσβούργῃ Συνόδῳ (1530), ἔνθα ἀνεγνώσθη ἡ ὁμολογία τῆς Λουθηρανῆς πίστεως ἡ ὑπὸ τοῦ Μελάγγθωνος συνταχθεῖσα, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Μονάχου ἐθεώρει ἀτενῶς Βίβλον ἐκεῖσέ που κειμένην· εἷς δὲ τῶν τῆς Συνόδου, παρατηρήσας τοῦτο, προσελθὼν τὸν ἠρώτησεν· « ἵνα τί, τοσοῦτον περιέργως θεωρεῖ ἡ Υ. Πανιερότης τὸ βιβλίον τοῦτο;»— « Ἀγνοῶ ὁποῖόν τι βιβλίον τοῦτό ἐστιν » ἀπήντησεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. (ich waiss nicht was diess für ein Buchist).

Ὁ πολυμαθὴς Usingen, μοναχὸς ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Αὐγουστίνων καὶ διδάσκαλος τοῦ Μ. Λουθήρου ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Ἐρφουρδίας, ἰδὼν αὐτὸν ἀναγινώσκοντα μετὰ πολλοῦ ζήλου τὴν Βίβλον, τῷ εἶπεν « Ἀ! Ἀδελφὲ Μαρτῖνε, τί ἔχετε νὰ κάμητε μὲ τὴν Βίβλον; — ὀφείλομεν μᾶλλον ν' ἀναγινώσκωμεν τοὺς ἀρχαίους εἰδήμονας αὐτῆς, τοὺς ἐξ αὐτῆς ἀπαντλήσαντας τό τε μέλι καὶ τὴν ἀλήθειαν.» Καὶ τῷ ὄντι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνεγίνωσκον τὴν Βίβλον διὰ μέσου τῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων· ἂν δέ τις τυχὸν ποτε ἤνοιγεν αὐτὴν ὁ ἴδιος, τοῦτο ἐγίνετο οὐχὶ ἵνα ἰδίοις ὄμμασι ἀναγνώσῃ αὐτήν, ἀλλὰ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν Πατέρων. Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὗτοι ἀποκλειστικῶς ἀνεγίνωσκον καὶ ἐσαφήνιζον αὐτήν, ὁ δὲ λαὸς ὑπήκουε.

Τίς δὲ τότε, πρὸς στιγμὴν τοὐλάχιστον, ἤθελεν ἄραγε ὀλιγωρήσει πᾶν ὅ,τι σχετικῶς πρὸς τὴν Βίβλον ἐκ πατροπαραδόσεως παρέλαβε; Τίς ἤθελε παραγκωνίσει τὰς περὶ αὐτῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας ἢ παραβλέψει ἀποστόλους, ἐκκλησιαστικοὺς πατέρας, πάπας καὶ συνόδους, ἵνα αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν Βίβλον ἐρευνήσῃ; Τίς ἤθελε συλλάβει τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ οἰκειοποιηθῇ τὴν Βίβλον, ὥστι βιβλίον κατὰ πρώτην φορὰν εἰς φῶς ἀναδεικνύμενον καὶ τέως ὑπ' οὐδενὸς μεθερμηνευθέν, καὶ ἀναλάβει αὐτὴν εἰς χεῖρας, ὡς τι βιβλίον νεοφανὲς καὶ ἄγνωστον, ὅπως ἐπ' αὐτοῦ ποιήσηται τὰς δεούσας ἐρεύνας αὐτοῦ καὶ ἐξηγήσεις; Τὸ ἀποτέλεσμα τοιαύτης παρατόλμου ἐπιχειρήσεως ἤθελεν ἀναγκαίως εἶσθαι ἢ τὸ αὐτό, ὅπερ ἤδη οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες παρήγαγον, ἢ πᾶν ἄλλο ἀντίθετον καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντιβαῖνον πρὸς ἐκεῖνο.

Ἂν τὸ πρῶτον: τοὺς κόπους τῶν Ἐκκλ. πατέρων ὁ τοιοῦτος ἐκ νέου πάλιν ἀνελάμβανε καὶ ἐπὶ ματαίῳ τὸ ἔργον ἐκείνων ἀνεπεχείρει καὶ ἀνωφελεῖς μόχθους καὶ χρόνον κατεδαπάνα, ἵνα ἀκαίρως καὶ πάλιν ἀναδείξῃ τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι τὰ ἕξῆς τρία πασίδηλα ἤδη πορίσματα συνενοοῦνται ἐν τῇ σπουδαιότητι τῆς ἐπιχειρήσεώς του.

1. Ἡ πίστις καὶ πεποίθησις πρὸς τὴν τελείαν καὶ ἄδολον ὀξυδέρκειαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων.

2. Ἡ πίστις καὶ πεποίθησις πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις δι' αὐτῶν ἐγγυᾶται περὶ τῆς ὀξυδερκείας τῶν ἁγίων πατέρων, διασαλπίζουσα οὕτω τὰς γνώμας αὐτῶν.

3. Ἡ πίστις καὶ πεποίθησις πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὅστις βεβαίως οὐδόλως ἤθελεν εὐδοκήσει ὥστε μαρτυρίαι, ἐν τῷ ὀνόματι καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ἀπὸ τοσούτων αἰώνων καὶ ἐν μέσῳ τοσούτων ἑκατομμυρίων ψυχῶν διασπαρεῖσαι, νὰ ὦσι μετὰ δόλου καὶ ἀπάτης ἀναμεμιγμέναι

Ἂν τὸ δεύτερον: τίς ἤθελε τολμήσει ν' ἀμφιβάλῃ περὶ τοῦ ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν Γραφῶν ἔρευνά του ὤφειλε τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὸν ἐφ' ὃ καὶ οἱ Πατέρες ἀφίκοντο; Ἢ ἂν τυχὸν ποτέ τις πράγματι τοιαύτην ἀμφιβολίαν πρὸς στιγμὴν ἤθελε συλλάβει, ἤθελεν ἄρά γε ὁ τοιοῦτος τολμήσει ποτὲ νὰ διαληλώσῃ αὐτήν; ἤ, μετὰ τὸ τέλος τῶν ἀναζητήσεων καὶ ἐρευνῶν αὐτοῦ, ν' ἀντιμετωπισθῇ ἀναφανδὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων καὶ θαρρούντως καὶ εὐτόλμως ν' ἀποφανθῇ ὅτι ὁ Κλῆρος ἐξηπάτησε τὰ πλήθη, ὅτι αὐτὰ οἴκοθεν ἀφέθησαν νὰ ἐξαπατηθῶτιν, ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἅσπερ ἡ ἰδία μετὰ τοσαύτης ἀσφαλείας καὶ πεποιθήσεως ἐξέδωκεν, εἰσὶ ψευδεῖς, ὅτι αὕτη, ἢ μᾶλλον οἱ τὰ περὶ αὐτῆς διαπεπιστευμένοι, ἐν τῇ Βίβλῳ οὐδόλως εἶδον ἐκεῖνο ὅπερ ἔνεστιν ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ὅτι εἶδον ἢ ἐνόμισαν ἰδόντες ἅπερ οὐδόλως ἐν αὐτῇ ἐμπεριέχονται;— Ὁ τοιοῦτος ἀνήρ, ἐὰν τῷ ὄντι ἤθελε φανῇ, καλῶς ἤθελε πράξει σιωπῶν καὶ τὸ μυστικὸν αὐτοῦ μηδόλως ἐκ στόματος προφέρων. Ἄλλως μεγάλας καὶ ἀνυπολογίστους βασάνους ἤθελεν ὑποστῇ, καὶ ἐπὶ τέλους καὶ τὴν ζωὴν ἀπολέσει· τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ μετὰ φρίκης καὶ βδελυγμίας ἀναφερόμενον ἤθελε πάντως ἀποτρέπει τοὺς τυχὸν ὁμοφρονοῦντας αὐτῷ τοῦ ν' ἀνακηρύξωσι τὴν γνώμην αὐτῶν.

Σπάνις λοιπὸν καὶ ὑπερτίμησις τῶν χειρογράφων, κοινὴ ἄγνοια τῶν γλωσσῶν Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς καὶ Ἑβραϊκῆς ἦσαν τὰ πρώτιστα κωλύματα τὰ ἀπὸ τοῦ 6ου μέχρι τοῦ 15ου αἰῶνος ἤτοι κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐν Εὐρώπῃ, μεταξὺ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν ἀπειραρίθμων λατρευτῶν αὐτῆς παρουσιαζόμενα. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς κεκτημένους ἀντίτυπόν τι αὐτῆς καὶ εἰδήμονας τῶν γλωσσῶν, οὗτοι τὴν Βίβλον ἀναγινώσκοντες, τοὺς Πατέρας ἐν αὐτῇ ἀνεγίνωσκον· διότι ἄλλως, εἰς τοὺς τυχὸν βουλομένους τὰ ὑπὸ ἐκείνων τεθέντα ὅρια νὰ ὑπερπηδήσωσιν, ἐπεφυλάττοντο αὐτοῖς, ὡς εἴρηται, τὰ ἑξῆς, ἀρκούντως ἱκανὰ ὥστε ν' ἀναχαιτίσωσι τὴν ἀσέβειαν καὶ τολμηρίαν αὐτῶν: Ἡ ἀρὰ τῶν τε ζώντων καὶ τεθνεώτων, ἡ ἀπέχθεια τῶν εὖ φρονούντων, ἡ περιφρόνησις τοῦ λαοῦ, ἡ καταδίκη, ἡ εἰρκτή, ἡ ἀτίμωσις, καὶ ἐν συνόλῳ εἰπεῖν, ἅπαντα τὰ βασανιστήρια τῆς κολάσεως ἐν τῷ παρόντι βίῳ προεπιβαλλόμενα αὐτοῖς.

Ἐν τούτοις, περαίνοντες τὸ Α'. μέρος τῆς παρούσης πραγματείας προσεπιλέγομεν ὅτι κατὰ τὸν μεσαιῶνα τοῦτον ἀνεφάνη καὶ ἡ λεγομένη Σχολαστικὴ ἢ σχολαστικὴ Φιλοσοφία, ἀρχὴν λαβοῦσα ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ Καρόλου Μάγνου ἱδρυθείσαις ἐκκλησιαστικαῖς σχολαῖς. Ὁ οὐσιώδης αὐτῆς χαρακτὴρ ἦτο ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον στενὴ συνάφεια τῆς φιλοσοφίας καὶ ἰδίως τῆς διαλεκτικῆς μετὰ τῆς θεολογίας. Ἡ σπουδὴ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀριστοτέλους μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν συνένωσιν ταύτην δύο στοιχείων ἑτερογενῶν. Καὶ οὕτως οἱ φιλόσοφοι τῆς ἐποχῆς, τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Βίβλου ὅλως παριδόντες, δι' ἀνθρωπίνης ὁδοῦ καὶ οὐχὶ τῆς ἐξ Ἀποκαλύψεως προσεπάθουν ἵνα φθάσωσιν εἰς τὴν λύσιν τῶν καθαυτὸ θεολογικῶν ζητημάτων, μεχρισοῦ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἡ σχολαστικὴ αὕτη ὁλοσχερῶς ἐξέλιπεν ἀπέναντι τῆς ἐμβριθεστέρας γνώσεως τῶν ἀρχαίων φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Βάκωνος καὶ Καρτεσίου· ἡ δὲ φιλοσοφία ἀπαλλαχθεῖσα τοῦ ἑτέρου στοιχείου ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὴν προσήκουσαν αὐτῇ θέσιν ἣν μέχρι τοῦδε διατελεῖ κατέχουσα.

Ἐμ. Γιαννακόπουλος.

Η ΤΡΟΜΕΡΑ ΑΑΥΣΟΣ.

Γάλλος τις συγγραφεὺς διηγεῖται, ὅτι πλοίαρχός τις περιεπάτει ἡμέραν τινὰ ἀπροσέκτως παρὰ τὰς ὄχθας ποταμοῦ τινος οὐχὶ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν του, ἐνῷ τὰ ὕδατα αὐτοῦ ἦσαν εἰσέτι ρηχά. Κυττάζων δὲ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χωρὶς νὰ προσέχῃ εἰς τὰ βήματά του δὲν παρετήρησε τὴν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξηπλωμένην χονδρὴν ἄλυσον, τῆς ὁποίας τὸ μὲν ἓν ἄκρον ἦτο προσηρτημένον εἰς μέγαν σιδηροῦν κρίκον, στερεωμένον εἰς ἕνα ἐπὶ τῆς ὄχθης βράχον, τὸ δὲ ἕτερον εἰς ἄγκυραν βυθισμένην εἰς τὸν ποταμόν. Μὴ ἰδὼν λοιπὸν αὐτήν, ἐσκόνταψεν, ὁ δὲ ποῦς αὐτοῦ εἰσῆλθεν εἰς ἕνα τῶν κρίκων της καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἐξαγάγῃ· ἠγωνίζετο μετὰ μεγάλης βίας καὶ δυνάμεως νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ· ἔστρεφε τὸν πόδα του πρῶτον ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους, ἔπειτα ἐκ τοῦ ἑτέρου, ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ· ἄνθρωποι δέ τινες διαβαίνοντες ἐκεῖθεν καὶ ἀκούσαντες αὐτὸν ἔσπευσαν εἰς βοήθειάν του.

Οὗτοι προσεπάθησαν παντὶ σθένει νὰ ἐκβάλωσι τὸν πόδα του ἐκ τῆς ἄλυσου, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤρχισε νὰ πρήσκηται, ὅλαι αἱ προσπάθειαί των ἀπέβησαν μάταιαι. Τί ἔπρεπε τότε νὰ κάμωσι; Νὰ λύσωσιν ἢ νὰ ἄρωσιν ἐκεῖθεν τὴν ἄλυσον ἤτον ἀδύνατον. Αὐτὴ ἦτον ὄγκος τις σιδηροῦς, ὅστις μόνον διὰ ναυτικῆς μηχανῆς ἠδύνατο νὰ κινηθῇ, καὶ δὲν εἶχον καιρὸν νὰ χάνωσι, διότι ἡ παλίρροια ἤρχιζε καὶ τὰ ὕδατα ὑψοῦντο πᾶσαν στιγμήν· «Ἂς καλέσωμεν ἕνα σιδηρουργόν, ἵνα κόψῃ τὴν ἄλυσον, εἶπον οἱ ἄνθρωποι ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον· καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἔδραμε πρὸς ἀναζήτησιν τοιούτου εἰς πλησιέστερον χωρίον, τὸ ὁποῖον ἀπεῖχε δύο ἢ τρία μίλλια ἐκεῖθεν. Ὁ σιδηρουργὸς ἦλθεν, ἀλλὰ παρετήρησεν, ὅτι τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ, δὲν ἦσαν ἀρκετὰ ἰσχυρά, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ χωρίον ἵνα πάρῃ ἄλλα. Ἐπὶ τέλους ἐπέστρεψεν, ἀλλ' ἡ παλίρροια κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἶχεν ὑψωθῆ, τὰ μεγάλα κύματα ἐκυλινδοῦντο καὶ ἐπροχώρουν, καὶ τὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς μόλις ἔβρεχον τοὺς πόδας του, ἔφθανον τώρα ἕως εἰς τὴν μέσην τοῦ δυστυχοῦς πλοιάρχου· οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἐλθόντες εἰς βοήθειάν του, ἠναγκάσθησαν νὰ ἔμβωσιν εἰς πλοιάριον, καὶ ὁ σιδηρουργὸς ἔβλεπεν, ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὑπὲρ αὐτοῦ. Τί ἔπρεπε τότε νὰ γίνῃ; Ὦ! Ὁποία ἀγωνία ἐν ταύτῃ τῇ στιγμῇ. Ἓν μόνον τελευταῖον καταφύγιον ὑπῆρχεν, ἓν καὶ μόνον, ἀλλὰ τοῦτο ἦτο τρομερόν. Ὁ πλοίαρχος ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃ τὴν κνήμην του, ἵνα σώσῃ τὴν ζωήν. Θὰ τὸ κάμῃ; ναί, αὐτὸς εἶνε ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ τὸ πᾶν, ἵνα ἀποφύγῃ τὸν θάνατον. Χειροῦργος ἐζητήθη ἄνευ οὐδεμιᾶς στιγμῆς ἀναβολῆς. Οὗτος ἔρχεται κατεσπευσμένως, κομίζων κιβώτιον ἐργαλείων καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο ἦτο ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἐγχείρισιν. Ὁ ἀτυχὴς ἄνθρωπος τὸν βλέπει πλησιάζοντα. Ὦ! μὴ χάνῃς οὐδεμίαν στιγμήν, ἀνακράζει· ἀπόκοψον τὴν κνήμην μου, ἰατρὲ, καὶ σῶσον τὴν ζωήν μου. Ἀλλ' ὅταν ὁ χειροῦργος ἔφθασεν εἰς τὸν τόπον, ἠναγκάσθη νὰ ἔμβῃ εἰς πλοιάριον, καὶ μόλις δι' ἰσχυρᾶς κωπηλασίας ἠδυνήθη νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον· δυστυχῶς δὲ ὅταν ἔφθασεν ἐκεῖ, τὰ ὕδατα εἶχον ἀναβῆ μέχρι τοῦ λαιμοῦ του, καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἐκρατεῖτο ἡ κεφαλή του ὑπεράνω αὐτῶν. Εἶνε πολὺ ἀργὰ — εἶπεν ὁ ἰατρὸς — καὶ μετά τινας στιγμὰς τὰ κύματα κατέκλυσαν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου ἀνθρώπου, καὶ οὕτως ἀπώλετο! Ναί, ἀπώλετο! Ἀναγνῶστα, τοῦτο τὸ τρομερὸν διήγημα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς σὲ ὡς μεταφορὰ ἢ ἀλληγορία. Σύ, ὡς ὁ πλοίαρχος ἐκεῖνος, ἐξέρχεσαι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιωτικοῦ σου σταδίου ἀμέριμνος, εὔθυμος καὶ εὐτυχής. Ἡ ἄλυσος, τὴν ὁποίαν ἐξ ἀπροσεξίας ἐκεῖνος δὲν εἶδε, εἶνε ἡ παγίς, τὴν ὁποίαν ὁ Σατανᾶς στήνει κατὰ σοῦ· ὁ κρίκος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ποὺς αὐτοῦ ἐπιάσθη, εἶνε ἡ ἁμαρτία σου. Πιστεύεις, ὅτι θέλεις εὐκόλως ἐλευθερωθῆ ἀπ' αὐτῆς· ἀλλ ἀπατᾶσαι. Ἡ παλίρροια εἶνε ὁ θάνατος, ὅστις πλησιάζει· δὲν ἔχεις οὐδεμίαν στιγμὴν νὰ χάνῃς· πᾶσα προερχομένη στιγμὴ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἄλυσον τῆς ἁμαρτίας ἰσχυροτέραν, τὴν σωτηρίαν ἀδεβαιοτέραν. Τί θὰ γίνῃς; οὐδὲν πλοιάριον ἐν τῷ κόσμῳ δύναται νὰ σὲ σώσῃ, οὐδεὶς σιδηρουργὸς ἔχει δύναμιν νὰ κόψῃ ταύτην τὴν ἄλυσον, οὐδεὶς χειροῦργος εἶνε ἀρκετὸς νὰ διαχωρίσῃ ἐκεῖνο ὅπερ σὲ δένει εἰς τὴν ἁμαρτίαν.

Τί θέλεις γίνει; Ὑπάρχει εἷς σωτὴρ, καὶ εἷς μόνος—Ἰησοῦς εἶνε τὸ ὄνομά του. Αὐτὸς δύναται νὰ σὲ σώσῃ, νὰ σὲ λυτρώσῃ, νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ· στρέψον πρὸς αὐτόν. Ἐπικαλέσθητι αὐτὸν εἰς βοήθειαν, μὴ βραδύνῃς, διότι ὁ χρόνος παρέρχεται, καὶ τώρα εἶνε ἡ ἡμέρα τῆς σωτηρίας· ῥίψον πρὸς αὐτὸν ἓν μόνον βλέμμα πίστεως. Αὐτὸς εἶνε ἄξιος πάσης τῆς ἐμπιστοσύνης σου καὶ πάσης τῆς ἀγάπης σου. « Αὐτὸς ἐγένενο ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ,» ἵνα ζήσῃς αἰωνίως. Μὴ βραδύνῃς νὰ ἔλθῃς πρὸς Αὐτόν. Ὅστις πιστεύει εις Αὐτόν, δὲν θέλει κατσισχυνθῆ. Ὁ Ἰησοῦς θέλει εἶσθαι μετὰ σοῦ κατὰ τὴν ὥραν τῆς θλίψεως καὶ τοῦ κινδύνου καὶ αὐτὸς θέλει σὲ ἐλευθερόνει ἀπὸ τούτων πάντων. Ἔλθὲ πρὸς Αὐτὸν λοιπὸν εὐθὺς, διότι « τώρα εἶνε καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἡμέρα σωτηρίας.»

Ἀναγνῶστα, δὲν δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃς περὶ τῆς θελήσεώς Του εἰς τὸ νὰ σὲ σώσῃ, διότι εἶνε γεγραμμένον, Αὐτὸς θέλει καὶ δύναται νὰ σώζῃ εἰς τὸ παντελὲς πάντα ἐρχόμενον πρὸς τὸν Θεὸν δι' Αὐτοῦ· Αὐτὸς ὡσαύτως εἶπεν. ὅτι Αὐτὸς θέλει νὰ σωθῶμεν πάντες, καὶ ὅτι πᾶς ὅστις ἔρχεται πρὸς Αὐτὸν δὲν θέλει κατ οὐδένα τρόπον ἀπορριφθῆ. Δὲν δύνασαι λοιπὸν νὰ ἀμφιβάλλῃς περὶ τῆς καλῆς θελήσεώς Του.

(Ἐκ τοῦ Ἀστ. τῆς Ἀνατολῆς.)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ.

I.

ΤΑ ΠΤΗΝΑ.

Κύτταξέ τα.— Ὡς ὀνείρων σμήνη φεύγουν 'στοὺς ἀέρας,
Διχοτόμοι κωπηλάται τῶν ἀνέμων τῆς ἡμέρας.
Ποῦ πηγαίνουν ; πρὸς τὸ χάος, πρὸς βασίλεια Αἰόλων.
Πρὸς τὰ νέφη, πρὸς τὰ ἄστρα, πρὸς τὰ σύνορ' ἄλλων πόλων.

Τὰ ἀκάματα πτερά των τοὺς ἀέρας σκανδαλίζουν·
Τοὺς χαδεύουν καὶ τοὺς πλήττουν· τὸ ἀχώριστον χωρίζουν.
Μὲ τρελλὸν παιδί, τὴν Φύσιν, τὰ τρελλὰ διασκεδάζουν,
Τὸ φιλοῦν, τὸ γαργαλίζουν καὶ πολλάκις τὸ χλευάζουν.

Τὸ χλευάζει ἡ φωνή των· ἡ δὲ ρίν των τὸ πληγόνει·
Καὶ τὴν πτέρυκν του ἂν θίξῃ, ἀπηνὴς τὸ θανατόνει.
Εἶνε κλέπται καὶ ἐπαῖται· πλὴν τί κλέπτουν ; κόκκον βίου·
Ἐπαιτοῦν, τί; ἄρτου κλάσμα ἢ περίσσευμα ψυχίου.

Πρὸς τὸν Πλάστην διευθύνουν τὰς κινήσεις των ἁπάσας·
Πρὸς τὸν Πλάστην, ὅστις, ἄκραν τοῦ Ἀγγέλου ἀποσπάσας,
Ἓν πτερὸν ἔθεσε τύπον ζωντανὸν τῶν ἰδικῶν των,
Τὴν πνοήν του ἐμφυσήσας εἰς τὰ νεῦρα τῶν πτερῶν των.

Ἡ ζωή των αἰωνία ἡδονὴ ἢ μέθη μᾶλλον·
Καὶ ἡ πτῆσις των ἓν θαῦμα, ἢ μυστήριον μεγάλον.
Εἰς αὐτήν, ἀγαλλιῶσα, μειδιᾷ ἡ φύσις ὅλη,
Τοῦ πτεροῦ των μέγας πῆχυς, οὐρανῶν ἀπείρων θόλοι.

Καὶ πετῶντα ἐνθυμοῦνται τὰ τρελλὰ τὰς φωλεάς των·
Ἐπανέρχονται καὶ ψάλλουν ὑπ' αὐτὰς τοὺς ἔρωτάς των.
Πρὸς αὐτάς, νοὺς ἐρώτων, ἓν γλυκὺ φιλὶ θὰ στείλῃ,
Πρὸ τοῦ ἄλλου κόσμου ὅλου, ἡ αὐγή, ἅμ' ἀνατείλῃ.

Σμύρνη Φ. Α. Β.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ, ΕΡΑΤΩ, ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.

Κατ' ἀρχὰς αἱ Μοῦσαι ἦσαν τρεῖς μόνον, Μελέτη, Μνήμη καὶ Ἀοιδὴ ὀνομαζόμεναι, αἵτινες, ὡς λέγει ὁ Παυσανίας, ἐλατρεύοντο ἐν Βοιωτίᾳ ἐξ ἀρχαίων ἤδη χρόνων, καὶ πρῶτοι ἔθυσαν αὐταῖς ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος οἱ παῖδες τοῦ Ἀλωέως Ὦτος καὶ Ἐφιάλτης (Παυσ. Βοιωτ. κθ'. 1). Αἱ ἐννέα δὲ Μοῦσαι μετὰ τῶν διαφόρων αὐτῶν ὀνομάτων εὑρίσκονται κατὰ πρῶτον παρ' Ἡσιόδῳ (Θεογ. 77), ὀνομαζόμεναι οὕτω, *Κλειώ, Εὐτέρπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία, Καλλιόπη.* Εἶνε δὲ θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης, διότι αἱ μαθήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀλληγοροῦνται, εἶνε ἀποτελέσματα τοῦ νοὸς καὶ τῆς μνήμης.

Παρ' Ὁμήρῳ εἶνε μόνον θεαὶ τῆς ᾠδῆς « αἳ ἄειδον ἀμειβόμεναι ἐπὶ καλῇ » ἐν Ὀλύμπῳ εἰς τὰ συμπόσια τῶν θεῶν (Ἰλ. Α'. 604), ἐδωροῦτο τοῖς ἀοιδοῖς τὸ ᾄδειν καὶ ἐνέπνεον εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν τὴν ὕλην τῶν ᾀσμάτων. Ἐντεῦθεν ἐπεκράτησε τὸ ἔθος νὰ προσφωνῶσιν αὐτὰς οἱ ἀοιδοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ᾀσμάτων, οἵτινες εἶνε υἱοὶ καὶ φίλοι αὐτῶν. Ὅτε δὲ ὁ *Θάμυρις* τόλμησε νὰ εἴπῃ ὅτι θὰ νικήσῃ αὐτὰς κατὰ τὴν ᾠδήν, ἀφῃρέσαν αὐτοῦ τὴν *θεσπεσίην ἀοιδὴν* καὶ κατέστησαν αὐτὸν πηρὸν (Ἰλ. Β'. 594).

Αἱ Μοῦσαι ἦσαν κατ' ἀρχὰς ἐπιπνευστικαὶ πηγαῖαι νύμφαι, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἀφιερωμέναι πηγαί, ἄντρα καὶ δάση (ἄλση). Ἀνέκαθεν ἐλάτρευσεν αὐτὰς ἡ φυλὴ τῶν Θρακῶν, οἵτινες ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Πιερίας κατῆλθον εἰς τὸν Ἑλικῶνα τῆς Βοιωτίας, ἔνθα αἱ πηγαὶ *Ἀγανίππη* καὶ *Ἱπποκρήνη* ἦσαν ἱεραὶ τῶν Μουσῶν. Ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος ἐξηπλώθη ἡ λατρεία αὐτῶν καὶ εἰς ἄλλους τόπους καὶ βαθμηδὸν καθ' ἅπασαν

τὴν Ἑλλάδα. Διέμενον ὅμως ἀσμένως εἰς τὰ παρὰ τὸν Ἑλικῶνα κείμενα ὄρη *Λείβηθρον* καὶ *Παρνασσόν*, εἰς τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου ἐγγὺς τῶν Δελφῶν ἦτο ἡ πηγὴ *Κασταλία*. Ἐκ τῶν κυριωτέρων τόπων τῆς λατρείας αὐτῶν ὀνομάζονται *Πιερίδες*, *Ολυμπιάδες*, *Πιμπληΐδες*, *Ἑλικωνιάδες*, *Θεσπιάδες*, *Παρνασσίδες*, *Κασταλίδες*. Αἱ Μοῦσαι ἅπασαι ἐλατρεύοντο ὡς θεαὶ καὶ ἔφοροι τῶν ὡραίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, καί, ἁπλῶς εἰπεῖν, πάσης παιδείας. Μετὰ ταῦτα παρέλαβον καὶ διάφορα προσόντα, καὶ οὕτως ἡ μὲν *Καλλιόπη* γίνεται θεὰ τοῦ ἔπους καθ' ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ· ἡ δὲ *Εὐτέρπη* θεὰ τῆς λυρικῆς ποιήσεως, κρατοῦσα αὐλόν· ἡ *Μελπομένη* μοῦσα τῆς τραγῳδίας, κρατοῦσα τραγικὴν προσωπίδα εἰς τὴν χεῖρα καὶ φέρουσα κισσὸν περὶ τὴν κεφαλήν· ἡ *Ἐρατὼ* μοῦσα τῆς ἐρωτικῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς· ἡ *Πολύμνια* μοῦσα τῶν ὕμνων· ἡ *Θάλεια* μοῦσα τῆς γλυκυθύμου ἐπιτοπίου ποιήσεως, δηλ. τῆς κωμῳδίας, κρατοῦσα τὴν κωμικὴν προσωπίδα, τὴν ποιμενικὴν ῥάβδον καὶ τὸν ἐκ κισσοῦ στέφανον· ἡ *Τερψιχόρη* μοῦσα τοῦ χοροῦ καὶ τῆς λύρας· ἡ *Κλειὼ* μοῦσα τῆς ἱστορίας, κρατοῦσα χάρτινον κύλινδρον· ἡ *Οὐρανία* μοῦσα τῆς ἀστρονομίας, κρατοῦσα σφαῖραν.

Αἱ Μοῦσαι πολλάκις εὑρίσκονται ἐν συναφείᾳ μετὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις εἶνε καὶ θεὸς τῆς μουσικῆς καὶ ἔφορος τῶν ἀοιδῶν· ὅθεν λέγεται καὶ *Μουσηγέτης*. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ προσέτι ἕνεκα τῆς ἐπιπνευστικῆς αὐτῶν φύσεως εἶνε καὶ μαντικαὶ θεότητες, συνδεόμεναι πάλαι ποτὲ ἐν Πιερίᾳ καὶ μετὰ τοῦ Διονύσου. Βραδύτερον δὲ ἀνεζωπύρωσε τὴν σχέσιν ταύτην ἡ δραματικὴ ποίησις, ἥτις ἐξαιρέτως ἐρριζώθη εἰς τὴν τοῦ Διονύσου λατρείαν.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (βιβλιοθ. ἱστορ. δ'. 7) λέγει· « Μελπομένην δὲ ἀπὸ τῆς μελῳδίας, δι' ἧς τοὺς ἀκούοντας ψυχαγωγεῖσθαι.» Ἐνομίζετο εὑρέτις καὶ ἔφορος τῆς τραγῳδίας καὶ ἁπλῶς τῆς μελῳδίας. Τὴν ἐζωγράφουν δὲ σεμνὴν καὶ λαμπρὰ ἐνδεδυμένην, ἔχουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον ἐκ δάφνης ἢ ἐξ ἀνθέων καὶ κρατοῦσαν εἰς μὲν τὴν μίαν χεῖρα σκῆπτρον, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ξιφίδιον· ἐνίοτε δὲ καὶ διάδημα φέρουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ προσωπίδα τραγικήν, καὶ ἐπιγραφὴν τοιαύτην· *Μελπομένη τραγῳδίαν*.

ΕΡΑΤΩ.

Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος, διηγούμενος τὰ κατὰ Ἰάσονα καὶ Μήδειαν, τὴν Ἐρατὼ ἐπικαλεῖται ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ τρίτου βιβλίου. « Εἰ δ' ἄγε νῦν, Ἐρατώ, παρὰ θ' ἵστασο καί μοι ἔνισπε, ἔνθα » ἕπως ἐς Ἰωλκὸν ἀνήγαγε Κῶας Ἰήσων Μηδείης ὑπ' ἔρωτι· σὺ » γὰρ καὶ Κύπριδος αἶσαν ἔμμορες, ἀδμῆτας δὲ τεοῖς μεληδή- » μασι θέλγεις παρθενικάς· τῷ καίτοι ἐπήρατον οὔνομα ἀνῆπται.»

Τὴν ἐζωγράφουν δὲ νέαν κεχαριτωμένην, καθημένην καὶ ἔχουσαν ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς στέφανον ἐκ ῥόδων καὶ μυρσίνης, εἰς δὲ τὰς χεῖρας λύραν καὶ τόξον. Εὑρέθη προσέτι ἐζωγραφημένη καὶ κιθάραν καὶ πλῆκτρον κρατοῦσα· ἐπὶ δὲ νομισμάτων εὑρέθη ἔχουσα φόρεμα μακρὸν καὶ τὴν κόμην ἄπλεκτον καὶ κυματιζομένην καὶ τὸ στόμα ἀνοικτὸν ὡς τραγῳδοῦσα, καὶ ἐπιγραφὴ ὑπ' αὐτὴν ἀναγινωσκομένη· *Ἐρατὼ Ψάλτρια*. « Ἐρατὼ δέ, λέγει ὁ Διόδωρος, ἀπὸ τοῦ τοὺς παιδευθέντας ποθεινοὺς καὶ ἐπεράστους ἀποτελεῖν.»

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

« Πολύμνιαν δέ, λέγει ὁ Διόδωρος, ἀπὸ τοῦ διὰ πολλῆς ὑμνήσεως ἐπιφανεῖς κατασκευάζειν τοὺς διὰ τῶν ποιημάτων ἀπαθανατιζομένους τῇ δόξῃ.» (αὐτόθι). Αὕτη κατά τινας μὲν ἐφεῦρε τοὺς ὕμνους, κατ' ἄλλους δὲ τὴν γεωμετρίαν, ἰσοφρίαν καὶ γραμματικήν. Ἐζωγραφεῖτο δὲ ἔχουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον ἐκ μαργάρων καὶ λευχειμονοῦσα, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας λύραν καὶ ἄνω εἰς τὸν οὐρανὸν βλέπουσα. Εὑρέθη προσέτι ἔχουσα καὶ χελώνην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ εἰς τὰς χεῖρας πλῆκτρον καὶ λύραν κρατοῦσα, καὶ ἐπιγραφὴν φέρουσα τοιαύτην· *Πολύμνια μύθους*.

Η ΑΙΔΙΝΙΟΣ ΑΥΡΑ.

« Πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύω ὑμῶν συμφωνή- » σωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἂν αἰτήσων- » ται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν » τοῖς οὐρανοῖς. Οὗ γάρ εἰσι δύω ἢ τρεῖς συνηγμένοι » εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.»
(Ματθ. Κεφ. ΙΗ'. 19—20).

Ζωογόνε τερπνὴ αὔρα, ζέφυρε Ἀϊδινίου,
Ἥτις πνέουσα παρέχεις τοῖς θνητοῖς ἀναψυχὴν
Καὶ τὸν καύσονα πραΰνεις τὴν ἡμέραν τοῦ ἡλίου,
Καὶ χαρίζεις εἰς τὸν κόσμον καὶ ὑγείαν καὶ ζωήν,

—

Ἔλα, ἔλα εἰς Ἀϊδίνι, ξένην οὖσαν ξένισέ με,
Ἔλα φύσα, ἀεράκι, φύσα φύσημα τερπνόν.
Ἀεράκι μὴ φθονήσῃς ... φύσησε καὶ δρόσισέ με!..
Πόσον μεταξὺ ὡραίων κήπων πορτοκαλεῶν

—

Ἀναμνήσεις μοὶ ἐμπνέεις! Ζέφυρέ μου ζωογόνε!
Κ' εἰς Ἀνατολὴν Ἑλλάδος φύσα, φέρε με καιρούς.
Ποῦ ν' ὁ Ἄτταλος κ' ἐκεῖν' οἱ τῆς Τρωάδος κλεινοὶ χρόνοι;
Ποῦ αἱ Τράλλεις; (*) Ἐρειπίων βλέπεις τώρα τοὺς σωρούς.

—

(*) Ἡ ἀρχαία πόλις Τράλλεις, ἐρείπια τῆς ὁποίας σώζονται σήμερον, ὑπῆρξε μία τῶν περιφημοτέρων πόλεων τῆς Λυδίας, πρὸς ἀριστερὰν μὲν ἔχουσα τὴν Μεσαγίδα, πρὸς δεξιὰν δὲ τὸν Μαίανδρον ποταμὸν καὶ τὸ καλούμενον Μαιάνδριον πεδίον. Ἔκειτο δὲ ἐπὶ τραπεζίου, ὡς ἱστορεῖ ὁ Στράβων, καὶ ἄκραν ἔχουσα ἐρυμνὴν καὶ τὰ περὶξ αὐτῆς ἰσχυρῶς περιτετειχισμένα. Ἐκτίσθη δ' ὑπὸ Ἀττάλου τινος συμμάχου τῶν Τρώων. Ἀλωθείσης τῆς Τρωάδος, ὁ Ἄτταλος οὗτος λαβὼν τοὺς Θρᾶκας αὐτοῦ καὶ τινας τῶν μισθοφόρων Ἀργείων ἔκτισε τὴν πόλιν ταύτην ὀνομάσας αὐτὴν Τράλλεις, ἤγουν Τρῳὰς ἄλλη. Καταστραφεῖσα δ' αὕτη μετὰ χρόνον ὑπὸ σεισμοῦ, ὡς καὶ ἄλλαι πολλαὶ τῆς Μικρασίας πόλεις, ἀνεκαινίσθη ὑπὸ Αὐγούστου Καίσαρος. Εἰς δὲ τοὺς μετὰ τῶν Ῥωμαίων Μιθριδατικοὺς πολέμους ἐτυραννήθη ὑπὸ τῶν παίδων τοῦ Κρατίππου. Προϊόντος τοῦ χρόνου, ἡ πόλις αὕτη ἔφθασεν εἰς τοσαύτην ἀκμήν. ὥστε οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὠνομάσθησαν Ἀσιάρχαι καὶ ἐπέδοσαν πολὺ εἰς τὴν πολιοποιίαν καὶ ἀρχιτεκτονικήν, ὥστε ἦσαν ὀνομαστοὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν οἱ Τραλλιανοὶ ἀρχιτέκτονες. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων ἡ πόλις αὕτη καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς Ἀσίας προσετέθησαν εἰς τὸ κράτος ἐκεῖνο. Αἱ Τράλλεις ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμὸν εὐθὺς μετὰ τὴν σταύρωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ πρῶτος ἐπίσκοπος αὐτῶν ὑπῆρξεν ὁ Πολύβιος, εἷς τῶν ἑβδομήκοντα μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ συγγενὴς τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου, οὗτινος καὶ ἐπιστολὴ σώζεται.

Ὅτε οἱ Ὀθωμανοὶ ἤρχισαν νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Καππαδοκίαν, ἔκαμαν πολλὰς ἐφόδους καὶ εἰς τὰς Τράλλεις, κατακρημνίσαντες ἱκανὸν μέρος αὐτῆς, ὅπερ καὶ ἐπηνώρθωσε πάλιν ὁ Ἀνδρόνικος πρὶν εἰσέτι ἀναβῇ τὸν θρόνον. Τὸ δὲ 1266 ὁ Αἰδὶν ὁπλαρχηγὸς τῶν Ὀθωμανῶν κατεκυρίευσεν ἐξ ἐφόδου τὴν πόλιν ταύτην· κατασφάξας δὲ τοὺς κατοίκους, περὶ τὰς 35 χιλιάδας ἀριθμουμένους, κατέκαυσεν ὁλοσχερῶς τὴν πόλιν καὶ ἔκτισε τὴν κάτωθεν αὐτῶν νέαν, καλέσας αὐτὴν Αἰδίν, ἐκ τοῦ ὀνόματός του.

Ποῦ οἱ Θρᾶκες οἱ ἐλθόντες μετὰ πλήθους στρατευμάτων;
Ποῦ οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰς τὴν φωνὴν
Ὑπακούοντες τῶν νόμων ἔδαινον τὰ βήματά των
Κ' ἔτρεχον διὰ Ἑλένης συμμαχοῦντες τὴν τιμήν;

—

Ποῦ τὸ θάρρος των ἐκεῖνο; Ποῦ αἱ ἐποχαὶ ἐκεῖναι;
Ἔνθα τόσοι ἡγεμόνες πάντες ὁμοθυμαδὸν
Ἔτρεχον εἰς τὴν Τρωάδα;— Οἱ ἀγῶνες γνωστοὶ εἶνε
Καὶ οἱ ἥρωες ἐπίσης εἶν' πασίδηλοι σχεδόν...

—

Τώρα γύπες 'ς τὸν ἀέρα κ' εἰς τὸν οὐρανὸν πετῶσι·
Τώρα σιωπὴ κατέχει κ' κατήφεια τὸ πᾶν.
Ἔπαυσαν θούρειοι ὕμνοι τὸν αἰθέρα ν' ἀντηχῶσιν
Ἔφυγον μακρὰν κι' ὁ Ἄρης, σάλπιγγές τε καὶ παιάν.

—

Πλὴν τί λέγω;—Ὄχι πάλιν, Ἕλληνες καλοί, θαρσεῖτε.
Νέα ἤδη ἀνατέλλει ἡ ἡμέρα καὶ ἀγὼν
Ἀναφαίνετ' ἐν τῷ μέσῳ . . . Ἰδοὺ, φίλοι, θεωρεῖτε·
Εὔχαρις ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀναφαίνεται αἰών.

—

Κι' ὡς ὁ ἥλιος, πανταχόσε τὰς ἀκτῖνάς του ἐκτείνει,
Κ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν προβαίνει ζωηρὰ φωτὸς ἀκτίς·
Τὴν Ἀνατολὴν περῶσα, νέαν λάμψιν διαχύνει
Κ' ἐπιχέει τοῖς φιλτάτοις καὶ τοῖς ποθητοῖς αὐτῆς!

—

Ὦ σὺ, μῆτερ διδασκάλων νεωτέρων καὶ ἀρχαίων,
Γεννηθεῖσα νὰ διδάξῃς, νὰ φωτίσῃς τοὺς λαούς,
Ἔγειρε καὶ βλέμμα ρίψον ἐπὶ τέκνων νεωτέρων
Κ' ἴδε τοὺς πυρσοὺς στημένους καὶ περικαλλεῖς ναούς.

—

Φύσα, φύσα, ἀεράκι! Ἰδοὺ νέα ἐδῶ πάλη
Ἰδοὺ νέος ἀνατέλλει εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀγών·
Ἴδ, Ἑλληνικαὶ αἱ Τράλλεις! Ὄντως εἶνε Τροία ἄλλη,
Ὄντως εἶνε τῆς Ἑλλάδος ὁ νεώτατος αἰών.

—

Κι' ἂν οἱ τότε πρόγονοί μας ἔτρεχον εἰς τὴν Τρωάδα
Μιᾶς Ἑλένης διὰ δόξαν πολεμοῦντες καὶ τιμήν,
Κ' οἱ νῦν Ἕλληνες ἂς τρέξουν, τοῦ φωτὸς αὐτῶν τὴν δᾷδα
Εἰς Ἀνατολὴν νὰ φέρουν! Τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν

—

Λόγιοι, φίλοι τοῦ ἔθνους, ἂν τὴν εὔκλειαν ποθῆτε,
Τῆς φιλτάτης μας Ἑλλάδος καὶ γλυκείας μας μητρός,
Διαδώσατ' εἰς τὰ ἔθνη. Τρέξατε, ἀγωνισθῆτε
Μετὰ πάσης προθυμίας. Ἰδοὺ ἦλθεν ὁ καιρός!

—

Ἀϊδίνιον, σὺ πρῶτον πρόσφερε τὸν ἔρανόν σου.
Ἰδοὺ ἦλθεν ἡ λαμπρά σου καὶ γενναία ἐποχή,
Ἵνα γείνῃς σὺ τὸ κέντρον! Ἄνοιξε τὸ στάδιόν σου,
Καὶ ἐκ σοῦ καὶ εἰς τὰ περὶξ θὲ νὰ γείνῃ ἡ ἀρχή.

—

Φύσα, φύσα ἀεράκι! Σὺ θὰ γείνῃς ἡ ἑστία
Καὶ ἐκ σοῦ θὲ νὰ προκόψῃ πᾶσα ἡ Ἀνατολή.
Ἀπὸ σοῦ θὰ λάβῃ τάσιν, κ' εἰς τὰ περὶξ ἡ παιδεία
Κ' εἰς τὰ Θῆρα, Παϊνδῆρι, Ὀδεμῆσι καὶ Νασλί. (*)

—

Καιρὸς εἶνε τοῦ ληθάργου, ὃν κοιμῶνται, νὰ ξυπνήσουν
Καὶ γυμνάσια μεγάλα ἐν αὐτοῖς νὰ συστηθοῦν·
Φθάν' οἱ κάτοικοι νὰ θέλουν, καὶ εὐθὺς θὲ νὰ ποιήσουν
Καὶ Συλλόγους καὶ Μουσεῖα κι' ὅ τι ἂν ἐπιποθοῦν.

—

Κ' ἡνωμένα μεταξύ των ἅπαντα μιᾷ καρδίᾳ
Νὰ συνδέσουν ἐλεψύχως τὸν ἀδελφικὸν δεσμόν.
Σύνθημα τοῖς πᾶσιν ἔστω ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Παιδεία·
Νὰ ἐκτείνουν εἰς τὰ ἔθνη γλῶσσαν καὶ Ἑλληνισμόν.

(*) Εἶνε καιρὸς ἤδη ἡ Ἀνατολὴ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἑαυτόν της διὰ τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ τὸ Ἀϊδίνιον θὰ χρησιμεύσῃ ὡς τὸ κέντρον καὶ ἡ ἑστία διὰ τὰς πλησιοχώρους χώρας, τὰ Θῆρα, τὸ Ὀδεμήσιον, τὸ Βαϊνδήριον, τὸ Νασλίον κτλ., οἱ δὲ διδάσκαλοι τῶν χωρίων τούτων νὰ συνεννῶνται μεταξύ των καὶ νὰ συνέρχωνται τοὐλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Εὐχῆς δ' ἔργον ἤθελεν εἶσθαι ἂν οἱ κατὰ καιροὺς Ἀρχιερεῖς συγκατήρχοντο εἰς τὸ στάδιον καὶ ἔστηνον βραβεῖα ἀμοιβῆς εἰς τὸν ἀριστεύσαντα μαθητὴν ἢ τὴν ἀριστεύσασαν μαθήτριαν. Οἱ ἄνθρωποι παρέρχονται, αἱ δὲ ἀγαθαὶ καὶ ἐνάρετοι αὐτῶν πράξεις διαμένουσιν ἐς ἀεὶ ὑμνούμεναι καὶ ἐπαινούμεναι παρὰ πάντων. Καὶ ὁ τοιοῦτος Ἀρχιερεὺς ἤθελε προσαποκτήσει τὰς εὐχὰς καὶ τὰς εὐλογίας πάντων, ἐκθειαζόμενος καὶ θαυμαζόμενος παρ' αὐτῶν. Εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶσθαι ἂν ἑκάστη πόλις ἤθελε μορφώσει καὶ ἰδίαν διὰ τὸ Σχολεῖον βιβλιοθήκην. Πόση αἰδὼς ἤθελεν εἶσθαι ἂν εἰσερχόμενός τις ξένος εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Αἰδινίου ἢ τοῦ Βαϊνδηρίου ἐζήτει ὁποιονδήποτε βιβλίον παρὰ τοῦ διδασκάλου καὶ ἐλάμβανεν ἀπάντησιν « δὲν ἔχομεν, κύριε, βιβλιοθήκην, οὔτε μικρὰν οὔτε μεγάλην· » ὡς ἂν ἐζήτει τις ἀπὸ τὸν ῥάπτην νὰ τῷ δώσῃ ψαλίδιον ἢ βελόνην καὶ αὐτὸς ἀπεκρίνετο. Δὲν ἔχω, κύριε»—Καὶ πῶς ῥάπτεις λοιπόν;

Καὶ σὺ δ' Ὅμηρε (1) τῆς Σμύρνης, εἰς τὰς νέας ταύτας Τράλλεις
Τεῖνε χεῖρα βοηθείας. Κι' ἂν τὴν εὔκλειαν ζητῇς,
Λάβε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀρχῆς σου τῆς μεγάλης...
Κι' ἔρρωσο σπουδαίως βαίνων, ὡς ὁ πρῶτος ἀθλητής.

Ἀϊδίνιον. Αὔγουστος 1872 ΣΟΦΙΑ Θυγάτηρ ΛΑΜΠΙΣΗ τοῦ Ἰατροῦ (2).

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕΘΝΗΚΟΤΟΣ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 382 Γ'. Τόμου καὶ τέλος.)

Τὴν ἐπαύριον ἡ δεσποσύνη Ῥογήρου δὲν ἐψεύσθη τῶν ἐλπίδων της. Ὁ Γουστάβος Βουρὲλ ἔφθασεν εἰς Auteuil λίαν ἐνωρίς· εὐκόλως δὲ ἐνόησεν ὅτι ἀνεμένετο καὶ ὅτι ἡ μήτηρ, ὡς καὶ ἡ θυγάτηρ, ἦσαν εὐχαριστημέναι διότι τὸν ἐπανέβλεπον.

Ὁ Ἀνατόλιος Δουδουχέτης ἦλθεν ἐπίσης, ἀλλ' ὀλίγον ἀργότερα. Ἡ κυρία Ῥογήρου τὸν ἐπέπληξε κατά τι, διότι δὲν ἦλθε τὴν παρελθοῦσαν· οὗτος δὲ προσεπάθησε ν' ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῆς ἐξαδέλφης του, ἥτις τῷ ἀπεκρίθη γελῶσα καὶ μὲ ὕφος εἰρωνικόν.

Τὸ ἑσπέρας, ἐν' ᾧ ἡ δεσποσύνη Ῥογήρου κατεγίνετο κυμβαλίζουσα τεμάχιόν τι μουσικῆς, ἡ δὲ κυρία Ῥογήρου καὶ ὁ Ἀνατόλιος συνωμίλουν εἴς τινα γωνίαν τῆς αἰθούσης, ὁ Γουστάβος, ἐν' ᾧ ἐξηκολούθει νὰ στρέφῃ τὰς σελίδας τῆς μουσικῆς, εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὴν νέαν.

— Ἐφάνην βεβαίως ἀδιάκριτος ἐπανελθὼν τόσῳ ταχέως....

— Οὐχί, κύριε, ἡ μήτηρ μου ἔχει πολλὴν συμπάθειαν πρὸς ὑμᾶς· εὐχαρίστως πάντοτε θὰ σᾶς ὑποδέχεται.

— Καί..... ὑμεῖς, δοσποσύνη;

— Ἐγώ, κύριε; Πλὴν ὅ,τι ἀρέσκῃ εἰς τὴν μητέρα μου δὲν δύναται νὰ μὴ ἀρέσκῃ καὶ εἰς ἐμέ.

— Φιλτάτη Μελανία, εἶπεν ἡ κυρία Ῥογήρου, μοὶ φαίνεται ὅτι τὸ κλειδοκύμβαλόν σου πρὸ πολλοῦ δὲν ἠρμόσθη.

— Καὶ ἐγὼ τὸ αὐτὸ νομίζω, ἀπεκρίθη ἡ νέα ὀλίγον τεταραγμένη, ἐπειδὴ ἡ χεὶρ της, ἥτις ἔτρεμεν ὀλίγον, συχνάκις παραπατοῦσα ἐξῆγε ψευδεῖς φθόγγους.

— Αὔριον στέλλομεν καὶ προσκαλοῦμεν τὸν ἁρμοστήν, προσέθηκεν ἡ μήτηρ.

— Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀπάντησίν σας, δεσποσύνη, ἐπανέλαβεν ὁ Γουστάβος διὰ τοῦ αὐτοῦ ὕφους· θὰ μεταμεληθῆτε ἴσως διὰ τοῦτο, διότι εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἔρχωμαι καθ' ἑκάστην.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μᾶς ἀπειλεῖτε ὅτι θὰ ἔλθητε αὔριον, εἶπεν ἡ Μελανία μειδιῶσα.

— Πολὺ πιθανὸν ναί.

Μετὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἐπίσκεψιν, ὁ Γουστάβος εἶπε καθ' ἑαυτόν.

— Νομίζω ὅτι δὲν ἀπατῶμαι λέγων ὅτι ὁ Ἀνατόλιος Δουδουχέτης δὲν εὑρίσκεται τόσον πλησίον τῶν γάμων του, ὅσον ἐκεῖνος νομίζει.

Εἷς μὴν παρῆλθεν ἤδη, καθ' ὃν ὁ Γουστάβος Βουρὲλ ἐποίει συχνὰς ἐπισκέψεις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Auteuil· ἀλλὰ πάντοτε ἐφέρετο μὲ προφύλαξιν πρὸς τὴν δεσποσύνην Ῥογήρου. Ἡ Μελανία μὴ δυναμένη νὰ ἐξηγήσῃ τὴν σιωπήν του, σιωπὴν τόσῳ ἐναντίαν πρὸς τὴν πολυθρύλητον ἐπιστολήν, ἧς τὸν ἐνόμιζε δημιουργόν, ἡ Μελανία, λέγομεν, ἤρχισε νὰ εὑρίσκῃ τὴν διαγωγήν του ὀλίγον παράδοξον.

Ἀλλ' ἡ τοιαύτη διαγωγὴ τοῦ Γουστάβου προήρχετο ἀπὸ ἀνησυχίαν τῆς συνειδήσεως, τὴν ὁποίαν ὡς ἐκ τῆς εὐγενοῦς του ἀνατροφῆς ᾐσθάνετο, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ καρδία του ἔκλινε πρὸς νεάνιδα μετ' ἄλλου μεμνηστευμένην. Εἰς συνδιάλεξίν τινα μετὰ τῆς κυρίας Ῥογήρου ἔμαθε περὶ τοῦ προσεχοῦς γάμου τῆς θυγατρός της μετὰ τοῦ Ἀνατολίου. Κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς κυρίας Ῥογήρου τὸ συνοικέσιον τοῦτο, ὅπερ ἐπεθύμει πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὤφειλε νὰ προξενήσῃ τὴν εὐτυχίαν τῆς θυγατρός της, ἐξασφαλίζον αὐτῇ λαμπρὸν μέλλον.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπλήγωσαν κατρίως τὸν Γουστάβον. Τὸ καθῆκόν του τοῦ λοιποῦ ἦτο ἴσως νὰ μὴ ἐπανέλθῃ εἰς Auteuil, ἀλλὰ δὲν ἔσχε ταύτην τὴν γενναιότητα. Ἐξηκολούθει νὰ ἀγαπᾷ τὴν Μελανίαν ἐν σιωπῇ, χωρὶς νὰ σκεφθῇ ποῦ τὸ ἀνόητον τοῦτο πάθος θὰ τὸν ἔφερε.

Ἐν τούτοις ὁ πατὴρ κ. Δουδουχέτης ἐνθυμήθη ἡμέραν τινὰ τὸ συμφωνηθὲν σχέδιον, καὶ ἀπεφάσισε τέλος τὴν ἐκτέλεσίν του. Ὅθεν ἐξελθὼν τῆς συνήθους ἀπαθείας του, ἐνεδύθη καταμέλανα ἐνδύματα καὶ ἀναβαλόμενος λευκὸν περιλαίμιον ἐπορεύθη παρὰ τῇ κυρίᾳ Ῥογήρου, τῇ ἐξαδέλφῃ του. Ἐπιστρέψας οἴκαδε, ἀνήγγειλεν εἰς τὸν υἱόν του ὅτι οἱ γάμοι του ἔμελλον νὰ γίνωσιν ἐντὸς τριῶν ἑβδομάδων.

Ὁ Ἀνατόλιος ἔσπευσε πρὸς συνάντησιν τινῶν φίλων του, ὅπως τοῖς ἀναγγείλῃ τὴν μεγάλην ταύτην εἴδησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως οὗτοι ἐπέμενον ἀμφιβάλλοντες.

Ὁ Γουστάβος Βουρὲλ ἦτο ἐξ ἐκείνων, πρὸς οὓς ἐπροθυμοποιήθη ν' ἀναγγείλῃ τοῦτο.

— Φίλτατε, τῷ εἶπε, ἠθέλησα εἰς ὑμᾶς πρῶτον ν' ἀναγγείλω τὴν εὐτυχίαν μου· οἱ γάμοι μου μετὰ τῆς ἐξαδέλφης μου ἀπεφασίσθησαν ὁριστικῶς. Εἴξεύρετε ὅτι πολὺ ἐπιθυμοῦμεν νὰ σᾶς ἔχωμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

— Σᾶς συγχαίρω, ἀπεκρίθη ὁ Γουστάβος μὲ ὕφος ψυχρόν.

— Ἀναχωρῶ εἰς Auteuil σήμερον· θὰ μὲ συνοδεύσητε;

— Οὐχί.

— Τότε ἄλλοτε ἐπαναβλέπομεν ἀλλήλους.

— Ἐνόμισα, ὅτι εἶδον παρ' ἐμοὶ τὸν δήμιόν μου· ἐφώνησε καθ' ἑαυτὸν ὁ Γουστάβος. Εἰσέτι μίαν στιγμὴν καὶ ἔχανον τὴν ὑπομονήν μου. Θὰ τὸν ἔπνιγον.... Οὕτω λοιπὸν ἐκείνη νυμφεύεται. Δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπίς. Χαίρετε ὡραῖά μου ὄνειρα! Δάκρυα ἔρρευσαν ἐκτὸς ὀρθαλμῶν του.

— Πάσχω τρομερά, ἐψιθύρισε.

Καὶ μετά τινα στιγμὴν σιωπῆς.

(1) Ὁ σύλλογος τῆς Σμύρνης, ἀρχούσης τυχὸν προκοπῆς, μετωνομάσθη Ὅμηρος.

(2) Ἡ κυρία Σοφία Ζ. Λαμπίση διατελεῖ ἤδη, ὡς μανθάνομεν, βοηθὸς τῆς τοῦ ἐν Ἀϊδινίῳ παρθεναγωγείου διδασκάλου, ἥτις οὐχὶ μόνον τοῦ ἐν Σμύρνῃ τῆς Ἁγ. Φωτεινῆς παρθεναγωγείου, ὡς ἐρρέθη ἐν σελ. 17, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀρσακείου τελειόφοιτος εἶνε, διδάσκουσα ἐπιτυχῶς οὐχὶ 80 ἀλλὰ 217 μαθητρίας. Δ. Α. Μ. Χ.

— Εἶνε σφάλμα μου! Διατί εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας δὲν ἐνόησα τί ἦτο ἀπερισκεψία μου; εἶπεν. Εἶδον τὸν κίνδυνον καὶ δὲν ἠθέλησα νὰ φύγω. ἀτυχοντίας ἐπροχώρησα· εἶνε σφάλμα μου· τί πρέπει νὰ πράξω τώρα; Νὰ ἐγκαταλείψω τοὺς Παρισίους καὶ νὰ φύγω εἰς Μασσαλίαν μοὶ φαίνεται ὅτι εἶνε τὸ καλλίτερον φάρμακον. Εἶνε καιρὸς ἀκόμη σήμερον. Τοῦτο ὤφειλον νὰ πράξω πρὸ ἑνὸς μηνός.

Ἔμεινε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν τῷ κοιτῶνί του, πυρακτωμένος εἰς πᾶν εἶδος παραδόξων σκέψεων. Ποσεβλήθη ἐλαφρῶς ἀπὸ πυρετὸν καὶ κατεκλίθη. Τὴν ἐπαύριον ἦτο ὀλίγον ἀσθενής· διὸ καὶ προσεκλήθη ὁ ἰατρός.

Ἂς ἀφήσωμεν τοῦτον μετά τινος νοσοκόμου πλησίον τοῦ προσκεφαλαίου του καὶ ἂς ἴδωμεν τί συνέβαινε εἰς Auteuil.

Ὅταν ἡ μήτηρ τῆς ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Μελανίαν τὴν ἀπόφασίν των, αὕτη δὲν ἀπεκρίθη ποσῶς· εἴτε μόνον καθ' ἑαυτήν.

«Ἀνέκαθεν ταύτην τὴν συμφορά». Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ κυρία Ῥογήρου δὲν εἶχεν ἴδεᾳ τὸ ἐλάχιστον μεθόριον ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς θυγατρός της· ὥστε βλέπουσα ταύτην κατηφῆ καὶ σκεπτικήν, ἠρώτα ἑαυτήν.

Τί ἔχει;.... Ἀλλόμονον! δὲν ἤμην ποσῶς εὐθυμοτέρα εἰς τὴν παραμονὴν τῶν γάμων μου.

Ἀλλ' ἡ νέα διετέλει ἄφωνος καὶ ἡ μήτηρ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ.

Ἡ Μελανία ἀνέμενε τὸν Γουστάβον Βουρέλ, ἀπόφασιν ἔχουσα, ἐὰν ἐξηκολούθει νὰ σιωπᾷ, ὅπως τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ἐξηγηθῇ περὶ τῆς ἐπιστολῆς. Ἀλλὰ τέσσαρες ἡμέραι παρῆλθον χωρὶς νὰ γίνῃ οὐδεὶς λόγος περὶ αὐτοῦ. Ὁ Ἀνατόλιος ἤρχετο καθ' ἑκάστην· ἀλλ' ἡ Μελανία δὲν κατεδέχθη νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, διατί δὲν ἔφερε πλέον μ' θ' ἑαυτοῦ τὸν φίλον του εἰς Auteuil· ἄλλως ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν μετὰ μεγάλης ψυχρότητος. Ὁ Ἀνατόλιος, κατ' εὐτυχίαν τῆς ματαιότητός του, δὲν παρετήρει τοῦτο ποσῶς. Ἀλλ' οὐδὲν διέφευνε τὸ διαπεραστικὸν ὄμμα τῆς κυρίας Ῥογήρου, ἥτις τέλος ἐπείσθη, ὅτι ἡ θυγάτηρ της ἔπασχε πραγματικῶς καὶ ὅτι τῇ ἀπέκρυπτε μυστικόν τι.

—«Ἀγαπητόν μοι τέκνον,» τῇ εἶπε πρωΐαν τινά, ἅμα ἐκάθισαν ἀμφότεραι ὑπὸ δενδροστοιχίαν τοῦ κήπου.

«Δὲν ἔχεις πρὸς τὴν μητέρα σου πλήρη ἐμπιστοσύνην· πάσχεις, εἶσαι δυστυχής, τὸ βλέπω. τὸ αἰσθάνομαι· ἐπιθυμοῦν νὰ σὲ παρηγορήσω, νὰ σὲ θεραπεύσω· ἀλλὰ δὲν μοὶ λέγεις οὐδέν.»

Ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως ἡ Μελανία ἔκρυψε τὸ πρόσωπόν της ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρός της καὶ ἐτάκη εἰς δάκρυα· ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἐκάλυψε διὰ φιλημάτων τὴν θελκτικὴν ταύτην κεφαλήν, ψιθυρίζουσα:

— Θεέ μου! πάσχει καὶ κλαίει, ἐν ᾧ εἶνε εἰς πολὺ τρυφερὰν ἡλικίαν. Ἔστω, θέλω σὲ βοηθήσει: εἰπέ μοι, μήπως ἡ προσέγγισις τῶν γάμων σου σὲ τρομάζει;

— Ὦ! ἐρώνησεν ἡ νέα ὑψοῦσα τὴν κεφαλήν, δὲν θὰ γίνω ποτὲ σύζυγος τοῦ ἐξαδέλφου μου.

Ἡ κυρία Ῥογήρου ἀνεσκίρτησε καὶ ἐγένετο κάτωχρος. Ἐνεθυμήθη ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς καρδίας ἐξελθοῦσαν ταύτην κραυγὴν τῆς θυγατρός της εἶχεν ἐκβάλει ἐπίσης καὶ αὐτὴ πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν εἰς παρομοίαν σχεδὸν περίστασιν. Ἀλλ' ἡ κραυγὴ ἐκείνη δὲν ὠφέλησεν, ἐπειδὴ ὤφειλε νὰ νυμφευθῇ τὸν ὁποῖον τῇ ἐπεβάλλον ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτο ἐπίσης ἐξάδελφός της καὶ τὸ συνοικέσιον ἐκεῖνο ἐπροξένησε τὴν ἐπὶ ζωῆς δυστυχίαν της. Ἐνηγκαλίσθη ὅθεν τὴν θυγατέρα της καὶ ὁλόθυμα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους:

— Ἰδοὺ τέλος πάντων τὸ μυστικόν, τῇ εἶπεν. Ἀ! ἀγαπητή μου κόρη, διατί μοὶ τὸ ἔκρυψες τόσον πολὺν καιρόν; Βεβαιώθητι, ὅτι δὲν θὰ νυμφευθῇς τὸν Ἀνατόλιον.

— Εὐχαριστῶ, μῆτερ, εὐχαριστῶ· ἀλλὰ δὲν σᾶς εἶπον τὰ πάντα εἰσέτι.

— Θεέ μου! τί τρέχει λοιπόν;

Ἡ Μελανία ἐλιγωθεῖσα πρὸς τὴν μητέρα της, πῶς εἶχε λάβει ἐπιστολήν τινα τοῦ Γουστάβου Βουρὲλ πρὶν εἰσέτι τὸν γνωρίσῃ, τῇ ἐφανέρωσε τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἡ ἐπιστολὴ εἶχε κάμει εἰς αὐτὴν καὶ ὡμολόγησε τὸ πρὸς αὐτὸν αἴσθημά της.

— Ἀρ' οὖ σὲ ἀγαπᾷ, διατί δὲν τὸ εἶπεν εἰς ἐμέ; εἶπεν ἡ κυρία Ῥογήρου.

— Τὸ ἀγνοῶ, μῆτερ. Ἄλλως οὗτος εἰς ἐμὲ εἶπε τίποτε περισσότερον. Ἡ ἐπιστολή του μόνη.....

— Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην τὴν ἐφύλαξας;

— Μάλιστα.

— Ἀλλὰ διατί ἔπαυσεν αἴφνης νὰ ἔρχηται εἰς Auteuil; Ποῖος λοιπὸν ἦτο ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ νέου; Ἠπατήθην περὶ αὐτοῦ; Τόσον ἀπεστυμλώθην ὥστε ἐδέχθην εἰς τὸν οἶκόν μου..... ἕνα ἄθλιον;

— Ὦ! μὴ τὸν κατηγορῆτε, μῆτερ!

— Οὐχί. ἀλλὰ πρόκειται περὶ τῆς εὐτυχίας σου, τὴν ὁποίαν ἀντὶ πάσης θυσίας ἐπιθυμῶ. Ἐν τούτοις ἡσύχασον. Εἶμαι ἠναγκασμένη νὰ σὲ ἀφήσω μόνην ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ὥρας. Πρέπει νὰ ὑπάγω σήμερον εἰς Παρισίους.

— Εἰς Παρισίους;

— Μάλιστα, κατεπείγουσα ὑπόθεσις μὲ προσκαλεῖ.

Μετὰ μίαν ὥραν ἡ κυρία Ῥογήρου ἦτο ἕτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν.

— Ἐν τούτοις, προσέθηκε, δὲν μοὶ ἀνέγνωσες τὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Γουστάβος Βουρὲλ ἐτόλμησε νὰ σοὶ ἀπευθύνῃ κρυφίως.

— Εἰς τὴν ἐπιστροφήν σας, μῆτερ.

— Οὐχί. δός μοι ταύτην ἀμέσως.

Ἡ νέα ἐπορεύθη πρὸς ἀναζήτησίν της. Ἡ κυρία Ῥογήρου τὴν ἔλαβε καὶ τὴν ἔθηκεν ἐν τῷ θυλακίῳ της λέγουσα·

— Θὰ τὴν ἀναγνώσω ἀργότερα, ὅταν μείνω μόνη. Ἐνηγκαλίσθη τὴν θυγατέρα της καὶ ἐξῆλθεν.

Μετὰ δύο ὥρας ἡ κ. Ῥογήρου ἔκρουε τὴν θύραν τοῦ Γουστάβου Βουρέλ. Ὑπηρέτης τοῦ ξενοδοχείου, ὅστις κατεγίνετο νὰ κλείσῃ τὰ κιβώτια τοῦ νέου, τῇ ἠνέῳξεν. Ὁ Γουστάβος, εἰ καὶ ἀδύνατος καὶ πάσχων εἰσέτι, ἔγραφεν ἐπὶ μικρᾶς τινος τραπέζης. Ἅμα ἰδὼν τὴν κυρίαν Ῥογήρου, ἄφησε τὸν κάλαμον νὰ πέσῃ τῶν χειρῶν του καὶ ἠθέλησε νὰ ἐγερθῇ, ἀλλὰ μὴ δυνηθεὶς ὑπὸ ἀδυναμίας ἐρρίφθη ἐκ νέου ἐπὶ τῆς καθέδρας του.

Ἐνδύματα, χιτῶνες ἐρριμένοι ἐπὶ τῶν ἐπίπλων, κιβώτια ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, τὰ πάντα ἐστήμαινον προσεχῆ ἀναχώρησιν.

— Μέλλετε ν' ἀναχωρήσητε ἐκ Παρισίων; ἠρώτησεν ἡ κ. Ῥογήρου.

— Ἀναχωρῶ τὴν ἑσπέραν ταύτην, κυρία.

— Δὲν μᾶς εἴχετε εἰπεῖ, κύριε, ὅτι ἐσκοπεύετε ν' ἀναχωρήσητε τόσον ταχέως.

— Εἶνε ἀληθές, κυρία, ἐψιθύρισεν ὁ νέος λίαν τεταραγμένος· δὲν ἐγνώριζον, ἠγνόουν.....

— Κύριε Βουρέλ, ἐπανέλαβεν ἡ κ. Ῥογήρου μὲ ὕφος αὐστηρόν, μαντεύετε ἀναμφιβόλως τὴν αἰτίαν τῆς παρουσίας μου;

— Οὐχί, κυρία.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ σᾶς τὴν εἴπω. Εἰς διάστημα ἑνὸς μηνὸς καὶ πλειότερον ἐξηκολουθεῖτε ἀκαταπαύστως εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ποῖος ἦτο, σᾶς παρακαλῶ, ὁ σκοπός σας;

— Ὅπως διέλθω εὐχαρίστως ὥρας τινὰς εἰς τὴν συναναστροφήν σας, κυρία.

— Αὐτὸς μόνον ἦτο ὁ σκοπός σας;

— Μάλιστα, κυρία· ἀλλὰ νομίζω ὅτι παρομοιάζω ἔνοχον, ὑπὸ ἀνάκρισιν εὑρισκόμενον.

— Ἀ! τὸ βλέπετε! ἔκραξεν ἡ κυρία Ῥογήρου· ἡ ἰδία συνείδησίς σας σᾶς τύπτει.

— Ἡ συνείδησίς μου οὐδόλως μὲ τύπτει, κυρία.

— Δὲν μοὶ κάμνετε ποσῶς λόγον περί τινος ἐπιστολῆς, τὴν ὁποίαν ἐγράψατε πρὸς τὴν θυγατέρα μου.

— Περί τινος ἐπιστολῆς! ἀνέκραξεν ὁ Γουστάβος, ὅστις τὴν φορὰν ταύτην ἠγέρθη δι' ἑνὸς πηδήματος.

— Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολή, εἶπεν ἡ κυρία Ῥογήρου, θέτουσα ταύτην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ νέου.

Ὁ Γουστάβος εὐκόλως ἀνεγνώρισε τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα τοῦ θείου του.

— Ἐγὼ οὐδέποτε θὰ ἐπέτρεπον εἰς ἐμαυτὸν νὰ γράψω πρὸς τὴν δεσποσύνην Μελανίαν, εἶπε τεθλιμμένος· ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ, κυρία.

— Πῶς! τολμᾶτε ν' ἀρνηθῆτε; ἀλλ' εἴσθε ὑμεῖς ὅστις τὴν ἐκομίσατε εἰς Auteuil· τὸ ὄνομα ὅπερ φέρει κάτωθεν εἶνε τὸ ὑμέτερον.

— Εἶνε ἀληθές, κυρία· ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὄνομα ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς τὸν θεῖόν μου, τὸν ἀνάδοχόν μου.

— Εἰς τὸν θεῖόν σας;

— Μάλιστα, κυρία, ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη ὑπ' ἐκείνου.

— Ὑπ' ἐκείνου! ἔκραξεν ἡ κυρία Ῥογήρου. Ἀ! δυστυχὴς ἐγώ!

— Μὴ προξενεῖτε φρίκην, κυρία! Τί περιέχει λοιπὸν ἡ ἐπιστολὴ αὕτη;

— Ἀναγνώσατε, κύριε.....

— Ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον! ἐφώνησεν ὁ Γουστάβος, ἀφ' οὗ τὴν ἀνέγνωσεν.

— Μία μόνη λέξις θὰ σᾶς κάμῃ νὰ ἐννοήσητε, κύριε. Ἐπειδὴ ἐνυμφεύθην τὸν ἐξάδελφόν μου, δὲν ἔπαυσα νὰ ὀνομάζωμαι Μελανία Ῥογήρου, ὡς ἡ θυγάτηρ μου, καί, διατὶ νὰ τὸ κρύψω; ἠγάπων τὸν θεῖόν σας. Φαίνεται ὅτι ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὀλίγον πρὶν τῆς ἐποχῆς τῶν γάμων μου· τὸ εἰκάζω ἐκ τῆς ἐννοίας τὴν ὁποίαν περιέχει, ἐπειδὴ δὲν φέρει ἡμερομηνίαν· καὶ ἀκολούθως δὲν μοὶ τὴν ἀπέστειλεν, ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζε πῶς δύναται αὕτη νὰ φθάσῃ ἀσφαλῶς.

— Τὴν εὗρον τῷ ὄντι μεταξὺ τῶν ἐγγράφων του καὶ ἐθεώρησα καθῆκόν μου.....

— Ἀ! Ἡ ὀλέθριος αὕτη ἐπιστολὴ θὰ γίνῃ αἰτία ὅλου τοῦ κακοῦ!

— Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε, κυρία! Περὶ τίνος κακοῦ ὁμιλεῖτε;

— Λαμβάνουσα τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἡ θυγάτηρ μου ἐνόμισεν..... Ἀ! εἶμαι εἰς ἀπελπισίαν!.....

— Τελειώσατε, δι' ἀγάπην Θεοῦ, κυρία!

— Ἐ! λοιπόν, κύριε, ἀπατηθεῖσα ἡ θυγάτηρ μου ὑπὸ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς, ἣν ἀπεδίδεν εἰς ὑμᾶς, καὶ βλέπουσα ὑμᾶς συχνάζοντα σχεδὸν καθ' ἑκάστην.... Ναί! ὤφειλον νὰ τὸ προίδω! Οἴμοι! ἐγενόμην παραίτιος τῆς δυστυχίας τοῦ τέκνου μου!..... Σᾶς ἀγαπᾷ, κύριε!

— Μὲ ἀγαπᾷ! ἐρώνησεν ὁ νέος πίπτων γονυπετὴς πρὸ τῆς κ. Ῥογήρου· καὶ εἴσθε ὑμεῖς ἤτις μοὶ φανερόνετε τοῦτο. Ἐστὲ εὐλογημένη, κυρία! μοὶ φέρετε τὴν εὐτυχίαν, μοὶ ἀποδίδετε τὴν ζωήν!.....

— Τί λέγετε!

— Λέγω ὅτι θὰ ἀπέθνησκον ἐξ ἀπελπισίας, μανθάνων τοὺς γάμους τῆς δεσποσύνης Μελανίας. Ὦ! δὲν ἀναχωρῶ πλέον.

Το πρόσωπον τῆς κ. Ῥογήρου ἔλαμψεν ἀπὸ χαράν. Θεέ μου!, εἶπεν, ἐνόνουσα τὰς χεῖράς της, ἡ ζωή μου ἐχρημάτισε σειρὰ δεινῶν· ἀλλὰ σήμερον δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον τὰ δεινά μου· ἰδοὺ ὅτι ἀνταμείβομαι.

Ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ Γουστάβου καὶ σύρουσα αὐτὸν προσέθηκεν.

— Ἔλθετε, ἔλθετε.

— Ποῦ μὲ ὁδηγεῖτε;

— Εἰς Auteuil.

Καθὼς οἱ φίλοι τοῦ κ. Ἀνατολίου τὸ εἶχον προειπεῖ, οὗτος ἔμεινε μόνον μὲ τὰς διὰ τὸν γάμον του προπαρασκευάς, καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ τοῖς προσφέρῃ μεγαλοπρεπὲς γεῦμα πρὸ τοῦ γάμου του, οὗτοι ἀπῄτησαν τοῦτο οὐχὶ πλέον ὅπως ἀποχαιρετήσῃ, ἀλλ' ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὸν ἄγαμον βίον. Ὁ δὲ πατήρ του ἐκυριεύθη πάλιν ὑπὸ τῆς πρώτης του ἀπαθείας, οὐδαμῶς φροντίζων διὰ τὸν ἀκόλαστον βίον τοῦ υἱοῦ του.

Μετά τινα καιρὸν ὁ κ. Ἀρνῶλδος, συμβολαιογράφος ἐν Μασσαλίᾳ, ἔλαβε τοιαύτην ἐπιστολήν: «Ἀγαπητὲ κύριε, ἠκολούθησα τὴν συμβουλήν σας καὶ νυμφεύομαι. Καθὼς τὸ βλέπετε, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά μου.

Ὅλος ὑμέτερος,

ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΒΟΥΡΕΛ.

ΟΤΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ ΔΥΣΤΥΧΕΙΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλ. ὑπὸ Γ. Φραντζῆ).

ΙΓ'.

Ι Β. ΡΟΥΣΣΩ.

(Ἴδε τὸ ΙΒ'. ἐν σελ. 307 τοῦ Γ'. τόμου).

Ἐν Γαλλίᾳ τὰ γράμματα ἤρχισαν νὰ ἀκμάζωσι πολὺ ἀργά. Ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα ἦν εἰσέτι βάρβαρος, ὅτε ἡ Ἰταλία κατεῖχεν ἤδη τὰ δοξάζοντα αὐτὴν φιλολογικὰ μνημεῖα. Ἡ Πορτογαλλία εἶχε τὸν Καμοένον αὐτῆς, ὁ Μίλτων ἐγεννᾶτο· ὁ δὲ Σακσπήρ, ὑψηλὸς καὶ ἀλλόκοτος, προσέφερεν ἐνίοτε εἰς τὴν Ἀγγλικὴν σκηνὴν μεταξὺ τῶν ἀκαλλιεργήτων αὐτοῦ ἀνομοιοτήτων καὶ τὴν τραγῳδίαν ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ μεγαλειότητι. Ταῦτα πάντα ἦσαν τοὐλάχιστον ἀκτῖνές τινες, ἐνῷ τὸ γαλλικὸν θέατρον ἐκαλύπτετο ὑπὸ σκοτεινοτάτης νυκτός. Πρὸ τοῦ Μαλέρβου (1) εἴχομεν μόνον τὰς ποιήσεις τοῦ Μαρότου (Marot), ὅστις ἐπειδὴ ἔδραξε τὸν κύριον χαρακτῆρα τῆς εἰς τὰ σπάργανα ἔτι εὑρισκομένης Γαλλικῆς γλώσσης, τὴν ἀρέλειαν δηλονότι, ἀπέκτησεν ὑπόληψιν διαρκῆ καὶ πάντοτε ἀνεγινώσκετο, καὶ τοῦ Ῥονσάρδου (2) (Ronsard), ὅστις ἐλθὼν μετ' αὐτὸν ἐδοκίμασε νὰ δώσῃ εἰς τὴν γλῶσσαν δύναμιν μεγαλείου, οὗτινος ἐστερεῖτο, παραγνωρίσας βεβαίως τὴν μεγαλοφυΐαν, ἣν ἠθέλησε νὰ ὑποδουλώσῃ εἰς τρόπους Ἑλληνικοὺς καὶ Λατινικούς, καὶ τοιουτοτρόπως ἐσχημάτισεν ἀκατανόητον διάλεκτον (jargon intelligible)

« Enfin Malherbe vint; et le premier en France
» Fit sentir, dans les vers, une juste cadence;
» D'un mot mis à sa place enseigna le pouvoir;
» Et reduisit la muse aux règles du devoir. »

» Ἦλθε τέλος ὁ Μαλέρβης, ὅστις πρῶτος ἐν Γαλλίᾳ ἔκαμεν
» ἐπαισθητὸν τὸν ἁρμόζοντα ρυθμὸν εἰς τοὺς στίχους· ἐδίδαξε
» τὴν δύναμιν λέξεώς τινος, ὅταν αὕτη τίθεται εἰς τὴν οἰκείαν
» θέσιν, καὶ περιώρισε τὴν Μοῦσαν εἰς τοὺς κανόνας τοῦ
» καθήκοντος.»

Τὰ ἔργα καὶ αἱ ἐπιτυχίαι αὐτοῦ προητοίμασαν τὰ θαυμάσια τοῦ αἰῶνος τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου αἰῶνος, ὅστις θὰ θεωρῆται πάντοτε ὡς μία τῶν ὡραιοτέρων ἐποχῶν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Κατὰ τοὺς λαμπροὺς ἐκείνους καὶ εὐτυχεῖς χρόνους, ἐπειδὴ νόμιμος ἡγεμών, ἰσχυρὸς καὶ γεννναιόφρων, ἐτίμα καὶ ἐπροστάτευε τὰς τέχνας, θεωρῶν αὐτὰς ὡς μέρος τῆς δόξης αὐτοῦ, ἡ μεγαλοφυΐα εὗρισκεν εἰς τὴν σκιὰν τοῦ θρόνου του ἀμοιβὰς ὀφειλομένας καὶ ἀνάπαυσιν ἀναγκαίαν. Ἦν δὲ πραγματικῶς ὁ χρυσοῦς τῆς φιλολογίας αἰὼν ἡ ἐποχὴ ἐκείνη.

Ἐὰν δὲ οἱ τελευταῖοι χρόνοι τοῦ Κορνηλίου ἠμαύρωσαν τὴν λάμψιν τῶν προτέρων· ἐὰν ὁ Λαφονταίνος οὐδὲν ζητῶν, οὐδενὸς ἀναγκὴν ἔχων, ἱκανῶς ὠλιγωρήθη· ἐὰν ὁ Μολλιέρος καὶ ὁ Ῥακίνας ἐδοκίμασαν ἢ λύπας οἰκιακὰς ἢ βέλη τοῦ φθόνου καί τινας μικρὰς καταδιώξεις, αἱ πρόσκαιροι αὐτῶν ἀτυχίαι δὲν δύνανται νὰ συναριθμηθῶσι μετὰ τῶν μεγάλων δυστυχιῶν, διότι ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ἁπλῶς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὁποιανδήποτε κατάστασιν καὶ ἂν εὑρίσκεται, δὲν δύναται ποτὲ νὰ ἐλπίζῃ εὐτυχίαν κακοῦ τινος ἄμικτον.

Ὁ αἰὼν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. ἔχει πλείστας σχέσεις πρὸς τὸν τοῦ Αὐγούστου· μία ἐξ αὐτῶν, ἤτις, ὡς μοὶ φαίνεται, διέφυγε τοὺς Γάλλους μέχρι σήμερον, εἶνε ὅτι, ἂν ὁ αἰὼν οὗτος ἔσχε τοὺς Βιργιλίους αὐτοῦ καὶ τοὺς Ὀρατίους προσφιλεῖς καὶ προστατευομένους ὑπὸ τῶν κηδεμόνων αὐτῶν, προσφέρει εἰς ἡμᾶς ἐπίσης ἕνα μέγαν ποιητὴν, ἐξωρισμένον, δυστυχῆ, ὡς τὸν Ὀβίδιον, μὲ ταύτην ὅμως τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ μὲν Λατῖνος ποιητὴς ἦν ἀθῶος, οὗτος δέ, θῦμα ὢν ὁρμητικῶν καὶ μνησικάκων παθῶν, ἐγένετο αὐτουργὸς τῶν δεινῶν αὐτοῦ αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ἐννοεῖται ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἐνδόξου Ρουσσώ, ὅστις τῷ ὄντι εἶνε ὁ μόνος δυστυχὴς ποιητής, ὃν παρουσιάζουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ ὡραῖοι ἐκεῖνοι χρόνοι τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας.

Ἰωάννης Βαπτιστὴς Ρουσσώ, υἱὸς Παρισιανοῦ τινος ὑποδηματοποιοῦ, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1669. Ὁ πατὴρ τῷ ἔδωκεν ἀνατροφὴν πεφροντισμένην, ἐκπαιδεύσας αὐτὸν εἰς τὰ καλλίτερα σχολεῖα τῆς πρωτευούσης. Τὸ ποιητικὸν προτέρημα τοῦ Ρουσσὼ ἀνεπτύχθη ἐνωρίς, καὶ αἱ πρῶται αὐτοῦ ποιήσεις, πλήρεις φαντασίας καὶ πνεύματος οὖσαι, κατέστησαν αὐτὸν περιζήητον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τάξεως ὑψηλοτέρας καὶ φιλοκαλίας λίαν εὐαισθήτου.

Κατὰ τὸ 1688 ὁ Βονρεπὼ Bonrepeaux), πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐν Δανιμαρκίᾳ, παρέλαβεν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ, ὡς εὐγενόπαιδα (en qualité de page). Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν παρέλαβεν ὡς γραμματέα ὁ στρατάρχης Ταλλάρδ, μεταβαίνων εἰς Ἀγγλίαν. Ἔπειτα ἦλθε πλησίον τοῦ Ῥουϊλέ, διευθυντοῦ προσόδων, οὗτινος τοσοῦτον εἶχε κυριεύσει τὸ πνεῦμα, ὥστε ἐκεῖνος δὲν ἠδύνατο νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ. Ἠκολούθει λοιπὸν αὐτὸν ὁ Ρουσσὼ, ἀτάραχος καὶ ἄφροντις, περιβεβλημένος τὸ μεγαλεῖον καὶ μηδὲν ἕτερον θηρεῦον παρὰ τὴν ἡσυχίαν, προσφιλῆ θεότητα τῶν ποιητῶν· οὗτω δὲ καλλιεργῶν τὰς Μούσας καὶ περιφρονῶν τὸν πλοῦτον, τοσαύτην ἀποστροφὴν καὶ ἀδιαφορίαν ἀπέκτησεν ὡς πρὸς τὰς ὑποθέσεις, ὥστε καὶ θέσιν ἐπικερδεστάτην αὐτῷ προσφερθεῖσαν εἴς τινα ἐπαρχίαν ἠρνήθη ρητῶς. Ἀλλ' ὑπόθεσίς τις λίαν ἀπαίσιος, ὑπόθεσις οὐχὶ οὐσιωδῶς σπουδαία (ἐὰν ὁ φιλέκδικος καὶ

(1) Malherbe (François de) Γάλλος λυρικὸς ποιητής, γεν. τὸ 1556 καὶ ἀποθαν. τὸ 1628, ἔζησε καὶ ἀπέθανε δυστυχής. Ἔγκασεν ὅλα αὐτοῦ τὰ τέκνα ἔτι ζῶν. Οὗτος ἐπεχείρησε τὴν μεταρρύθμισιν τῆς στίχουργίας καὶ τῆς γλώσσης ἐνταυτῷ, ἐξακολουθήσας αὐτὴν μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ μετὰ μεγάλης ἐπιμονῆς, διὸ καὶ ἐκλήθη ὁ τύραννος τῶν λέξεων καὶ τῶν συλλαβῶν. Καθαρίσας δὲ τὴν γλῶσσαν καὶ τελειοποιήσας τὴν ποίησιν καθυπήγαγε (ὡς λέγει ὁ Βοαλὼ) τὴν Μοῦσαν εἰς τοὺς κανόνας τοῦ καθήκοντος. Αὐτὸς ἐδημιούργησε πρὸς τούτοις τὴν παρὰ Γάλλοις λυρικὴν ποίησιν καὶ πρῶτος ἀνέμιξε τὴν ρητορικὴν μετὰ τῆς ποιήσεως. Σ. Μ.

(2) Ronsard (Pierre de) ποιητὴς καὶ οὗτος περίφημος. γεν. τὸ 1524 ἐξ οἰκογενείας εὐγενοῦς, καταγομένης ἐκ τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ἀποθ. τὸ 1585. Διέμεινε τρία ἔτη παρὰ τῷ Ἰακώβῳ Ε'. βασιλεῖ τῆς Σκωτίας, ἔπειτα ἐπέστρεψεν εἰς Γαλλίαν. Συνέλαβε μετὰ τινων φίλων αὐτοῦ τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, ἡμελημένην οὖσαν ἕως τότε. Μετέφρασεν εἰς τὸ Γαλλικὸν τὸν Πλοῦτον τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἦν δὲ ποιητὴς κυρίως εἰς τὰ εἴδη ἅτινα ἀπεστρέφετο. Σ. Μ.

κακὸς αὐτοῦ χαρακτὴρ δὲν ἔδιδεν εἰς αὐτὴν τοσούτῳ μισητὴν τροπὴν καὶ ἐνοχοποιητικὴν), ἀπέσπασεν αὐτὸν τῶν ἡδονικῶν αὐτοῦ φαντασιῶν καὶ ἐπλήρωσε τὸν λοιπὸν αὐτοῦ βίον πικρίας καὶ δυστυχίας. Πρόκειται δηλονότι περὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν ᾀσμάτων (Couplets) περὶ ὧν ἀναφέρομεν ἐνταῦθα λεπτομερῶς.

Το καρνεῖον Λωράντη (Laurent) ἦν τότε ὁ μόνος τόπος, ἐν ᾧ οἱ περὶ φιλολογίας καὶ πολιτικῆς συνδιαλεγόμενοι δκνηροὶ Παρισιανοὶ συνεδρίαζον· ἐκεῖ ἐγίνετο καὶ συνέντευξις ποιητῶν· ἀρχηγὸς δὲ τοῦ Παρνασσοῦ τούτου ἦν ὁ Λαμότιος (La Motte) μετὰ τοῦ Ρουσσώ.

Ὅτε λοιπὸν ἀνεφάνη τὸ μελόδραμα τῆς Ἱπιόνης (1) τὸ 1708, ὁ Ρουσσὼ συνέθεσεν ἐπί τινος ᾄχου τοῦ προλόγου τοῦ μελοδράματος τούτου πέντε ᾄσματα σατυρικὰ ἐναντίον τοῦ συγγραφέως τῶν λόγων, τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ χοροῦ. Τὰ πρῶτα ταῦτα ᾄσματα, ἅτινα ὡμολόγει ὅτι συνετέθησαν ὑπ' αὐτοῦ, διεδέχθησαν πλῆθος ἄλλων, ἐν οἷς ὑπάρχει πᾶν ὅ,τι τερατωδέστατον δύναται νὰ γεννήσωσι τὸ μῖσος, ἡ ἐκδίκησις καὶ ἡ ἀκολασία. Αἱ Βερσαλίαι καὶ οἱ Παρίσιοι ἐπλημμύρισαν ἐκ τῶν ἀηδιῶν τούτων.

Ὅτε δὲ τὸ δικαστήριον, ὁκρυθὲν νὰ ἀκούσῃ τὰ παράπονα τῶν προσβαλλομένων προσώπων, ἀνεζήτησαν τὸν συγγραφέα τῶν τοιούτων αἰσχροτήτων πάντες ὠνείδιζον τὸν Ρουσσώ, νομίζοντες ὅτι ἀνεγνώρισαν ἐν αὐτῷ τὸν ποιητικὸν αὐτοῦ εἶστρον καὶ τὴν παραφοράν. Τὰ ἄτιμα αὐτοῦ ἐπιγράμματα, ἅτινα ὠνόμαζε Gloria à patri τῶν ψαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ μικραὶ ποιήσεις κάκισται καὶ σατυρικώτατα ἐφαίνοντο ἐπιμαρτυρῦσαι κατ' αὐτοῦ. Ὁμολογήσαντος μάλιστα τοῦ Ρουσσὼ ὅτι τὰ πρῶτα ᾄσματα ἦσαν ἔργον του, τὰ λοιπὰ ἐφαίνοντο ὅτι μόνον ἐκ τῆς αὐτῆς γραφίδος ἠδύναντο νὰ παραχθῶσιν, ὡς ἔχοντα τὴν αὐτὴν τάσιν τῆς λύσσης, τὸν αὐτὸν καταχθόνιον ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν αὐτὴν πλουσιότητα τῆς ὁμοιοκαταλήξιας.

Ἐξετάσαντες λοιπὸν τὰς περιστάσεις καὶ ἀναμνησθέντες τῶν ὅσα παρ' αὐτοῦ ἤκουσαν, ἀρετήρησαν ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν ᾀσμάτων τούτων θυσιασθέντα πρόσωπα ἢ ἀν τῷ ὄντι οἱ σφοδρὰ ὑπ' αὐτοῦ μισούμενοι. Ἀλλὰ κείτοι συνέλαβον τοιαύτας ἰδέας καὶ ἐνδείξεις, δὲν ἠδύναντο ὅμως νὰ ἀποφασίσωσι καὶ νὰ ἐπιφέρωσι κρίσιν βεβαίαν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὡς μὴ ἔχοντες οὐδὲν περὶ τούτου τεκμήριον. Ἑτοιμοί ὡς οὐδὲ ὁ Ρουσσὼ ἔμελλε νὰ καταδικασθῇ, ἐὰν περιωρίζετο εἰς τὴν ἄρνησιν τῆς συνθέσεως τοιούτων ᾀσμάτων. Ἀλλ' ἡ ὑπερβολικὴ πεποίθησις, ἣν εἶχεν εἰς ἑαυτόν ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἀψηφήσῃ τὴν δημόσιον φωνὴν καὶ νὰ συνταραξῇ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, ἡ φανερὰ πρὸς αὐτὸν προστασία δύο ὑπουργῶν (2), πρὸ πάντων ὅμως τὸ πρὸς τὸν γεωμέτρην Σωρῖνον (3) μῖσός του κατέπεισεν αὐτὸν νὰ τολμήσῃ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ θυτιάσῃ τὸν Σωρῖνον τοῦτον διὰ πράξεως τοσοῦτον μισητῆς, ἧς ἡ τιμωρία ἦν ἀναγκαιοτάτη διὰ τὴν ἀτραλείαν τῶν πολιτῶν.

Ἀποτυμπανισθεὶς δηλ. ὁ Ρουσσὼ ἐκ τῆς ἐκδικήσεως κατηγόρησε τὸν Σωρῖνον ὡς συγγραφέα τῶν ἐν λόγῳ ᾀσμάτων· ὄργανον δὲ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ μετεχειρίσθη νέον τινὰ σκυτέα, πνεύματος ἀσθενοῦς Γουλιέλμον Ἀρνούλδ καλούμενον. Ὁ ἀθλιος οὗτος ἐμαρτύρησε κατὰ τοῦ Σωρίνου, ὁμολογῶν ὅτι ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ᾄσματα καὶ ὅτι ἔδωκεν αὐτὰ εἴς τινα ὑποδηματοσμήκτην (decrotteur) (4), ὅπως οὕτω διαδοθῶσιν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα καὶ πληθυνθῶσιν ἅπασαν τὴν Παρισίων τὴν κοινωνίαν.

Ἡ δίκη μετέβη ἐκ τοῦ Δικαστηρίου εἰς τὴν Βουλήν. Πάντες δὲ οἱ τοῦ Σωρίνου φίλοι ἐτρόμαζον τότε φοβηθέντες δι' αὐτόν. Μόνος ὁ Σωρῖνος δὲν ἀπώλεσε τὴν γαλήνην τῆς ἀθωότητος αὐτοῦ, ἀλλὰ μάλιστα κατορθώσας νὰ τύχῃ τῆς εὐνοίας ἀνδρῶν ἐγκριτικῶς πρότερον πρὸς αὐτὸν διακειμένων, ἀπέδειξε μετὰ μεγάλης ἰσχύος τὴν διαφορὰν τῶν ἑαυτοῦ ἠθῶν, παραβληθέντων πρὸς τὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ὑπερασπίσθη τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ὁμιλῶν μετὰ πάσης δυνατῆς τέχνης καὶ σφοδρότητος περὶ πάντων τῶν ζητημάτων. Ὁ Ρουσσὼ ὑπεστήριξε τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ πνεύματος μὲν, ἀλλ' ἄνευ ζέσεως· ὁ μὲν λοιπὸν Γεωμέτρης συνέγραψε τὸ ὑπόμνημα αὐτοῦ ὡς ποιητής, ὁ δὲ Ποιητὴς ὡς γεωμέτρης.

Τέλος πάντων ὁ πέλεκυς, δι' οὗ ἔμελλεν ὁ Ρουσσὼ νὰ καταβάλῃ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Διότι ὁ Σωρῖνος προσέβαλεν αὐτὸν ὡς ἐξαπατήσαντα μαρτυρας καὶ μεταχειρισθέντα τὴν πνευματικὴν ἀδυναμίαν τοῦ Γουλιέλμου Ἀρνούλδ, διαθλίας αὐτὸν διὰ χρημάτων. Ἐπειδὴ δ' αἱ ἀποδείξεις τῆς ἐξαπάτης ταύτης ἐφάνησαν ἀποχρῶσαι, ὁ Ρουσσὼ κατεδικάσθη καὶ δι' ὁριστικῆς ἀποφάσεως τῆς Βουλῆς ἐξωρίσθη ἐκ τοῦ Βασιλείου εἰς ἀειφυγίαν. Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἰδοποιηθεῖσα τῇ 7ῃ Ἀπριλίου 1712 ἐτοιχοκολλήθη εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Γρεύβης. (Place de Grève).

Ὁ Ρουσσὼ εὗρεν ἄσυλον παρὰ τῷ κόμητι Δουλοὺκ πρέσβει τότε τῆς Γαλλίας ἐν Ἑλβετίᾳ, ὃν καὶ ἠκολούθησε, διορισθέντα πληρεξούσιον τῆς εἰς τὸ Βαδὲν συνομολογηθείσης εἰρήνης μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ 1714. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Δοὺξ Εὐγένιος τοσοῦτον εὐχαριστήθη, ὥστε παρέλαβεν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ὡδήγησεν εἰς τὴν Βιέννην.

Ἀλλὰ τρία μόνον ἔτη ἀπήλαυσεν ὁ ποιητὴς τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Εὐγενίου, διότι τὸ σατυρικὸν αὐτοῦ πνεῦμα ἔγεινε καὶ πάλιν αἰτία τοῦ ν' ἀπολέσῃ καὶ ταύτην τὴν εὔνοιαν. Ὁ κόμης Βοννεβὰλ εἶχε συνθέσει κακότροπά τινα ᾄσματα περί τινος μοιχαλίδος τοῦ εἰρημένου δουκος. Ταῦτα διωρθωσε προθύμως ὁ Ρουσσὼ· ὁ δὲ δοὺξ ἀκούσας τοῦτο, ἠκέσθη εἰς μόνην τὴν ἐκδίκησιν τοῦ νὰ ἐξαποστείλῃ αὐτὸν μετὰ περιφρονήσεως εἰς τας Βρυξέλλας, ὑποσχεθεὶς νὰ τῷ ἀναλάβῃ ἐκεῖ τὴν διεκπεραίωσίν τινος ὑποθέσεως, ἥτις ὅμως ὑπόσχεσιν οὐδέποτε ἐξετέλεσεν. Ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει ἤρχισε νὰ συγχίζεται μετὰ τοῦ Βολταίρου. Οἱ δύο οὗτοι, μὴ δυναμενοι πλέον νὰ σεβῶνται ὁ εἷς τὸν ἄλλον, συνέλαβον πρὸς ἀλλήλους μῖσος ἀνοικονόμητον, ὅπερ ἐφθασε, καὶ μάλιστα ἐκ μέρους τοῦ Βολταίρου, εἰς τοσοῦτον βαθμὸν δυσμενείας καὶ πάθους, ὥστε οὐδόλως περιποιεῖ εἰς οὗτον τιμήν.

Ὁ Ρουσσὼ, καίτοι ἀπελαμβανεν ὑπολήψεως εἰς τὰς Βρυξέλλας διατρίβων, ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τους Παρισίους. Ὁ ἀντιδικτάτωρ παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ μεγάλου prieur de Vendôme (1) ἀπέστειλεν εἰς αὐτὸν ἀναλλητηρίους ἐπιστολάς· ἀλλ' ὁ Ρουσσὼ δὲν παρεδέχθη τὴν προταστν ταύτην, διότι ἀπῄτει νὰ ἀναθεωρηθῇ ἡ δίκη αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀθωότης του διὰ κρίσεως παλαιᾶς. Ἀπορριφθείσης δὲ τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ταύτης, ἐλυπήθη πικρότατα καὶ προς διασκέδασιν τῆς λύπης του, ἀπῆλθεν εἰς Λονδῖνον, ὅπου ἐκδοὺς τα ἔργα αὐτοῦ ἀπεκτησεν ἱκανα χρήματα, ἅτινα καταθέσας εἰς τὴν ἑταιρίαν Ὀστάνδ Ostende) ἀπώλεσεν. Ἀπώλεσε δὲ συγχρόνως καὶ τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις τοῦ κόμητος Ἀρεμβέργης, τοῦ πάντοτε προστατεύοντος αὐτόν.

Τέλος ὁ ἀτυχὴς οὗτος ἐνοχος, φθάσας εἰς ἡλικίαν, καθ' ἣν τὰ ἄγαν τῆς τυχῆς εἶνε ἀναγκαιοτατα, ἔζησε μόνον ἐκ τῆς συνδρομῆς τῶν φίλων αὐτοῦ. Καὶ ἂν δὲν ἐπρόμηθευανεν αὐτὸν ἡ γενναία πρόνοια ἑνὸς, (2) ἐκ τῶν φίλων του, ἤθελεν ἐκτεθῇ πολλακις εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν. Αἱ Βρυξέλλαι, ὅπου εἶχεν ἐπανέλθει, ἐφαινοντο εἰς αὐτὸν ἀνυποφόρος διαμονή. Ὁ Κόμης Δουλοὺκ, ὁ πάντοτε μετ' αὐτοῦ συνδεδεμενος, μαθὼν τὰς συστυχίας του κατωρθωσε νὰ ἐπαναφερῇ αὐτὸν κρυφίως εἰς Παρισίους, ὅπου τρεῖς μόνους μῆνας διατρίψας (μὴ δυνηθεντων τῶν προστατῶν αὐτοῦ νὰ τύχωσι διαβατηρίου ἑνὸς ἔτους.) ἐπεστρεψεν αὖθις εἰς Βρυξέλλας τὸ 1740, ὅπου καὶ ἀπεβιωσε τὸ ἑπόμενον ἔτος, πλήρης μεγάλων θρησκευτικῶν αἰσθημάτων. Διεμαρτυρήθη δ' ἀποθνήσκων ὅτι δὲν ἦσαν ὁ συγγραφεὺς τῶν ᾀσμάτων ἐκείνων, ἅτινα ἐδηλητηρίασαν τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἡ ὁμολογία αὕτη, ὡς πολλοὶ νομίζουσιν, εἶνε πολὺ ἀποδεικτικὴ τῆς ἀθωότητός του, διότι κατὰ τὰς φρικτὰς ἐκείνας στιγμὰς τοῦ θανατου τὰς χωριζουσας τὴν ζωὴν ἀπὸ τῆς ἀθωότητος, ὅτε ἀκαταμαχητος τρόμος ἀποσπᾷ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπ' αὐτων ἔτι τῶν ἐνοχωτερων, οὐδὲν συμφέρον ὑπάρχει εἰς τὸ νὰ ἐξαπατᾷ τις τοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Πιρὼν (3) ἐπιτάφιον αὐτοῦ ἔνοει πολλὰ ἐν ὀλίγαις λέξεσι.

„ Ci-git l'illustre et malheureux Rousseau ;
„ Le Brabant fut sa tombe et Paris son berceau
„ Voici l'abregé de sa vie
„ Qui fut trop longue de moitié :
„ Il fut trente ans digne d'envie,
„ Et trente ans digne de pitié. „ (4)

Δύσκολον φαίνεται νὰ ὑπερασπίσῃ τις τὸν Ρουσσὼ ἀπέναντι τῶν κακιῶν καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, δι' ἃ κατηγορήθη. Ὀλίγοι ἴσως ἄνθρωποι ἠσθάνθησαν τόσον τὸς βασανους τοῦ μίσους, ὅσον αὐτός. Ὁ Ρουσσὼ φύσει ἀνήσυχος, ἰδιότροπος καὶ φιλέκδικος, ἄφινεν ἑαυτὸν νὰ διεκπᾷται ὑπὸ πνεύματος ταραχοποιοῦ καὶ κακοῦ, ὅπερ εἶνε ἡ μάστιξ τῶν κοινωνιῶν. Ὅπλον δ' εὐνοούμενον αὐτοῦ ἦν τὸ ἐπίγραμμα. Καὶ αὐτοὶ οἱ φίλοι του δὲν ἀπέφυγον τὰ φαρμακερὰ αὐτοῦ βέλη. Κατηγοροῦσιν αὐτὸν ὅτι ἔρριψεν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ἀχαριστίας καὶ χαμερπείας, ὥστε καὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ πατέρα δημοσίως νὰ ἀρνηθῇ, ἐρυθριῶν διὰ τὴν ἀλιτότητα τῆς καταπτάσεώς του.

Ἐὰν ὁ τελευταῖος οὗτος χαρακτὴρ ἦνε ἀληθής, ἀρκεῖ βεβαίως διὰ νὰ δώσῃ τὴν ἀσυμφωνωτάτην περὶ τοῦ Ρουσσὼ ἰδέαν· καὶ τότε πᾶν ὅ,τι προσήψαν εἰς αὐτὸν φαίνεται πιθανόν.

Ἀλλ' ἐὰν δυναμεθα μόνον τὸν ἐν τῷ Ρουσσῷ ἄνθρωπον νὰ μεμφθῶμεν, ὁποῖα ἐγκώμια ὀφείλονται πρὸς αὐτὸν ὡς ποιητήν! Τίς μάλλον αὐτοῦ ὑπῆρξέ ποτε ποιητής, ἐὰν ὑπο τὸ ὄμμα τοῦτο ἐνοωμεν μεγαλοφυίαν διὰ μεγάλης τέχνης πεπροικισμένην καὶ τα πάντα δυναμένην νὰ εἰκονίσῃ καὶ νὰ ἑνώσῃ εἰς μίαν ἁρμονικὴν καὶ ζωγραφικὴν στιχουργίαν τὰ ἀποτελεσματα τῆς ζωγραφίας μετὰ του θελγήτρου τῆς μουσικῆς; Αὐτος ἤωσε τὰ πάντα μίμησιν εὐτυχῆ τῶν ἀρχαίων· πίστιν εἰς τὰ καλὰ ἀξιώματα, καθαρότητα γλώσσης καὶ φιλοκαλίαν, ὀργασμόν, δύναμιν καὶ ἁρμονίαν. Ὁποῖος ἐνθουσιασμός! ὁποῖος πλουτος ὁμοιοκαταλήξεις καὶ ἐκφράσεων! Εἰς τοὺς ψαλμοὺς αὐτοῦ εὑρίσκει τις ὅλην τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὴν εἰκονικὴν ποίησιν καὶ τὸ ψυχαγωγὸν τῶν προφητῶν. Ἡ ἀλλοτε θεωρουσιν αὐτοὺς ὡς τὸ ἐντελεστερον πρῶτον του πνεύματός του. Φαίνεται τοὐλάχιστον ὅτι εἰργάσθη εἰς αὐτοὺς μετὰ πλείονος φροντίδος, διὸ καὶ ὀλιγωτερα ἀνωμαλίαι ἀπαντωνται εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῶν ἔργων του. Ἀλλ' ἔτι ὑψηλοτέρα φαίνεται ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ εἰς τὰς ᾠδὰς του, καὶ ποικιλωτέρα εἰς τα λυρικὰ μέλη του (Cantates)

Εἰς τα τελευταῖα ταῦτα ὑπερέβη αὐτὸς ἑαυτόν, διότι εἶνε ἔργα τελειότατα· εἶνε εἶδός τι ποιήσεως δωρηθὲν εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ὑπ' αὐτοῦ, οὔτινος οὔτε παράδειγμα ἔχομεν οὔτε μιμη-

(1) Ἱπιόνη ἐκαλεῖτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀκαμέοντος, Βασιλέως τῆς Τροίας, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῆς κατὰ παρακοὴν τοῦ μαντείου ἀφῆκε δεδεμένην πρός τινα παραλλάσσιον θέρον, διὰ νὰ καταφάγῃ αὐτὴν τὸ φοβερὸν τέρας, ὅπερ ἔπεμψεν ὁ Ποσειδῶν εἰς τὴν χώραν τῆς Τροίας πρὸς τιμωρίαν τοῦ Βασιλέως διὰ τὴν ἀπάτην, ἣν ἔδειξε πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Ἡρακλῆς ἐπιστρέφων τότε ἐκ τῆς κατὰ τῶν Ἀμαζόνων ἐκστρατείας καὶ εὑρων αὐτὴν οὕτως ἐκτεθειμένην ἠλευθέρωσε, φονεύσας τὸ τέρας. Ἐπειδὴ δ' ὁ Ἀκαμέδων ἠνέῳξη νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ ἣν ὑπεσχέθη ἀμοιβὴν, ὁ Ἡρακλῆς ἐλθὼν μετὰ ταῦτα κατὰ τῆς Τροίας μετὰ στόλου καὶ πορθήσας αὐτὴν ἠχμαλώτισε τὴν Ἱπιόνην, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς σύζυγον τῷ φίλῳ αὐτοῦ Τελαμῶνι, ὅστις ἔρριψεν αὐτὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἕνεκα τούτου διεπράχθη ὁ Ἥρας νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἀπαιτήσῃ τὴν Ἱπιόνην. Ἀλλ' ὁ νέος οὗτος Ἡρίγκηψ φθάσας ἐκεῖ καὶ ἰδὼν τὴν Ἑλένην ἔλεψεν αὐτήν. Σ.Μ.

(2) Pontchartrain et Voisin.

(3) Sourin (Désirée) οὗτος διεκρίθη κατ' ἀρχὰς ὡς ἥρως τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἔπειτα δ' ἐστάλη πρέσβυς ἐν Ἑλβετίᾳ. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς Γαλλίαν, ὅπου ὁ Θεσσαλὸς κατήγησεν αὐτὸν καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὰ δίγματα τῆς ἐκκλησίας του. Ἐτιμήθη διὰ συνταξεως, χορηγηθείσης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. Ἔκτοτε ἐνησχολήθη εἰς τὰ μαθηματικὰ εἰργάσθη καὶ εἰς τὴν ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ τῶν ΣΟΦΩΝ· εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, ἐν' ἢ ἀφῆκε πλεῖστα ἀπομνημονεύματα σφρῶτατα περὶ καμπύλης γραμμῆς καὶ περὶ βαρύτητος. Ὕστερα κατηγορηθεὶς ὡς συγγραφεὺς τῶν σατυρικῶν τούτων ᾀσμάτων ἐφυλακίσθη ἐπὶ μῆνας ἕξ Σ. Μ.

(4) Ὑποδηματοσμήκτης ὁ καθαρίζων τὰ ὑποδήματα. Σ. Μ.

(1) Prieur (ἐκ τοῦ Λατιν. Prior) τίτλος διδόμενος εἰς κληρικούς τε καὶ λαϊκοὺς διαφόρων ἀρχῶν. Σημαίνει δὲ Πρῶτος. Σ. Μ.

(2) Boutet, συμβολαιογράφου εἰς Παρισίους.

(3) Piron (Alexis) δραματικὸς ποιητὴς γεν. τὸ 1689 καὶ ἀπεθ. τὸ 1773. Οὗτος ἐνησχολήθη εἰς ὅλα τὰ εἴδη τῆς ποιήσεως, ἀλλ' εἰς οὐδὲν εὐδοκίμησε. Πολλάκις ἐποίει καὶ κατὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας καί ποτε διαβαίνων ἐκ τοῦ Λούβρου, δείξας τὸν τόπον τῆς συνεδριάσεως αὐτῆς ἐπρόφερε τὸ ἑξῆς παράγραμμα (Calembourg) " ils sont là quarante qui ont de l' esprit comme quatre „ Σ. Μ.

(4) Ἐνταῦθα κεῖται ὁ ἔνδοξος καὶ δυστυχὴς Ρουσσώ Τὸ Βραβὰν ὑπῆρξεν ὁ τάφος του, οἱ δὲ Παρίσιοι ἡ κοιτίς του. Ἴδου ἐν συντόμῳ ἡ ζωὴ αὐτοῦ, μακροτάτη ἐξ ἡμισείας γενομένη. Τριάκοντα ἔτη ἦν ἄξιος φθόνου καὶ ἄλλα τοσαῦτα ἄξιος οἴκτου. Σ. Μ.

τήν. Ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι ἔχει πολὺ περισσότερον τὸ εὔκαμπτον καὶ τὸ εὐλύγιστον. Γινώσκει νὰ συλλαμβάνῃ τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ, νὰ ποικίλλῃ καὶ νὰ τελειοποιῇ αὐτάς. Ταῦτα εἶνε μικραὶ μὲν ποιήσεις, ἀλλὰ τελειόταται.

Το ᾠδάριον τῆς Κίρκης (1) πρὸ πάντων εἶνε ἓν ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς γαλλικῆς ποιήσεως, ὃν πλουσιώτατον, μεγαλοπρεπέστερον ὅλων τῶν ὡραιοτέρων ᾠδῶν καὶ ποικιλώτερον. Ἐνταῦθα τὸ στάδιον τοῦ ποιητοῦ δὲν εἶνε ἐπίμηκες, προμηθεύεται ὅμως τοιαύτην ὁρμὴν, ἥτις ἀναμιμνήσκει τὴν ὁρμὴν τῶν ἵππων τοῦ Ποσειδῶνος, δι' ὧν, ὡς λέγει ὁ Ὅμηρος, ἔθανεν εἰς τὰ ὄρια τοῦ κόσμου διὰ τριῶν μόνων βημάτων.

Πάντες γινώσκουσι πόσον διέπρεψεν ὁ Ρουσσὼ εἰς τὸ ἐπίγραμμα, ἔχων τὴν ἁπλότητα, τὴν βραχύτητα καὶ τὴν ζωηρότητα, ἅτινα ἁρμόζουσιν εἰς τοῦτο τὸ εἶδος. Κατὰ τοῦτο μάλιστα ὑπερέβη πολὺ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Μαρότον. Τὰ δὲ κατώτερα εὐάριθμα ὄντα, ἔχουσιν ὑποθέσεις εὐτραπέλους. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα τὰ ἐπιγράμματα, ἄλλως σατυρικὰ καὶ ἄσημα, εἶνε ἐντελῆ. Εὔκολον εἶνε ἀναμφιβόλως νὰ ἐπιτύχῃ τις εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, εἶνε ὅμως σπάνιον νὰ φθάσῃ τὴν τελειότητα ὁποιουδήποτε εἴδους τῆς ποιήσεως· ὁ Ρουσσὼ οὐδένα εἰσέτι ἔχει ἐφάμιλλον κατὰ τὸ ἐπίγραμμα.

Καὶ ταῦτα εἶνε οἱ ἀθάνατοι τίτλοι τῆς δόξης αὐτοῦ. Αἱ δ' ἐπιστολαὶ καὶ ἀλληγορίαι του, τυχοῦσαι, ὅτε ἀνεφάνησαν, μεγάλης ὑποδοχῆς μεθ' ὑπερβολικῶν ἐπαίνων, ἕνεκα κομμματικοῦ σκοποῦ, κατήντησαν ἤδη εἰς τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν διὰ τῶν φιλοκάλων ἀνδρῶν.

Ἐὰν δὲ ἀραιρέσωμεν στίχους τινὰς ζωηροὺς καί τινα μέρη, οἵστρον ποιητικὸν δεικνύοντα, οὐδὲν ἕτερον ἀπαντῶμεν εἰς τὰς τοσοῦτον ἐγκωμιασθείσας ταύτας ἐπιστολάς, νῦν δὲ συγκαταριθμουμένας μετὰ τῶν ἀχρειοτέρων συγγραμμάτων τῶν ὑπὸ τῆς ποιήσεως παραχθέντων, εἰμὴ τὴν κατάχρησιν τοῦ Μαροτισμοῦ, τὴν ἀκυριολεξίαν, τὴν βάρβαρον λέξιν, τὴν ἐπιτήδευσιν τῆς ὁμοιοκαταληξίας καὶ τὰς χαμερπεῖς ἰδέας.

Αἱ δὲ ἀλληγορίαι αὐτοῦ ἔχουσιν ὄρος ὀλιγώτερον ἀνώμαλον καὶ ἐσφαλμένον, Ἔχουσιν ὅμως τὸ μεγαλείτερον τῶν ἐλαττωμάτων, οὖσαι λιαν ἀνυπόφορσι καὶ ἐνοχλητικαί. Ἡ μυθοπλαστία αὐτοῦ εἶνε πάντοτε σχεδὸν κοινή, καὶ ἐνίοτε δεβιασμένη καὶ ἀπίθανος, ἡ στιχουργία του εἶνε μονότονος καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ ὅλαι αὗται αἱ ποιήσεις εἶνε ἀνάξιοι τοῦ Ρουσσώ.

Τοῦτο πρέπει νὰ ὁμολογῇ τις θαρραλέως· διότι ὀφείλομεν μὲν νὰ σεβώμεθα τοὺς μεγάλους ἄνδρας, πρὸ πάντων ὅμως πρέπει νὰ σεβώμεθα τὰς καλὰς γνώμας καὶ τὴν φιλοκαλίαν· ἡ δὲ δόξα τοῦ Ρουσσὼ ὑπάρχει καὶ παρὰ τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰς ἀλληγορίας αὐτοῦ.

Σενέθεσε καὶ τινας κωμῳδίας, ἀλλ' ὅλας ταπεινάς, ἐκτὸς τοῦ Κόλακος, οὗτινος ὁ χαρακτὴρ φαίνεται καλῶς ἐσχεδιασμένος.

(1.) Ἴδε περὶ τῆς Κίρκης σελ. 24.

ΦΥΤΟΝ ΤΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ.

Μεταξὺ τῶν ἀπείρων φυτῶν, τὰ ὁποῖα ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἐδημιούργησεν, ὑπάρχει καὶ μικρόν τι καλούμενον Εὐαίσθητον ἢ φυτὸν τῆς Εὐαισθησίας. Εἶνε δὲ ὡραῖον, τρυφερόν, καὶ ὡς ἀθῶα κόρη πολὺ αἰδήμον (ἐντροπαλόν).

Ἐὰν τὸ ἐγγίξῃς, δὲν σὲ κεντρόνει ὅπως τὸ ῥόδον οὔτε σὲ φαρμακύνει ὅπως ἡ τζουκνίδα, ἀλλὰ μόνον ἀποσύρεται ἀπὸ σοῦ, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο μὴ τὸ θλάψῃς. Τὰ μικρὰ καὶ λεπτά του φύλλα ἐναγκαλίζονται μεταξὺ των καὶ κύπτουσι πρὸς τὴν γῆν, ὡς νὰ ἔλεγον, « Παρακαλοῦμεν μὴ μᾶς κακοποιήσετε.»

Τὸ περίεργον καὶ μοναδικὸν τοῦτο φυτὸν ὅμως, ἐὰν ἐξακολουθῇ τις νὰ τὸ ἐγγίζῃ συχνά, χάνει κατὰ μικρὸν τὴν εὐαισθησίαν του καὶ γίνεται καθὼς τὰ ἄλλα φυτά, μὴ φροντίζον ποῖος τὸ ἐγγίζει καὶ ποῖος οὐχί.

Ὁ Θεὸς τῷ ἐπροίκισε μὲ τὴν εὐαισθησίαν ταύτην, διὰ νὰ τὸ προφυλάττῃ ἀπὸ κινδύνους. Ὅθεν ὅταν τὴν χάσῃ, χάνει τὸ μόνον προφυλακτικὸν μέσον, τὸ ὁποῖον εἶχε κατὰ τῶν ἐχθρῶν του.

Τώρα, ἀγαπητά μου τέκνα, δὲν σᾶς ὑπενθυμίζει τὸ φυτὸν τοῦτο κάτι τι ἄλλο; Δὲν σᾶς ὑπενθυμίζει τὸ ὡραῖον, τὸ τρυφερόν, τὸ εὐαίσθητον φυτόν, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔχει φυτεύσει εἰς τὴν καρδίαν ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν; Ἠξεύρετε τὸ ὄνομά του. Δὲν ὀνομάζεται Συνείδησις: Πόσον ζαρόνει φυτικὰ εἰς τὸ πρῶτον ἔγγιγμα τῆς κακίας! Πόσον μᾶς προειδοποιεῖ νὰ κλείσωμεν αὐτὴν ἐναντίον ἐκείνων, οἵτινες ζητοῦν νὰ ἀστειευθοῦν μὲ τους δισταγμούς μας, νὰ παίξουν μὲ τὰς ἀρετάς μας!

Φυλάττετε, λοιπόν, μικροί μου φίλοι, τὸ φυτὸν τοῦτο ἀπὸ πᾶσαν προσέγγισιν, ἡ ὁποία δύναται νὰ τὸ κάμῃ ἀναίσθητον καὶ ἑπομένως ἀνίκανον νὰ σᾶς προειδοποιῇ περὶ τοῦ ἐπιτιθεμένου κινδύνου.

Ἐὰν ὁ Θεὸς ἀπὸ εὐσπλαχνίαν πρὸς ἡμᾶς ἔθεσε τὸν φύλακα τοῦτον εἰς τὰς καρδίας μας, ἡμεῖς ἀπὸ εὐγνωμοσύνην πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἴδιον ἡμῶν συμφέρον πρέπει νὰ τὸ περιποιώμεθα καὶ νὰ τὸ καλλιεργῶμνε. Ἐὰν δὲ πράττωμεν οὕτω, θὰ εὕρωμεν ἐπὶ τέλους, ὅτι πάντα τὰ περὶξ ἡμῶν θὰ κατασταθῶσι γλυκύτερα, καλλίτερα καὶ καρποφορώτερα.

(Ἐφημ. τῶν παίδων).

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΝ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ.

Eleve-toi au-dessus des cieux, et des cieux des cieux et de tous les esprits célestes, âme raisonnable, puisque Dieu t'apprend que, pour te former, il ne s'est pas proposé un autre modèle que lui même. Ce n'est pas aux cieux, ni aux astres, ni au soleil, ni aux anges mêmes, ni aux archanges, ni aux séraphins qu'il te veut rendre semblable. Faisons, dit-il, à notre image ; faisons à notre ressemblance.

BOSSUET.

Ὑψώθητι ἄνωθεν τῶν οὐρανῶν καὶ τῶν οὐρανῶν τῶν οὐρανῶν καὶ ὅλων τῶν οὐρανίων πνευμάτων, ψυχὴ λογική, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς σὲ διδάσκει ὅτι, διὰ νὰ σὲ πλάσῃ, δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ἄλλο ὑπόδειγμα εἰμὴ ἑαυτόν. Οὔτε πρὸς τοὺς οὐρανούς, οὔτε πρὸς τὰ ἄστρα, οὔτε πρὸς τὸν ἥλιον, οὔτε πρὸς τοὺς ἀγγέλους αὐτούς, οὔτε πρὸς τοὺς ἀραγγέλους, οὔτε πρὸς τὰ σεραφεὶμ ὁμοίαν θέλει νὰ σὲ καταστήσῃ Ποιήσωμεν, λέγει, κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, ποιήσωμεν καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν.

ΒΟΣΣΟΥΕΤΟΣ.

Ὅτε ὁ Ὕψιστος ἔθεσεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸν ἄνθρωπον ἄοπλον καὶ γυμνόν, τὸ τέκνον τοῦτο τῆς δημιουργίας ὅπερ ἔμελλεν ἡμέραν τινὰ νὰ ἄρξῃ ἐπ' αὐτῆς, δὲν διεκρίνετο τῶν λοιπῶν ζώντων πλασμάτων δι' οὐδενὸς σημείου τῆς προσεχοῦς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου αὐτοῦ, ἴσως δὲ καὶ περισσοτέραν ἀδυναμίαν καὶ ἀθλιότητα εἶχεν ἐκείνων. Μὴ δυνάμενος μήτε εἰς τὰ βάθη νὰ βυθισθῇ τῶν ὑδάτων, μήτε τοὺς ἀνέμους ταχέως νὰ διατρέξῃ, δὲν ἠδύνατο ἐπιπλέον νὰ διαφύγῃ, ὡς τὸ ἄκαρι διὰ τῆς μικρότητός του, τὰς τῶν ἀγριμαίων θηρῶν προσβολάς, νὰ ἁρπάξῃ βοράν τινα ὡς ἡ ἀλώπηξ, νὰ μάχηται ὡς ὁ λέων, νὰ φεύγῃ ὡς ἡ δορκάς, καὶ νὰ ὑπερπηδᾷ, δίκην σκιούρου, τοὺς βάλτους καὶ τὰς ἀποκρήμνους χαράδρας, τρέχων ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, ἀπὸ δάσους εἰς δάσος, καὶ ἀπὸ μιᾶς ἄκρας τῶν ἠπείρων εἰς τὴν ἄλλην. Ἄνευ μέσων ἀμύνης κατὰ τοῦ καύσωνος τῆς Μεσημβρίας καὶ τοῦ ψύχους τοῦ Βορᾶ, ἐκτεθειμένη εἰς πάντας τοὺς κινδύνους καὶ εἰς πάσας ἐν γένει τὰς βασάνους ἡ ἀνθρωπίνη φυλή, ἐφαίνετο ἐπὶ γῆς ἐρριμμένη ἔκ τινος σκληρᾶς ἰδιοτροπίας τῆς Εἱμαρμένης, μόνον ὅπως ἐξαφανισθῇ τάχιστα καταβρωθεῖσα ὑπὸ τῆς μάστιγος, ὑφ' ἧς ἔβλεπεν ἑαυτὴν προσβαλλομένην.

Καὶ ἂν πάντα τὰ λοιπὰ τέκνα τῆς δημιουργίας ὡμίλουν, ἤθελον εἰπεῖ.

« Ὁποῖον ἄρα τὸ ἀσθενὲς τοῦτο πλάσμα, οὗ τὸ ἄχνουν δέρμα κατακαήσεται ὑπὸ τῶν πρώτων ἡλιακῶν ἀκτίνων, διαπερασθήσεται ὑπὸ τῆς πρώτης νυκτὸς βρόσου καὶ διασχισθήσεται ὑπὸ τῆς ἐλαχίστης πάχνης; Το στόμα του ἐπιτήδειον μόνον εἶνε τὸ πολὺ πρὸς καταβρόχθισιν τῶν ἤδη καταβεβλημένων καὶ κατεσπαραγμένων μελῶν τῶν ἐχθρῶν του. Ἡ χεὶρ του ἄοπλος πάντῃ οὖσα δὲν δύναται νὰ ἁρπάσῃ αὐτὰ ζῶντα καὶ τὰ κατασπαράξῃ. Ὁ ποῦς του γυμνὸς ὡς καὶ τὸ ἐπίλοιπόν του σῶμα δὲν δύναται νὰ τὸν ὑπερασπισθῇ οὔτε σχεδὸν νὰ τὸν ὑποβαστάξῃ. Εἰς χάλιξ, μία ἄκανθα ἀρκοῦσι νὰ τὸν καθαιμάξωσιν. Ὁ ὀφθαλμός του βλέπει ἴσως εἰς ἐκτεταμένας ἀποστάσεις, ἀλλὰ μόνον διὰ μεγάλου ἀγῶνος ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας του φεῦγον ἔδαφος, ἄλλως τε τὸ ὄμμα του λυχνία τις μόνον ἐστὶν ἀτελής, ἀναπτομένη σὺν τῷ φωτὶ τοῦ ἡλίου καὶ συβεννοῦσα αὐτῷ. Ἀπόλλυσιν ὅθεν πάντα τὰ φῶτα, ὁπόταν μάλιστα τῷ εἶνε ἀναγκαῖα ἐν τῇ σκοτίᾳ. Ἡ μακρά του κόμη οὐδὲ ὡς ἔνδυμα χρησιμεύει αὐτῷ οὐδὲ ὡς ἄμυνα. Ὁ ὀλέθριος οὗτος στολισμὸς τίνι ἄλλῳ ὁμοιάζει ἢ περιπλοκῇ καὶ παγίδι, ἣν μεθ' ἑαυτοῦ πάντοτε φέρει καὶ εἰς ἣν ἐμπεσεῖται ἀποπειραθεὶς νὰ καταφύγῃ ὑπὸ τὴν σκιὰν πλατυφύλλων δασῶν;

Πιεζόμενος ὑπὸ πείνης, ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ ὑπό τινος ἐξ ἡμῶν τῶν λοιπῶν ζώων, πῶς θὰ συντηρηθῇ; Ποῦ θὰ ζητήσῃ ἄσυλον; Θὰ προσπαθήσῃ ἀρά γε νὰ συλλέξῃ καρπόν τινα ἢ νὰ εὕρῃ ἄσυλον ὑπὸ τοὺς κλάδους ἀμυντικοῦ δένδρου; Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ τὰ τόσον λεπτοφυῆ μέλη αὐτοῦ θὰ δυνηθῶσι νὰ προσκολληθῶσιν εἰς τὸν τόσον τραχὺν καὶ ὀγκώδη κορμὸν ἐκείνου; Το σῶμά του περιβραχήσεται πάραυτα ἱδρῶτι καὶ αἵματι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ τῷ τόσον εὐκόλῳ δι' ἡμᾶς! Οἱ πόδες αὐτοῦ δὲν δύνανται νὰ προσφυῶσιν, ὡς οἱ τοῦ στρουθίου, ἐπὶ τοῦ ὑπὸ θυέλλης καταβληθέντος κλωνός. Δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ παραδοθῇ εἰς ἀνάπαυσιν, καὶ ὁ ὑπὸ τὸ φύλλωμα διακρίνας αὐτὸν ἀετὸς κατασπαράξει πάραυτα αὐτὸν τοῖς ἀσπλάγχνοις αὐτοῦ ὄνυξιν. Ἡ ἄρκτος θ' ἀναβῇ μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ δένδρου, ὅπως ἁρπάξασα καταβροχθίσῃ αὐτόν. Ὁ ἐλέφας θὰ τὸν καταλάβῃ διὰ τῆς προβοσκίδος του εἰς τὸ ἀνίσχυρον αὐτοῦ καταφύγιον. Ὁ δὲ ὄφις, οὗ ἤθελε παράξει τὴν φωλεάν, θὰ περιβάλῃ αὐτὸν διὰ τῶν συσπειρωμάτων του καὶ θὰ κατασυντρίψῃ αὐτὸν καὶ τὴν σύντροφόν του κατὰ τοῦ φιλοξενοῦντος κορμοῦ. Θὰ θελήσῃ ἀρά γε νὰ καταφύγῃ ὑπὸ τὰ ὕδατα; Οὐδόλως δύναται νὰ ζήσῃ ἐν αὐτοῖς. Νὰ τὰ διαπεράσῃ, ὅπως ζητήσῃ ἄσυλον εἰς ἕτερα παράλια, Ἡ χελιδὼν ὑπερπηδᾷ τὸν Ὠκεανὸν, ἡ ἀλκυὼν κατοικεῖ ἐπὶ μιᾶς πτυχῆς τοῦ κύματος, ἄπειρα ἔντομα τρέχουσι διὰ μέσου τῶν κυμάτων, ἀλλ' αὐτὸς ἀπολεσθήσεται ὀργυιάς τινας πόρρω τῆς ὄχθης, καὶ ἐὰν μάλιστα τὰ πόντια τέρατα ἤρινον αὐτὸν ἀτιμωρητεὶ νὰ ἐπιδράμῃ τὴν ἐπικράτειαν των. Το κράτος λοιπὸν τῶν ὑδάτων ὡς καὶ τὸ τῶν ἀνέμων τῷ εἶνε ἀπρόσιτα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας τῆς μητρὸς γῆς, ἀνίσχυρος πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ ἐπίθεσιν, ἀνίσχυρος πρὸς ἀπόκτησιν τροφῆς καὶ πρὸς ἐκδίκησιν ἑαυτοῦ, ἀσθενέστατον παίγνιον καὶ τοῦ ἀσθενεστέρου ἡμῶν εἶδε καὶ ὄψεται τὸ φῶς μόνον ὅπως ὑποφέρῃ, τρέμῃ, καὶ ἀποθάνῃ.»

Ἀλλ' ὁ Ὑπέρτατος Ἄναξ τοῦ Παντὸς δημιουργῶν τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ μετ' εὐλογιῶν:

« *Αὐξάνου καὶ πληθύνου. Πλήρωσον τὴν γῆν. Καθυπόταξον αὐτήν. Βασίλευσον ἐπὶ τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐφ' ὅλων τῶν ἐπὶ γῆς κινουμένων ζώντων.* »

Τοιαῦτα εἶπεν. Ὀλίγιστος παρῆλθεν ἔκτοτε καιρός, καὶ τὰ ἰσχυρὰ καὶ ὡπλισμένα καὶ τρομερὰ ἐκεῖνα ὄντα ἔφευγον ἀπανταχόθεν. Το δὲ ἀσθενὲς καὶ γυμνὸν ἐκεῖνο πλάσμα κατώρθωσε νὰ καταδιώκῃ, νὰ φθάνῃ, καὶ νὰ δαμάζῃ καὶ αὐτὰ τὰ ἐναέρια καὶ

Ὑπερωκεάνεια τέρατα. Τὸ πτηνὸν καταβαλλόμενον, ὁ ἰχθὺς καταβροχθιζόμενος τῷ ἐχορήγουν τὰ μέσα, δι' ὧν καθυπέτασε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βραχίονος αὐτοῦ τοὺς ταχυτέρους κατοίκους τῶν δασῶν. Ὡς στενόστατος δ' ἑταῖρος καὶ εὐπειθὴς φρουρὸς ὁ κύων, ἐρρούσει πλησίον αὐτοῦ, θυτιάζων τὴν αὐτοῦ ζωὴν ὑπὲρ τῆς ζωῆς ἐκείνου. Ἡ τίγρις τὸν ἐνέδυε μὲ τὸ δέρμα της, ἡ ἐλεφας τὸν ἔτρεφε μὲ τὸ γάλα της καὶ μὲ τὸ κρέας της. Ὁ ταῦρος, ὁ ὄνος, ὁ ἐλέφας, ἡ ἀρκτος, καταβαμβαζόμενοι, ἐσχηματίζον περὶ αὐτοῦ εἰδυλικὴν οἰκογένειαν τινα αἰχμαλώτων, τῶν ὁποίων ἡ σωματικὴ ἰσχὺς ἐχρησίμευον ἀποκλειστικῶς πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Πᾶσα ἡ ζῶσα φύσις ὡμολόγει ἀθροίσματι εὐπειθεστάτων τεχνιτῶν, προσπαθούντων μόνον ὅπως ἐξαμαλύνωσι τὰ ἔμπροσθεν τοῦ ἀνθρώπου τυγχάνοντα προσκόμματα, προσεγγίζωσι τὰς ἀποστάσεις καὶ ἀνακαλύπτωσι πρὸς ὄφελος αὐτοῦ ἐπί τε τῆς ἐπιφανείας καὶ ἐν τοῖς κευθμῶσι τῆς γῆς θησαυρούς καὶ ἀτολαύσεις πάντοτε νέας. Ἡ κάμηλος, ἡ ἱππέλαφος, ὁ ἵππος, ἡ εὐγενὴς ὄντως αὕτη κατάκτησις, μετέφερον κατὰ τὸν πόθον καὶ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ τὰ βαρύτερα ἄχθη, τὴν χρησιμωτέραν ὕλην, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐκ τῆς μιᾶς ἄκρας τῶν ἠπείρων εἰς τὴν ἄλλην. Ἤδη ὁ χαλὶξ τῷ ἐχορήγει τὸν σπινθῆρα ὡς ὅπλον κατὰ τοῦ ψύχους, διαλύοντα τὸν ζόφον τῆς νυκτός, μετατρέποντα εἰς γοήμους κοιλάδας τὰ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ἄπειρα δάση λεπτύνοντα τὸν χρυσὸν καὶ τὸν σίδηρον, καὶ μεταποιοῦντα τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαχθέντα τῶν κόλπων τῆς γῆς ἄκα ἔργαστα καὶ ἀνωφελῆ μέταλλα εἰς πελέκεις, σπάθας, ἄροτρα, βραδύτερον δὲ καὶ εἰς πολύτιμα νομίσματα. Ἡ πεύκη καταβᾶσα εἰς τὴν φωλὴν αὐτοῦ ἐκ τῶν ὑψικορύφων ὀρέων μέχρι τῶν κόλπων τοῦ ἀρρέντος πόντου, ἐλάμβανεν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς τὸν κύριον τῶν θαλασσῶν, καὶ σχηματίζουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν κινητὰς γεφύρας καὶ πτερωτοὺς ἐμπορικοὺς οἴκους, καθίστα προσιτὸν πᾶν ὅπερ ὁ Θεὸς εἶχε κατ' ἀρχὰς χωρίσει, τὰς γαίας, τὰς φυλὰς καὶ τοὺς διαφόρους θησαυρούς. Μία κώπη, ἓν πηδάλιον, ἤρκεσαν ὅπως κοινὰ καταστήσωσι πάντα τὰ πλούτη καὶ πᾶσας τὰς ἐπικρατείας τῆς ὑφηλίου.

Ἐδέησε δὲ ὀπωσμετὰ παρέλευσιν τριάκοντα ὁλοκλήρων αἰώνων, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐκτελεσθῇ ἡ ὄντως μεγαλοπρεπὴς αὕτη μεταβολή. Περὶ τὸ τέρμα τοῦ χρόνου τούτου τὰ ἔθνη εἶχον σχηματισθῆ. Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική, ἠσθάνθησαν ἤδη ἐπὶ τῶν κοινῶν αὐτῶν μεθορίων ἀχανῆ καὶ ἀκμάζοντα κράτη. Ἡ δ' ἀνθρωπίνη φυλή, τέως ἀγρία καὶ πλανωμένη, ἤγειρε πρὸς κατοικίαν καὶ τῶν μετὰ θάνατον λειψάνων της πυραμίδας, ἐσχυόσγει Ἑλλάδας καὶ ἐπίστευεν εἰς τὸν Θεόν, ὡς τὸν ὑπέρτατον Κύριον τοῦ Παντός.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) ὑπὸ Θ Μ. Κωνσταν.

Κοκακτοῦ.

ΚΟΚΑΚΤΟΥ.

Μεταξὺ τῶν πτηνῶν τὸ γένος τῶν ψιττακῶν (παπαγάλων) περιέχει περισσότερα εἴδη καὶ παρουσιάζει περισσοτέρας παραλλαγὰς παρ' οἱονδήποτε ἄλλο· ὡς πρὸς τὸ μέγεθος εὑρίσκονται ψιττακοὶ μικρότεροι καὶ αὐτοῦ τοῦ καναρινοῦ, καὶ ἄλλοι μεγαλείτεροι τῶν κατοικιδίων ἀρνίθων.

Ὡς πρὸς τὸ χρῶμα τινὲς εἶνε κατάλευκοι, ἄλλοι κατμαυροι, ἄλλοι χρυσοειδεῖς καὶ ἄλλοι ὡραιότεροι καὶ αὐτοῦ τοῦ τοῦ (παγωνίου) κατὰ τὴν ποικιλίαν τοῦ χρώματος.

Ἡ παροῦσα εἰκονογραφία παριστᾷ ψιττακὸν τῆς Νέας Αὐστραλίας, ὅστις ζῇ κατ' ἀγέλας. Τὰ πτερά του εἶνε ὡραιότατα, ἀλλὰ τὸ ράμφος του πολὺ γαμψόν. Ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τῆς κεφαλῆς του ἔχει περικεφαλαίαν κιτρινοτρίχινον, τὴν ὁποίαν κατὰ βούλησιν ἁπλόνει ὡς ὁ ταὼς τὴν οὐρὰν του ἐν εἴδει ριπιδίου.

Ὅταν ἐξημερωθῇ, ἀφοσιοῦται πολὺ εἰς τοὺς κυρίους του. μανθάνει νὰ ὁμιλῇ καὶ λέγει πολὺ ἀστεῖα πράγματα· γελᾷ δὲ τοσον καλά, ὅσον ἐν μικρὸν παιδίον. Ὁ Θεὸς ἔκαμεν ἄπειρον ποικιλίαν πτηνῶν καὶ ὅλα ταῦτα ψάλλουν τοὺς ἐπαίνους του.

(Ἐφ. τῶν παιδ.).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΑΡΤ ΒΛΑΚΗΣ.

Ὁ Ἑλληνιστὴς Βλάκης, οὗτινος τὰ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀκραιφνῆ αἰσθήματα διαλάμπουσιν ἐν ἑκάστῃ σελίδι τῶν σοφῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐσαεὶ ἔσεται ἐντετυπωμένον ἐν ἑκάστῃ Ἑλληνικῇ καρδίᾳ διὰ τὰς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν εὐνοϊκὰς ἐκφράσεις του, ἐγεννήθη ἐν Γλασκώβῃ τῆς Σκωτίας τὴν 28 Ἰουλ. τοῦ 1809, καὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀβερδίνῃ καὶ Ἐδιμβούργῃ. Κατ' ἀρχὰς ὁ καθηγητὴς Βλάκης ἦτο προωρισμένος διὰ τὸ θεολογικὸν στάδιον· διῆλθε τακτικῶς τὰς προκαταρκτικὰς αὐτοῦ σπουδὰς καὶ ἀκολούθως ἐσπούδασεν ἐπὶ τρία ὁλόκληρα ἔτη τὴν θεολογίαν, ἀκούσας τῶν περιφήμων θεολόγων Μέρνς (Mearns) καὶ Βράουν (Brown) ἐν τοῖς ἐν Ἀβερδίνῃ πανεπιστημίοις τοῦ Κίγγ (King) καὶ Μάρισελ (Marischel). Πρὶν δὲ ἀποπερατώσῃ τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδάς, ἐπεσκέφθη τὴν Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν, ἔνθα διέμεινε δύο ἔτη σπουδάσας τὴν Γερμανικὴν καὶ Ἰταλικὴν φιλολογίαν, τήν τε θεολογίαν καὶ ἀρχαιολογίαν. Ἐν Ῥώμῃ ἔτι διαμένων ὁ καθ. Βλάκης ἐδημοσίευσεν ἐν «τοῖς Χρονικοῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας» διατριβὴν γεγραμμένην Ἰταλιστὶ ἐπί τινος ἀρχαίου ἀναγλύφου· τὰ δὲ μέλη αὐτῆς ἀναγνωρίσαντες τὴν πρὸς τὰ ἀρχαιολογικὰ ἱκανότητά του ἐξελέξαντο αὐτὸν ἐπίτιμον μέλος.

Ἰωάννης Στουάρτ Βλάκης.

Σπουδάζων ἐν Ῥώμῃ τὴν ἀρχαιολογίαν, πρὸς ἣν ὁ καθ. Β. εἶχεν ἰδιαιτέραν κλίσιν, ὠφελήθη μεγάλως ὑπὸ τῶν περιφήμων ἀρχαιολόγων Βαρώνου Βανσέν, καθ. Ἐδουάρδου Γεράρδ, καὶ ἄλλων σοφῶν Γερμανῶν διαμενόντων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκεῖ. Μετὰ τὴν ἐκ Γερμανίας καὶ Ἰταλίας ἐπάνοδόν του ὁ καθ. Β. πλήρης ποιητικῆς φαντασίας ἐποιήσατο μετάφρασιν τοῦ ἀριστουργήματος «ὁ Φάουστ» τοῦ Γόεθ, ἥτις ἐδημοσιεύθη τῷ 1834. Ὁ κυρ. Λούϊς ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῆς Γερμανίας πλείστους ἐπαίνους ἐπιδαψιλεύει εἰς τὴν μετάφρασιν ταύτης· ἀλλ' ὁ καθ. Β. ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ μετριοφροσύνῃ, οὐδεμίαν σημασίαν ἔδωκεν εἰς τὸ ἔργον του τοῦτο, θεωρήσας αὐτὸ ἓν τῶν νεανικῶν προϊόντων τοῦ καλάμου του ἀνάξιον νὰ καθέξῃ καὶ τὴν ἐλαχίστην θέσιν ἐν τῇ Ἀγγλικῇ φιλολογίᾳ. Δευτέραν δὲ ἔκδοσιν, ἣν προϋτίθετο νὰ ποιήσῃ, ὅπως ἐπιθεωρήσῃ καὶ ἐπιδιορθώσῃ τὴν μετάφρασίν του, «ἵνα», κατὰ τὸ λέγειν του, «πλησιάσῃ τοὐλάχιστον τὸ πρωτότυπον», φαίνεται ὅτι ἕνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀσχολιῶν δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ φέρῃ εἰς τέλος.

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐπεβλήθη εἰς ἁπαντας τοὺς Ἱερεῖς τῆς Σκωτικῆς Ἐκκλησίας νὰ προσυπογράψωσιν ὁμολογίαν πίστεως, ὁ καθ. Βλάκης ἕνεκα λόγων συνειδήσεως ἐγκατέλειψε τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς καὶ κατέγινεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νομικῆς. Ἀλλὰ τοῦ ζωηροῦ καὶ εὐερεθίστου αὐτοῦ μὴ συνάδοντος οὐδόλως μὲ τὰς νομικὰς σπουδάς, καὶ προβλέπων ὅτι ἐκ τῆς ἐπιστήμης ταύτης οὐδὲν αἴσιον μέλλον παρουσιάζετο ἐνώπιόν του, ἐδόθη εἰς τὴν φιλολογίαν, συγγράφων ἄρθρα καὶ πραγματείας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ Γερμανικῆς φιλολογίας, καταχωρισθείσας ἐν τοῖς περιοδικοῖς, Blackwood, Tait καὶ Foreign Quarterly Review.

Το 1841 ὁ Βλάκης διωρίσθη παρὰ τῆς δημοτικῆς Ἀρχῆς καθηγητὴς τῆς Λατινικῆς φιλολογίας ἐν τῷ ἐν Μάρισελ (Marischel) πανεπιστημίῳ τῆς Ἀβερδίνης. Τὴν ὑψηλὴν ταύτην θέσιν κατεῖχεν ἐπὶ ἕνδεκα ὁλόκληρα ἔτη, διακριθεὶς διὰ τὸ εὐμέθοδον τῆς διδασκαλίας, τὴν εὐγενῆ συμπεριφοράν του καὶ διὰ τὰς μεγάλας καὶ οὐσιώδεις ὑπηρεσίας, ἅστινας προσήνεγκε πρὸς παγίωσιν τοῦ Σκωτικοῦ ἐκείνου φυτωρίου.

Ἅμα ὁ καθ. Βλάκης κατέλαβε τὴν ἕδραν τῆς λατινικῆς φιλολογίας, παραχρῆμα κατενόησε τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν, ἐν ᾗ διετέλουν τὰ Σκωτικὰ πανεπιστήμια ὡς πρὸς τὴν φιλολογίαν ἐν γένει ἕνεκα τῆς ὀλιγωρίας τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως· ὅθεν ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἀξιεπαίνου ἰδέας τοῦ νὰ βελτιώσῃ τὰ πολλῶν χρήζοντα βελτιώσεων Σκωτικὰ πανεπιστήμια, εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας ὑπὲρ τῆς ἀναμορφώσεως αὐτῶν, οἱ δὲ κόποι του πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου ἔργου δὲν ἐματαιώ-

θησαν, διότι κατὰ τὸ 1858 διωρίσθη Κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπή, ἥτις ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἀντικειμένου τούτου, εἰσήγαγε μὲν ἐπωφελεῖς τινας μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ παιδείᾳ, ἀλλ' οὐχὶ τὴν ριζικὴν ἐκείνην μεταρρύθμισιν, ἣν ὁ καθ. Βλάκης μετὰ τοῦ Δ. Τζσάλμερς καὶ ἄλλων διακεκριμένων Σκώτων προσεδόκων καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας εἰργάσθησαν μετ' ἀπαραδειγματίστου αὐταπαρνήσεως. Κατὰ τὴν ἐν Ἀβερδίνῃ διαμονήν του ὁ καθ. Β. συνέγραψε πολλὰ ἄρθρα μεγίστης φιλολογικῆς ἀξίας ἐν «τῷ Κλατικῷ Μουσείῳ» ἐκδιδομένῳ παρὰ τοῦ Δρ. Λεονάρδου Schmitz, μαθητοῦ τοῦ εὐπαιδεύτου Niebohr καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἐδιμβούργῃ γυμνασίου. Ἀλλ' ὁ καθ. Β. καίτοι κατεγίνετο εἰς πολλὰς ἄλλας διανοητικὰς ἐργασίας καὶ διῆγε βίον ἐπίπονον, δὲν ἐγένετο ἐπιλήσμων τῆς σπουδῆς τῆς γλώσσης τοῦ Ὁμήρου καὶ Πλάτωνος· ὅθεν ἤρξατο νὰ σπουδάζῃ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, διότι ἔλεγεν ὁ σοφὸς Βλάκης, ὅτι ἡ Λατινικὴ φιλολογία γενικῶς θεωρουμένη δὲν εἶνε εἰμὴ ἁπλῆ ἠχὼ τῆς Ἑλληνικῆς. Ἐν διαρκείᾳ δὲ ὀλίγων ἐτῶν ἐνεβάθυνε τοσοῦτον εἰς μελέτην τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος, ὥστε ἐν βραχεῖ διαστήματι ἐξέδωκεν ἔμμετρον μετάφρασιν τοῦ ἐξόχου τραγῳδοποιοῦ Αἰσχύλου, ἥτις ἐπηνέθη μεγάλως παρὰ πάντων τῶν Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν λογίων, ὁ δὲ ἑλληνιστὴς Φέλτων ἀποκαλεῖ αὐτὴν «τὴν ὡραιοτέραν καὶ πιστοτέραν ἁπασῶν.» Τῷ 1852 ἕνεκα τῆς μεταφράσεως ταύτης ὁ καθ. Βλάκης διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ ἀρχαίῳ καὶ διακεκριμένῳ πανεπιστημίῳ τῆς Ἐδιμβούργης· καὶ εἶνε ἴσως ὁ μόνος καθηγητ. Βρεττανικοῦ πανεπιστημίου, ὅστις ἐπιμένει ὅπως οἱ Ἄγγλοι προφέρωσι τὴν Ἑλληνικὴν συμφώνως μὲ τὸν ὀρθὸν τονισμὸν τὸν παραδοθέντα ἡμῖν παρὰ τῶν Ἀλεξανδρινῶν καὶ Βυζαντινῶν Γραμματικῶν, καὶ ὅστις προσπαθεῖ παντὶ σθένει ἵνα ἀποσκορακίσῃ τοὺς ἀρχαίους τύπους τῆς Ἐρασμίου προφορᾶς, ἣν μέχρι σήμερον διετήρησαν μετὰ θρησκευτικῆς οὕτως εἰπεῖν ἀκριβείας τὰ Ἀγγλικὰ πανεπιστήμια. Ὅπως δὲ διαφωτίσῃ ἔτι μᾶλλον τοὺς ἐπιμένοντας εἰς τὴν Ἐράσμιον προφορὰν καὶ διαρρήξῃ τὸ μεσότειχον ὅπερ τὰ ἐν Βρεττανίᾳ ἐκπαιδευτήρια ἀνήγειρον μεταξὺ τῆς Ἀρχαίας καὶ Νεοελληνικῆς, ὁ καθ. Βλάκης ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς Ἀκαδημαϊκῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1853, ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα ἐξετάσας μετὰ περισσοτέρας ἐπιστασίας τὸ σπουδαῖον ζήτημα τῆς προφορᾶς ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν πατρίδα του ἔτι μᾶλλον πεπεισμένος ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πρέπει νὰ διδάσκηται ὡς γλῶσσα ζῶσα, κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς Γραμματικούς, καὶ ὅτι ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας, ἣν μετεχειρίζοντο ἐν τοῖς ἀνωτέροις ἐκπαιδευτηρίοις τῆς Ἀγγλίας, ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ φύσιν ὀχληρά, ἀντεπιστημονικὴ καὶ ἀνωφελής. Τὰς ἰδέας ταύτας ὁ καθ. Βλάκης ἐξεφράσατο δι' εὐφραδεστάτου λόγου «Περὶ Νεοελληνικῆς» ἐνώπιον τῶν φοιτητῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ἐδιμβούργης.

Ὁ λόγος οὗτος ἀκολούθως ἐδημοσιεύθη καὶ μεγάλως ἐπηνέθη παρὰ πολλῶν Ἑλληνιστῶν Ἄγγλων τε καὶ Ἀμερικανῶν. Τῷ 1857 ἐξέδωκε τομίδιον ποιημάτων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ ἀντικειμένων τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας, ὅπερ ἔτυχεν ἀρίστης ὑποδοχῆς, ἡ δὲ ἔκδοσις αὐτοῦ ἤδη ἐξηντλήθη. Τὰ ποιήματα ταῦτα εἰσὶ γεγραμμένα εἰς ὕφος λίαν ἔξοχον, ἡ δὲ ὑψηλὴ αὐτοῦ φαντασία διαλάμπει παντοῦ. Μετὰ ἓν ἔτος ἐξέδωκε πραγματείαν «Περὶ τοῦ κατὰ Πλάτωνα κάλλους,» ἥτις θεωρεῖται ὡς τὸ ἀριστούργημα τῶν διανοητικῶν αὐτοῦ προϊόντων, καὶ ὄντως εἶνε ὡς πρὸς τὰς ἰδέας ἓν ἐκ τῶν πρωτοτύπων αὐτοῦ ἔργων. Ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ ὁ καθ. Βλάκης ἀνασκευάζει μετὰ πλείστης ὅσης ἀκριβείας καὶ φιλοσοφικῶν ἐπιχειρημάτων τὰς περὶ ὡραίων τεχνῶν θεωρίας τοῦ Ἄλισον καὶ Ζεήλφρεϊ, αἵτινες ἀνεπτύχθησαν ἐν Ἐδιμβούργῃ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος. Οἱ κύριοι οὗτοι προσεπάθησαν διὰ παντὸς μέσου ν' ἀποδείξωσιν ὅτι τὸ κάλλος τῶν ὡραίων τεχνῶν δὲν βασίζεται ἐπὶ αἰωνίων καὶ πραγματικῶν ἀρχῶν, ἀλλ' ἐπὶ αὐθαιρέτων καὶ δεσποτικῶν ἀναμνήσεων χρόνου τε καὶ τόπου.

Ἐν ἔτει 1860 ἐξέδωκε τομίδιον Ἀγγλικῶν καὶ Λατινικῶν ποιημάτων, ὅπερ δὲν ἔλαβε τὴν εὐμενῆ ὑποδοχὴν τοῦ πρώτου. Τὰ ποιήματα ταῦτα φαίνεται ὅτι ὁ καθ. Βλάκης συνέγραψε χάριν παιδιᾶς καὶ ποικιλίας. Συνάμα δὲ ὁ καθ. Β. ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ πλείστου λόγου ἄξιον αὐτοῦ σύγγραμμα «Περὶ Ὁμήρου,» ἐκδοθὲν ἐν Ἐδιμβούργῃ τῷ 1866, ἐκ τεσσάρων τόμων συγκείμενον. Διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ὁ συγγραφεὺς κατεδαπάνησε δώδεκα ὁλοκλήρων ἐτῶν ἀνέσεως ὥρας, διαιρεῖται δὲ εἰς τρία μέρη. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ διαπραγματεύεται μετὰ μεγίστης ἱστορικῆς μελέτης τὸ πολύπλοκον ζήτημα, τὸ ἀφορῶν τὴν ἀρχήν, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων, ὅπερ ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου φιλολόγου Wolf διήρεσε τοὺς πεπαιδευμένους εἰς δύο μεγάλα στρατόπεδα· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἐμπεριέχεται ἔμμετρος μετάφρασις τῆς Ἰλιάδος, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ φιλολογικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ σημειώσεις, ἐν αἷς τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ζητήματα τῆς Ὁμηρικῆς ἀρχαιότητος σαφηνίζονται καὶ ἡ σημασία τῶν ἀμφιβόλων λέξεων ἀκριβῶς ἐξετάζεται. Ἡ κυριωτέρα ὅμως ἰδέα, ἣν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς προτίθεται νὰ ὑποστηρίξῃ διὰ τοῦ ἐμβριθεστάτου τούτου ἔργου, εἶνε ὅτι ὑπάρχει μεγίστη διαφορὰ μεταξὺ τῶν ποιημάτων ἑνὸς ἀοιδοῦ ἄνευ βιβλίων ᾀδοντος, ὅπως τὸν ἀκροάζωνται ἄλλοι, καὶ ἑνὸς ποιητοῦ ζῶντος ἐν φιλολογικῷ αἰῶνι καὶ γράφοντος ὅπως ἀναγινώσκηται· καὶ ὅτι ἄνευ τῆς παραδοχῆς τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐπικρίνῃ τις σοφῶς τὴν Ἰλιάδα ἢ ὀρθῶς καὶ ἀκριβῶς νὰ μεταφράσῃ αὐτήν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Οὐόλφιον θεωρίαν, ὁ καθ. Βλάκης κατέχει τὸ διάμεσον, ὅπερ θεωρεῖ ὀρθότερον καὶ λογικώτερον, δηλαδὴ μεταξὺ τῆς ἄκρας θεωρίας τῆς μὴ ἑνότητος τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων, ἣν πολλοὶ τῶν διακεκριμένων φιλολόγων Γερμανῶν ὑποστηρίζουσι, καὶ τῆς ὑπερτάτης ἱστορικῆς ἑνότητος ὑποστηριζομένης ὑπὸ τοῦ Γλάδστωνος καὶ τῆς ἀρχαίας Ἀγγλικῆς σχολῆς. Ὅσον ὁ καθ. Βλάκης ἐπέτυχεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν ἀρχῶν του καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐπὶ τῆς μεταφράσεώς του οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ λόγιοι εἰσέτι δὲν ἀπεφάνθησαν· τοῦτο ἐγένετο οὐχὶ ἕνεκα ἀδιαφορίας ἢ ἀμελείας ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἐμμέτρου μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος τοῦ Λόρδου Δέρβυ, ἐκδοθείσης ὀλίγους μῆνας πρὶν τῆς τοῦ καθ. Βλάκη καὶ ἥτις μεγάλως ἀπησχόλησε τὸ δημόσιον. Ἐν τούτοις ὁ καθ. Βλάκης πολλάκις ἐξέφρασε τὴν λύπην του, ὅτι οἱ λόγοι του ἀπετάθησαν εἰς κωφὰ ὦτα, καὶ ὅτι εἷς χυδαῖος Σκῶτος

καθηγητὴς οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ περιμείνῃ ἀνεξάρτητον καὶ δικαίαν κρίσιν ἀπέναντι ἑνὸς Ἄγγλου Λόρδου. Ἡμεῖς δὲν ηὐτυχήσαμεν ν' ἀναγνώσωμεν οὔτε τὴν μετάφρασιν τοῦ καθ. Βλάκη οὔτε τὴν τοῦ λόρδου Δέρβυ· ὅθεν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκφέρωμεν τὴν ἀσθενῆ ἡμῶν γνώμην.

Ἀκολούθως ἐξέδωκε συλλογὴν ᾀσμάτων διὰ τοὺς φοιτητὰς ὑπὸ τὸν τίτλον «Musa Banchikosa» ἐν Ἐδιμβούργῃ, 1871. Διὰ τῆς συλλογῆς ταύτης ὁ καθ. Βλάκης προτίθεται νὰ διεγείρῃ τοὺς σοβαροὺς καὶ σεμνοὺς νέους τῆς πατρίδος του πρὸς μίμησιν τῆς λυρικῆς ἱλαρότητος τῶν Γερμανῶν. Μετὰ ἓν ἔτος ἐδημοσίευσε συλλογὴν «Θουρίων γερμανικῶν ᾀσμάτων» μεταφρασθέντων Ἀγγλιστὶ μετὰ ἐκτεταμένης προεισαγωγῆς καὶ σημειώσεων. Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ὁ καθ. Βλάκης ὑπερασπίζεται μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου ὡς ὁ συμπατριώτης του Κάρλαϊλ τὸ δίκαιον τῶν Γερμανῶν ὡς πρὸς τὸν Γαλλο-Πρωσσικὸν πόλεμον καὶ τὴν πολιτικὴν τοῦ Βίσμαρκ. Τῷ 1872 ἐδημοσίευσε «Τὰς Τέσσαρας φάσεις τῆς ἠθικῆς» ἤτοι περίληψιν τεσσάρων ἐσπερινῶν παραδόσεων ἐκφωνηθεισῶν ἐν τῷ Βασιλικῷ Ἰνστιτούτῳ τοῦ Λονδίνου κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1870. Ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ συγγράμματι ὁ καθηγητὴς ἀντικρούει μετὰ μεγίστης λογικότητος καὶ πολυμαθείας τὰς ψευδεῖς καὶ ἐσφαλμένας ἀρχὰς τοῦ Paley, Benthan, Mill καὶ Bain, καὶ ὑποστηρίζει μετὰ Χριστιανικοῦ θάρρους τὴν ἠθικὴν τοῦ λογικοῦ καὶ τὴν παρὰ τῆς θείας προνοίας ὑποκινουμένην ψυχικὴν συγκίνησιν·—ἀρχαὶ διδαχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Σωκράτους καὶ Ἀριστοτέλους καὶ κηρυχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Παύλου καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο μετετυπώθη καὶ ἐν Ἀμερικῇ καὶ θεωρεῖται παρὰ τῶν λογίων ὡς ἓν τῶν ἀρίστων ἔργων τοῦ ἑλληνιστοῦ Βλάκη. Τὸ αὐτὸ ἔτος ἐξέδωκε μικρὸν βιβλίον Ἑλληνο-Ἀγγλικῶν διαλόγων, ὅπως ἀναζωπυρώσῃ τὸν διὰ ζώσης φωνῆς ἀρχαῖον τρόπον τοῦ διδάσκειν τὰς κλασικὰς γλώσσας.

Κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1872 ὁ καθ. Βλάκης ἤρξατο τὰ νεανικά του παίγνια μὲ τὰς Μούσας, ἐδημοσίευσε συλλογὴν ποιημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Lays of the Highlands and Islands.» Ἐν αὐτοῖς περιγράφει διὰ τῆς ὑψηλοτέρας φαντασίας καὶ τῶν ζωηροτέρων χρωμάτων τὴν φυσικὴν καλλονὴν καὶ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τῶν ὀρεινῶν χωρῶν τῆς Σκωτίας.

Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων φιλολογικῶν ἔργων ὁ ἑλληνιστὴς Βλάκης ἔγραψε πλεῖστα ὅσα ἄρθρα ἐν ταῖς ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς καὶ πραγματείας καταχωρισθείσας ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν φιλολογικῶν συλλόγων, τὰς ὁποίας ἐάν τις συνέλεγεν, ἤθελεν ἀποτελέσει πολλοὺς ὀγκώδεις τόμους. Ἅπασαι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος πραγματεῖαι εἰσὶ φιλολογικοῦ καὶ ἱστορικοῦ χαρακτῆρος, καὶ ἰδίως ἐν ταῖς τελευταίαις τρισὶ διοράται ἡ ἱστορικὴ πολυμάθεια καὶ αἱ ἐγκυκλοπαιδικαὶ γνώσεις τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἀνασκευάζει δι' ἀκαταμαχήτων ἐπιχειρημάτων τὰς διαφόρους μονομερεῖς καὶ ἀβασίμους ἰδέας τοῦ περιφήμου ἱστορικοῦ Γροτίου καὶ Μαξ Μίλλερ τοῦ διακεκριμένου Σανσκριτικοῦ φιλολόγου· ἐν τῇ δευτέρᾳ περιγράφει ὁλόκληρον τὴν Ἱστορίαν «Περὶ τονισμοῦ τῆς Ἑλλ. Γλώσσης,» ἐπὶ σκοπῷ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν προφορὰν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ, ἣν πρό τινων μηνῶν ἀπήγγειλεν ἐνώπιον τοῦ βασιλικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Λονδίνου, ἀναλύει τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Νεοελληνικῆς. Κατὰ τὸν Σκῶτον λόγιον, ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα εἶνε ἡ μόνη ζῶσα γέφυρα μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου, διότι διετήρησε μόνη τὴν ζωτικότητα αὐτῆς· ἐνῷ ἡ Ἑβραϊκή, ἡ Λατινικὴ καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ γλῶσσαι, αἵτινες ἐχρησίμευσαν ὡς ἔκφρασις τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, ἀπέθανον. «Ὁ ἀπόλυτος καὶ ἀναλλοίωτος ἐρισμὸς ζώσης τινὸς γλώσσης,» λέγει ὁ καθ. Βλάκης, «εἶνε ἀδύνατος, διότι, ἡ μεταβολὴ εἶνε ἀναγκαίως ἡ ἀληθὴς πηγὴ τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ τὰ ἐνυπάρχοντα ἐν πάσῃ γλώσσῃ στοιχεῖα ἀλλοιώσεως περιορίζονται ὑπὸ δύο διαφόρων συντηρητικῶν δυνάμεων, ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν. Καὶ ἐσωτερικὴ μὲν δύναμις εἶνε ἡ ἐπίδρασις τῶν ἐξόχων διανοιῶν, τῶν δημιουργικῶν πνευμάτων, εἰς ἃ τὸ πολὺ πλῆθος παρέχει ὡς ἐξ ἐνστίκτου ἀπόλυτον κῦρος ἕνεκα τοῦ ὕφους των· ἐξωτερικὴ δὲ δύναμις οἱ δύο μεγάλοι θεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας. Τὰς δυνάμεις ταύτας κέκτηται εἰς ἔξοχον βαθμὸν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀποκτήσασα μακρὰν σειρὰν ποιητῶν, φιλοσόφων καὶ ἐπιστημόνων, ἐξασκησάντων διδακτορικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ὕφους. Προσθετέον ἐνταῦθα καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς συγκεντρωτικῆς κυβερνήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, οὔσης δημοτικῆς ὡς πρὸς τὰ δόγματα καὶ ἀριστοκρατικῆς ὡς πρὸς τὸ πολίτευμα. Τὰ προσόντα ταῦτα ἐπέτρεψαν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ν' ἀντιστῇ κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῆς χυδαίας διαλέκτου, ἧς ἴχνη ἀνευρίσκομεν εἰς ποιήματα νῦν λίαν δυσνόητα ἔτι, καίτοι ἐσχολιασμένα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Σταυροφοριῶν ὑπῆρχον ἐν Βυζαντίῳ δύο διακεκριμένοι κλάδοι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τὸ κλασικὸν ὕφος, ᾧ ἐχρῶντο οἱ πεπαιδευμένοι, καὶ ἡ χυδαία διάλεκτος, ὄργανον τοῦ ἀπαιδεύτου πλήθους. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηκολούθησεν ἄχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἀλλὰ τότε ἀντὶ νὰ παύσῃ ὁ ἀρχαῖος κλασικὸς τύπος καὶ νὰ πλασθῇ νέα γλῶσσα, ἔχουσα πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ὃν λόγον ἔχει ἡ Ἰταλικὴ πρὸς τὴν Λατινικήν, τὸ κῦρος τῆς ἀρχαίας φιλολογίας καὶ ἐκκλησίας καὶ ὁ χαρακτὴρ τῆς ὀθωμανικῆς πολιτικῆς καὶ θρησκείας κατέστησαν πᾶσαν συγχώνευσιν ἀδύνατον. Οὕτως ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα διετηρήθη ἄχρι τοῦ 1821, παρηλλαγμένη καὶ ἀναμεμιγμένη μετὰ βαρβαρισμῶν καὶ νοθεύσεων ἀλλὰ διατηροῦσα ὑγιᾶ πυρῆνα καὶ γνησίαν ἑλληνικὴν ζωτικότητα καὶ δυναμένη ν' ἀποβάλῃ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸν παρείσακτον ρύπον. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εὗρεν αὐτὴν ὁ μέγας πατριώτης καὶ λόγιος Κοραῆς, ὁ μεταρρυθμιστὴς τῆς γλώσσης, ὅστις διετήρησε τὰς βάσεις τοῦ ρωμαϊκοῦ ἰδιώματος καὶ ἀπέβαλε τὰ πρόσθετα στοιχεῖα, κατανοήσας ὅτι, ὅπως ἡ γλῶσσα χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας λογίους πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ, ἔπρεπε νὰ μείνῃ καταληπτὴ καὶ νὰ διατηρήσῃ δημοτικὸν χαρακτῆρα. Οὕτως ὁ Κοραῆς ἐτράπη συνετῶς τὴν μέσην ὁδόν. Τῆς ἐνεστώσης νεοελληνικῆς γλώσσης ἄριστον κριτήριον εἶνε ἀναντιρρήτως αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες. Ἀλλ' ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἐκδηλοῦται νῦν ἰσχυρὰ ροπὴ πρὸς ἀνανέωσιν καὶ καθαρισμὸν τῆς γλώσσης, ὁ θέλων πρότυπόν τι ρω-

μαϊκῆς διαλέκτου πρὸς φιλολογικὸν σκοπὸν ὀφείλει νὰ ἐκλέξῃ δημοτικόν τι σύγγραμμα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν Βιέννῃ καὶ Ἐνετίᾳ, πρὶν γίνῃ ἐπαισθητὴ ἡ ἐπίδρασις τοῦ Κοραῆ.»

Ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν φιλοσοφικὸν χαρακτῆρα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ὁ καθηγητὴς Βλάκης ἀπέδειξεν ὅτι ἐνίοτε μὲν διὰ συντομεύσεων, ἐνίοτε δὲ διὰ προσθηκῶν ὁ ἀρχικὸς τύπος τῶν λέξεων μετεβλήθη ἐπαισθητῶς· ἀλλ' ὅτι ἡ πλουσία αὐτῆς ζωτικότης ἐκδηλοῦται διὰ πολλῶν νέων καταλήξεων καὶ σχηματισμῶν. Τὰ ξένα στοιχεῖα, ἅτινα εἶχον προσκολληθῆ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν διὰ τῶν αἰώνων, ἀπεβλήθησαν αὖθις ὡς τὰ στίγματα τῆς νόσου, ἅμα ὡς κυκλοφορήσῃ εἰς τὸν ὀργανισμὸν νέον αἷμα. Οἱ Ἕλληνες διετήρησαν τὸν ἀληθῆ τονισμὸν τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν, ἐνῷ οἱ Ἄγγλοι λόγιοι ἐγκατέλιπον συστηματικῶς τὴν ἀρχαίαν ὀρθοέπειαν καὶ παρεδέχθησαν μίγμα τι λατινικοῦ τονισμοῦ καὶ ἀγγλικῆς προφορᾶς. Ὡμιλήσας ἐν τέλει περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ὁ καθηγ. Βλάκης ἐξέφρασε τὴν γνώμην, ὅτι γλῶσσα ἀντιστᾶσα εἰς τοσαύτας πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ περιπετείας δὲν δύναται ν' ἀποθάνῃ, καὶ ἂν ἔτι τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον ἀπορροφηθῇ ὑπὸ μεγάλης τινὸς αὐτοκρατορίας, οἷα ἡ Ρωσσία, καὶ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν λατινικὴν καὶ νὰ καταστῇ παγκόσμιον ὄργανον διανοητικῆς κοινωνίας μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων ἀνδρῶν παντὸς ἔθνους.

Καίτοι ὁ καθ. Βλάκης ἀπὸ πρωΐας μέχρι βαθείας νυκτὸς ἐνησχολεῖτο μὲ τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας, ἵνα διὰ τῶν προϊόντων τῆς εὐφυΐας του πλουτίσῃ τὴν φιλολογίαν τοῦ ἔθνους του, δὲν ἐπελάθετο καὶ τῆς κατωτέρας τάξεως τῶν συμπατριωτῶν του, ἄνευ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ὁποίων ἀδύνατον ἓν ἔθνος νὰ φθάσῃ εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης του· ἐντεῦθεν οὐ μικρὰς προσπαθείας κατέβαλεν ἵνα προεκτείνῃ τὸ σύστημα τῶν δημοτικῶν ἑσπερινῶν ἀναγνωσμάτων, ἀπαγγέλλων αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐτησίως εἰς διάφορα μέρη τῆς Βρεττανίας ἀπὸ 6 — 12 ἑσπερινὰ ἀναγνώσματα, ἐπὶ διαφόρων ἀντικειμένων, ἰδίως δὲ περὶ παιδείας, φιλολογίας, φιλοσοφίας, ἱστορίας καὶ πολιτικῆς. Ἐκ τῶν ἀναγνωσμάτων τούτων εἶδον τὸ φῶς, ὡς προείπομεν, τὰ «Περὶ Ἠθικῆς» καὶ «Περὶ Δημοκρατίας,» τῶν ὁποίων ἐν μιᾷ δεκαπενθημερίᾳ ἐξ ἐκδόσεις ἐξηντλήθησαν. Τὸ ἀνάγνωσμα τοῦτο, ἀπαγγελθὲν πρὸς ἀντίθεσιν τοῦ τοῦ Ἔρνεστ Ζὸνς «Ὑπὲρ Δημοκρατίας», ἔφερε τὸν καθηγητὴν εἰς στενοτέραν συνάφειαν μὲ τὸν πολιτικὸν κόσμον· τοῦτο ὅμως δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺν χρόνον. Αὐτὸς οὐδόλως προὐτίθετο ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πολιτικά, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀναγνώσματος τούτου ἠθέλησεν ἁπλῶς νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἀρχὰς τῆς ἰσορροπίας καὶ μετριότητος, ἐφ' ὧν τὸ Βρεττανικ. σύνταγμα στηρίζεται.

Ὁ καθ. Βλάκης διέπρεψεν ὡς εἷς τῶν θερμοτέρων συνηγόρων τῆς Σκωτικῆς ἐθνικότητος, θαρσαλέως καταπολεμήσας τὴν μητροπολικὴν συγκέντρωσιν ὡς παραβλάπτουσαν τὰ συμφέροντα τῶν ἀγγλικῶν ἐπαρχιῶν καὶ τείνουσαν νὰ ἐξασθενίσῃ τὴν ζωτικότητά των. Τὸ ὄνομά του πρὸς τούτοις εἶνε στενῶς συνδεδεμένον μὲ τὸ ἀξιομνημόνευτον ἐκεῖνο κίνημα, οὗτινος τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ κατάργησις τοῦ Jest Act, ὅπερ ἀτιμάζει ἵνα οἱ καθηγηταὶ τῶν Σκωτικῶν πανεπιστημίων ὦσι μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κράτους. Καίτοι ὁ ἑλληνιστὴς Βλάκης ἦτον ἰσχυρὸς καὶ θερμὸς ὑπέρμαχος ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης, οὐχ ἧττον ὑπερησπίσθη μετ' ἴσης αὐταπαρνήσεως καὶ ζήλου τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς διανοητικῆς ἀνεξαρτησίας.

Γ. Δ. Κ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΕΙΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

1. *Τὸν ἀράπη κι' ἂν λευκάνῃς, ἄδικα τὸν κόπον χάνεις.*

Οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκῖνον ὀρθὰ βαδίζειν.
Βλ. Ἀριστοφ. Εἰρην. 1084.

Οὐδέποτ' ἂν θείης λεῖον τὸν τραχὺν ἐχῖνον.
Αὐτόθ. 1087.

Τὸ γὰρ ἀποστῆναι χαλεπὸν
φύσεος, ἣν ἔχει τις ἀεί.
Ἀριστοφ. Σφῆκ. 1457.

Βλ. καὶ Ἀριστοτ. Μεγαλ. Ἠθικ. Βιβλ. Β'. κεφ. Στ'. Τὸ ἔθος ἄλλῳ ἔθει ἐκκρούεται, ἡ δὲ φύσις οὐδενὶ ἐκκρούεται. καὶ Εὐριπ.

. . . . . Τὸν τῇ φύσει οἰκεῖον οὐδεὶς καιρὸς ἀλλότριον ποιεῖ.

καὶ Παλλαδ. Τί μάτην νίπτειες δέρμα Ἰνδικὸν; ἴσχεο τύχης
Οὐ δύνασαι δνοφεραὶν νύκτα καθηλιάσαι.

καὶ Ἱππον. Νομ. Φύσεως ἀντιπραττούσης, κενεὰ πάντα. καὶ Αἰσώπ. Μυθ. 75. (ἔκδ. Κοραῆ) ἐπιμυθ. Μένουσιν αἱ φύσεις ὡς προῆλθον τὸ πρότερον. καὶ Μυθ. 169 Ἐπιμυθ. Τὸ ἐκ φύσεως ὂν οὐ μετατρέπεται.

2. *Τὸ πολὺ φαγὶ σπληνιάζει καὶ τὸ 'λίγο μαραζιάζει.* Πᾶν μέτρον ἄριστον. Βλ. Ἀριστ. Νικομ. Β'. Τά τε γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ σιτία, πλείω καὶ ἐλάττω γινόμενα, φθείρει τὴν ὑγείαν· τὰ δὲ σύμμετρα καὶ ποιεῖ καὶ αὔξει καὶ σώζει. καὶ Ἱπποκρ. παρὰ Στοβαίῳ. Σιτία, ποτά. ὕπνοι, πάντα μέτρια. καὶ Φωκυλίδ.

Μέτρῳ μὲν φαγέειν, πίνειν καὶ μυθολογεύειν
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δὲ ἀλεειναί.

καὶ Ἱπποκρ. Ἀφορ. Ε'. 2. Πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον. καὶ Πυθαγόρ. Χρυσ. Ἔπη. 33.

Ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίων τε
Ποιεῖσθαι. μέτρον δὲ λέγω τόδ' ὃ μὴ ἀνιήσει.

καὶ Σολωμ. παροιμ. ΚΕ' 16. Μέλι εὑρὼν φάγε τὸ ἱκανόν, μήποτε πλησθεὶς ἐξεμέσῃς. καὶ Φωκυλίδ.

Τὸ γὰρ μέτριόν ἐστιν ἄριστον.

3 *Ὅποιος πολὺ ὑψόνεται γλίγωρα ταπεινόνεται.* Πρβλ. Λουκ. ΙΕ'. 11 καὶ Ματθ. ΙΓ'. 12. Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. καὶ Διόδ. Σικελ. Βιβλιοθ. Ἱστορ. Βιβλ. ΙΓ'. Εἷς καιρὸς καὶ βραχεῖα ροπὴ τύχης ταπεινοῖ πολλάκις τοὺς ὑπερηφάνους· καὶ Χρυσοστ. Μὴ ἐπαρθῇς

μέγα, ἵνα μὴ μεῖζον κατενεχθῇς καὶ Σολωμ. Παρ. ΚΘ'. 23. Ὕβρις ἄνδρα ταπεινοῖ, τοὺς δὲ ταπεινόφρονας ἐρείδει δόξῃ Κύριος. καὶ Αἰσχυλ. Περσ. 827.

Ζεύς τοι κολαστὴς τῶν ὑπερκόμπων ἄγαν. καὶ Σοφοκλ Αἰαντ. 127.

. . . . . Ὑπέρκοπον
μηδέν ποτ' εἴπῃς αὐτὸς εἰς Θεοὺς ἔπος,
μηδ' ὄγκον ἄρῃ μηδέν, εἴτινος πλέον
ἢ χειρὶ βρίθεις ἢ μακροῦ πλούτου βάθει,
ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια· καὶ Ἰακώβου Δ'. 6. καὶ Σλμ. Παρ Γ'. 34. καὶ Πέτρ. Α'. Ε'. 5. Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν καὶ Σλμ. Παρ. ΙΕ'. 25. Οἴκους ὑβριστῶν κατασπᾷ Κύριος. καὶ Εὐριπίδ.

Ὅταν ἴδῃς πρὸς ὕψος ἠρμένον τινά
Λαμπρῷ τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον,
Ὀφρύν τε μείζω καὶ τύχην ἐπηρκότα,
Τούτου ταχεῖαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα·
Ἐπαίρεται γὰρ μεῖζον, ἵνα μεῖζον πέσῃ.

καὶ Σλμ. Παρ. ΙΣΤ'. 15. Πρὸ συντριβῆς ἡγεῖται ὕβρις.

4. *Δὸς κρασὶ νὰ θγ' ἡ ἀλήθεια.* Βλ. Θεοκριτ. Εἰδύλλ. ΚΘ'. 1

Οἶνος, ὦ φίλε παῖ, λέγεται καὶ ἀλάθεα.

5. *Ἀπ' τὸ φόβο του τὰ χάνει κάνεις.* Πρβλ. Αἰσχυλ. Προμηθ. Δεσμωτ. 880.

Κραδία δὲ φόβῳ φρένα λακτίζει.

καὶ Ξενοφ. Κυρ. Παιδ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. Α'. Πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχάς. καὶ Θουκυδιδ. Ξυγγρ. Β'. 87. Φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει.

6. *Δάσκαλε ποῦ δίδασκες καὶ νόμο δὲν ἐκράτεις.* Βλ. Παυλ. Ῥωμ. Β'. 21. Ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σαυτὸν οὐ διδάσκεις; καὶ Χρυσόστομ. Οὐδὲν διδασκάλου ψυχρότερον ἐν λόγοις φιλοσοφοῦντος μόνον· τούτου γὰρ οὐ διδασκάλου, ἀλλ' ὑποκριτοῦ. καὶ Εὐάγρ. Λόγῳ μὲν τὴν ἀρετὴν δίδασκε, ἔργῳ δὲ ταύτην κήρυσσε· καὶ Δημοσθ. Τότε ἀνύει διδάσκαλος καὶ πιστεύεται λέγων, ὅταν ἀφ' ὧν πράττῃ παιδεύῃ. καὶ Αἰσωπ. Μύθ. 300. (Βάτραχος Ἰατρὸς) καὶ Μυθ. 135. (Σκώληξ καὶ Ἀλώπηξ) καὶ αὐτόθ. Παράλλ. Μῦθος 300 (Βάτραχος καὶ Ἀλώπηξ.)

7. *Τὰ παθήματα μαθήματα.* Βλ. Ἡσιοδ. Ἔργ. καὶ Ἡμερ. 216.

. . . . . Παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.

καὶ Αἰσώπ. Μύθ. 49. (Ποιμὴν καὶ Θάλασσα.) Ἐπιμυθ. Τὰ παθήματα τοῖς ἀνθρώποις μαθήματα γίγνεται. καὶ 38 (Λέων Ὄνος καὶ Ἀλώπηξ.) ἐπιμυθ. Σωφρονισμοὶ γίνονται τοῖς ἀνθρώποις τὰ τῶν πέλας δυστυχήματα.

8. *Κάθε πρᾶγμα μὲ τὴν ὥραν του.* Παροιμία ἀντίστοιχος πρὸς τὸ Καιρὸς παντὶ πράγματι τῶν ἀρχαίων· ὁ δ' Ἐκκλησιαστ. ἐν Γ'.1. λέγει: Τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος, καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι ὑπὸ τὸν οὐρανόν. Καιρὸς τοῦ τεκεῖν καὶ καιρὸς τοῦ ἀποθανεῖν· καιρὸς τοῦ φυτεῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ ἐκτίλαι τὸ πεφυτευμένον καιρὸς τοῦ ἀποκτεῖναι καὶ καιρὸς τοῦ ἰάσασθαι· καιρὸς τοῦ καθελεῖν καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι· καιρὸς τοῦ κλαῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ γελάσαι· καιρὸς τοῦ κόψασθαι καὶ καιρὸς τοῦ ὀρχήσασθαι κλ.

9. *Παππᾶς παππᾶ καλὸ δὲν θέλει.* Βλ. Ἡσιοδ. Ἔργ. καὶ Ἡμερ. 23.

. . . . . Ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων

καὶ αὐτόθ. 25.

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων
καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

10. *Ὅποιος διάζεται σκοντάφτει. Σπεῦδε βραδέως,* ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. Βλ. Εὐριπιδ. Ἑλέν.

Μισεῖ ὁ θεὸς τὴν βίαν.

καὶ Θουκυδ. Ξυγγραφ. Γ'. Κεφ. 48. Νομίζω δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλίᾳ εἶναι ὀργὴ καὶ τάχος.

11. *Τὴν ἀποβραδυνὴ δουλειὰ μὴν τὴν φυλᾷς.* Παροιμία ἀντίστοιχος πρὸς τὴν *Τὸ σημερινὸν ἔργον μὴ τὸ ἀφίνῃς δι' αὔριον.* Βλ. Ἡσιοδ. Ἔργ. καὶ Ἡμερ. 408.

Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον ἔς τ' ἔννηφιν.
Οὐ γὰρ ἐτωσιεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιήν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτα δέ τοι ἔργον ὀφέλλει,
Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι πελαίει.

καὶ Θουκυδ. λέγει κάπου: Ὅ,τι δὲ μέλλετε πράττειν μὴ εἰς ἀναβολὰς πράττετε.

12. *Ὅμοιος τὸν ὅμοιον ἀγαπᾷ.* Ὁμοία τῇ Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. Βλ. Ἀριστοτ. Ῥητορ. Βιβλ. Α'. Κεφ. ΙΑ'. Ἥλιξ ἥλικα τέρπει· ἔγνω θὴρ θήρα· καὶ κολοιὸς παρὰ κολοιόν· καὶ Εὐδημ. Ἠθικ Βιβλ. Ζ'. Κεφ. Α'. Ἔγνω φώρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον· καὶ Ὁμηρ. Ὀδυσσ. Ρ. 218.

Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς εἰς τὸν ὁμοῖον. καὶ Ἀριστοτ. Μεγαλ. Ἠθικ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ΙΑ'. Αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς εἰς τὸν ὅμοιον, καὶ Σειραχ. ΙΓ'. 15. Πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτῷ.

Γ. Κ. Υ.

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

(Ἐκ τοῦ Ἀς. τῆς Ἀνατολῆς).

(Ἴδε σελ. 30).

ΚΕΦ. Δ'.
ΑΓΓΕΛΟΙ.

Παρεκτὸς τῶν ὁρατῶν πραγμάτων ἡ Γραφὴ μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ Θεὸς ἔκτισε στρατιὰν ἀοράτων ὄντων. Πνεύματα ἐνεργά, νοήμονα καὶ ἅγια· πρὸς τούτοις δ' ὅτι μεταχειρίζεται ἀδιακόπως τὰ Πνεύματα ταῦτα, ἤ, ὡς καλοῦνται, τοὺς ἀγγέλους, εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ κόσμου. Συχνάκις δὲ τὰ θαυμάσια ταῦτα ὄντα ἐφάνησαν ἐνεργὸν λαμβάνοντα μέρος εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, καὶ ῥητῶς ἀναφέρεται ὅτι θέλουσιν ἐξακολουθεῖ οὕτως ἐνεργοῦντα μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. Μεγάλη στρατιὰ

αὐτῶν ἐδημιουργήθη. «Μυριάδες ἀγγέλων!» (1) Ὅτε ὁ ἄγγελος εὐηγγελίσατο εἰς τοὺς ποιμένας ὅτι Σωτὴρ ἐγεννήθη, αἴφνης ὁμοῦ μὲ αὐτὸν ἐφάνη πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου ὑμνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.» (2) Ὁ δὲ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει αὐτοῦ λέγει: «Καὶ εἶδον καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἦτο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων» (3).

Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀφέθησαν νὰ ἁμαρτήσωσι καὶ οὕτω νὰ πέσωσιν «ἐκ τῆς προτέρας αὐτῶν καταστάσεως.» (4) Ἐπειδὴ δὲ καὶ οὗτοι ἐπίσημον κατέχουσι μέρος ἐν τῇ ἱστορίᾳ, θέλομεν λαλήσει καὶ περὶ αὐτῶν ἀκολούθως. Οἱ διατηρηθέντες *ἅγιοι* διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καλοῦνται «ἐκλεκτοὶ ἄγγελοι.» (5).

Ὑπάρχουσι δὲ διάφοροι τάξεις ἢ βαθμοὶ ἀγγέλων, καὶ διὰ διαφόρων καλοῦνται ὀνομάτων, ὡς Γαβριὴλ, Μιχαὴλ, κτλ., καὶ διαφόρους ἔχουσι τίτλους ἢ ἐπαγγελίας, ὡς Ἄγγελος, Ἀρχάγγελος Χερουβεὶμ, Σεραφεὶμ, θρόνοι, κυριότητες, ἀρχαὶ, ἐξουσίαι κτλ.(6).

«Μιχαὴλ, ὁ ἄρχων ὁ μέγας, ὁ ἱστάμενος ὑπὲρ τῶν υἱῶν τοῦ Λαοῦ σου,» (7) φαίνεται ὅτι παριστᾷ τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Σωτῆρα Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις εἶνε ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης. Ὁ «Ἄγγελος τοῦ Κυρίου» ἢ ὁ ἄγγελος Ἰεχωβὰχ θεωρεῖται ἀκόμη ὅτι εἶνε τὸ αὐτὸ Τρισένδοξον Ὄν, ὅπερ ἀνέλαβε τὴν μορφὴν δούλου, ὅστις δὲν ἦλθε νὰ διακονηθῇ, ἀλλὰ νὰ διακονήσῃ.

Οἱ ἄγγελοι εἶνε κήρυκες ἢ μηνυταὶ τοῦ Θεοῦ. Πόσον δ' ἐξόχως ποιητής τις παριστᾷ τὸ ἔργον τῆς ὑπηρεσίας των. Πρὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ αἱ στρατιαὶ τῶν ἀγγέλων ἵστανται, κινοῦνται δὲ ταχύτερον τῶν φλογῶν τοῦ πυρός, ὅταν πρόκηται νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ὑπηρεσίαν, εἴτε πρὸς τιμωρίαν, εἴτε πρὸς ἔνδειξιν ἀγάπης ἀποβλέπουσαν.»

Οἱ ἄγγελοι εἶνε πρὸς τούτοις «λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς ὑπηρεσίαν ἀποστελλόμενα, διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ κληρονομήσωσι σωτηρίαν.» (1) Καὶ ὡς τοιοῦτοι συχνάκις φαίνονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ὁ Ἀβραὰμ πέμπων τὸν δοῦλόν του διὰ νὰ πάρῃ γυναῖκα διὰ τὸν Ἰσαὰκ, τῷ λέγει: «Κύριος ὁ Θεὸς θέλει στείλει τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου.» (2) Δύο ἄγγελοι ἐστάλησαν διὰ νὰ ἐκβάλωσι τὸν Λὼτ ἀπὸ τὰ Σόδομα. (3) Ὁ Δανιὴλ εἶπεν: «Ὁ Θεός μου ἀπέστειλε τὸν ἄγγελόν του καὶ ἔφραξε τὰ στόματα τῶν λεόντων καὶ δέν με ἔβλαψαν.» (4) Ἄγγελοι ὑπηρέτουν τὸν Ἰησοῦν μετὰ τὴν νηστείαν καὶ τὸν πειρασμόν του (5) καὶ ἄγγελος τὸν ἐνίσχυσε κατὰ τὴν ἀγωνίαν του ἐν τῷ κήπῳ. Ἄγγελος εἶπεν εἰς τὸν Κορνήλιον, ὅτι αἱ δεήσεις αὐτοῦ εἰσηκούσθησαν καὶ αἱ ἐλεημοσύναι του ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν παρώτρυνε νὰ προσκαλέσῃ τὸν Σίμωνα Πέτρον ἵνα μάθῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας διὰ τῆς εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν πίστεως. (7) Ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου διὰ νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξέβαλε τοὺς ἀποστόλους, ὅτε ἐκλείσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ (1), καὶ μετὰ ταῦτα ἠλευθέρωσε τὸν Πέτρον ἐκ τῆς φυλακῆς, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἔπεσον αἱ ἁλύσεις αὐτοῦ ἐκ τῶν χειρῶν του καὶ ἡ σιδηρᾶ θύρα ἠνοίχθη ἀφ' ἑαυτῆς (2). Ἄγγελοι ἔφερον παρηγορίαν πρὸς τὰς γυναῖκας εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους, ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν (3).

Περὶ τῶν ἀγγέλων λέγεται «ὅτι εἶνε μεγαλείτεροι εἰς ἰσχὺν καὶ δύναμιν» (4) παρὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ κινοῦνται μετ' ἀξιοθαυμάστου ταχύτητος. Ἐν τῇ ἀρχῇ μιᾶς τῶν ἱκεσιῶν τοῦ Δανιὴλ, ἡ προσταγὴ ἐξῆλθε, καὶ ὁ Γαβριὴλ πετῶν ταχέως ἤγγιξε τὸν Δανιὴλ, ἐνῷ εἰσέτι ἐξηκολούθει προσευχόμενος» (5).

Ἂν εἴμεθα τέκνα Θεοῦ, οἱ ἄγγελοι ἀδιαλείπτως εἶνε περὶ ἡμᾶς, διότι εἰς ἐκείνον, ὅστις ἔχει τὸν Κύριον καταφύγιόν του, ἡ ὑπόσχεσις εἶνε, «Θέλει προστάξει εἰς τοὺς ἀγγέλους του περὶ σοῦ, διὰ νὰ σὲ διαφυλάττωσιν ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου» (6). Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς λέγει: «Οἱ ἄγγελοι τῶν μικρῶν τούτων, τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (7) καὶ, ὅτι, ὅτε ὁ Λάζαρος ἀπέθανεν, ἐφέρθη ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ (8). Ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τούτοις: «Ὅταν ἔλθῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ κόσμου μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς, θέλει ἀποστείλει τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ θέλουσι συνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ» (9).

Οἱ ἄγγελοι ἀναφέρεται ὅτι ἐνδιαφέρονται μεγάλως εἰς τὰ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαίνοντα, ἐπιθυμοῦντες νὰ παρακύψωσιν» (10) εἰς τὴν ἀποκάλυψιν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς περὶ ἑαυτοῦ ἔκαμεν ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ εἰς τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας. «Γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ δι' ἕνα ἁμαρτωλὸν μετανοοῦντα»(11). Ὁ Παῦλος λέγει: «Ἐγείναμεν θέατρον καὶ εἰς ἀγγέλους καὶ εἰς ἀνθρώπους.» (12) Ὅταν «ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ἐφάνη εἰς ἀγγέλους» (13). Ὅταν πάλιν εἰσάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει: «Καὶ ἂς προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ» (1). Οἱ ἄγγελοι ἀναφέρονται ὅτι μάχονται κατὰ τῶν πεπτωκότων πνευμάτων. Μιχαὴλ, ὁ ἀρχάγγελος, ἀγωνιζόμενος κατὰ τοῦ διαβόλου, ἐφιλονείκει περὶ τοῦ σώματος τοῦ Μωϋσέως» (2). Εἰς τὴν ἀποκάλυψιν ἀναγινώσκομεν ὅτι, «ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπολέμησαν κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ»(3).

Συχνάκις οἱ ἄγγελοι ἀναφέρονται ὅτι γίνονται ὁρατοί, καὶ ἄλλοτε μὲν φαίνονται ὡς ἄνθρωποι, ἄλλοτε δὲ ὡς ἔνδοξα ὄντα περιβεβλημένα δύναμιν. Γενικῶς δ' ἐφάνησαν ὡς διάκονοι τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐλέους διακονοῦντες τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἄλλοτε πάλιν ἐνεργοῦσιν ὡς ὑπηρέται τῆς θείας ἐκδικήσεως, ὡς ὅτε κατέστρεψαν τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορα διὰ πυρὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (4),

(1) Ἑβρ. ιβ'. 22. (2) Λουκ. δ'. 13. (3) Ἀποκ. ε. 11. (4) Ἰούδ. 6. (5) Τιμ. ε. 21. (6) Κολοσ. ε. 16. (7) Δανιὴλ ιβ'. 1.

(1) Ἑβρ. α. 14. (2) Γέν. κδ'. 7

(3) Γέν. ιθ'. ιστ'. (4) Δαν. στ'. 22. (5) Ματθ. δ'. 4.

(6) Λουκ. κδ'. 43 (7) Πράξ. ι. 3.

(1) Πράξ. ε. 19. (2) Πράξ. ιδ'. 7. (3) Πράξ. α. 10. (4) Β'. Πέτρ, β'. 11. (5) Δαν. θ'. 21, 23,

(6) Ψαλμ. μά. 11.

(7) Ματθ. ιή. 6. 10. (8) Λουκ. ιστ'. 22. (9) Ματθ. ιδ'. 31. Μάρκ. ιγ 27. (10) Α'. Πέτρ. α. 12. (11) Λουκ. ιέ. 10. (12) Α'. Κορ. δ'. 9, (13) Α'. Τιμ. γ'. 16.

(1) Α'. Τιμ. γ'. 16 (2) Ἰούδα.— 9.

(3) Ἀποκ. ιδ'. 7, 8. (4) Γέν. ιθ'. 13

καὶ ὡς ὅτε «τὴν νύκτα ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου καὶ ἐπάταξεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας, καὶ τὸ πρωΐ, ἰδοὺ ἦσαν πάντες σώματα νεκρά» (1). Πρὸς τούτοις δ' ὅτε «ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν ἄγγελον εἰς Ἱερουσαλὴμ, διὰ νὰ ἐξολοθρεύσῃ αὐτήν» (2). «Καὶ ὁ Δαβὶδ εἶδε τὸν ἄγγελον τοῦ Κυρίου ἱστάμενον ἀνὰ μέσον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὴν ρομφαίαν αὐτοῦ γεγυμνωμένην, ἐκτεταμένην ἐπὶ Ἱερουσαλήμ.»

Ἂν εἴμεθα κληρονόμοι τῆς σωτηρίας, ἡ διακονία τῶν ἀγγέλων θέλει ἀποτελέσει μέρος τῆς ἱστορίας μας.

ΚΕΦ. Ε'.

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΕΔΕΜ Η ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΤΟΙΚΗΤΗΡΙΟΝ.

Τίνος ἡ φαντασία δὲν ἀναπτεροῦται, ὅταν συλλογίζηται καὶ ἀναπολῇ τὸν κῆπον τῆς Ἐδέμ; Ἐκ πρώτης ἀφετηρίας συνδυάζομεν μετ' αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι τέρπει τὸ ὄμμα, τὸ οὖς καὶ τὴν γεῦσιν. Λυπούμεθα δ' ἀναλογιζόμενοι καὶ συναισθανόμενοι σχεδὸν ὅτι ἄλλοτε ἀπηλαύομεν τὰς τέρψεις αὐτοῦ. Ἡ λέξις *Ἐδὲμ* Ἑβραϊστὶ σημαίνει «*τέρψιν, ἀγαλλίασιν, εὐφροσύνην.*» «Καὶ ἐφύτευσε Κύριος ὁ Θεὸς παράδεισον· καὶ ἐκ τῆς γῆς Κύριος ὁ Θεὸς ἔκαμε νὰ βλαστήσῃ πᾶν δένδρον ὡραῖον εἰς τὴν ὅρασιν καὶ καλὸν εἰς τὴν γεῦσιν.» Παράδεισος τέρψεων ἡτοιμάσθη διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὅτε ἐδημιουργήθη ἅγιος.

Ἡ θέσις τοῦ κήπου τῆς Ἐδὲμ καταλεπτῶς περιγράφεται ἐν τῇ Βίβλῳ. Ποταμοί τινες ἀναφερόμενοι ὅτι ἐξήρχοντο ἐξ αὐτῆς, ὁ Χιδδεκὲλ ἢ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης φέρουσιν ἔτι τὸ αὐτὸ ὄνομα. Γενικῶς ὑποτίθεται ὅτι ἔκειτο πλησίον τῆς πηγῆς τῶν ποταμῶν τούτων κατὰ τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Ἀρμενίας, ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἡ δοθεῖσα κατάρα εἰς τὴν γῆν ταύτην διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἧς ἕνεκα ἐγεννήθησαν ἄκανθαι καὶ τρίβολοι, μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ κατακλυσμοῦ συνενωθεῖσα ἴσως, ἐξήλειψε πάντα τὰ ἀκριβῆ ἴχνη τῆς γῆς ταύτης. Μέρη τινὰ ὅμως αὐτῆς εἶνε ἔτι καὶ νῦν περίφημα διὰ τὴν εὐφορίαν καὶ τὴν ὡραιότητά των. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἐζεκίου ὑπῆρχε τόπος τις καλούμενος Ἐδέμ (3).

Τινὲς ὑποπίπτουσιν εἰς τὸ αὐτὸ λάθος ὡς πρὸς τὸν κῆπον τῆς Ἐδέμ, τὰς αὐτὰς τρέφοντες δι' αὐτὸν ἰδέας, ὡς καὶ περὶ τὸν οὐρανόν. Ἡ φυσικὴ τοῦ ἀνθρώπου καρδία συλλογιζομένη μόνον νὰ εὐαρεστῇ τὰς αἰσθήσεις, εἰκονίζει καθ' ἑαυτὴν τόπον, ἔνθα δύναται νὰ ἐπαναπαύηται ἐπὶ ταπήτων ἀνθέων, ἀπολαύουσα ἅπασαν αὐτῶν τὴν εὐωδίαν, μηδόλως φοβουμένη ἀκάνθας ἢ ἐνσχλητικὰ ζιωφια, ἀκούουσα δὲ τὰς τερπνὰς μελῳδίας τῶν πτηνῶν, βλέπουσα τὸν λύκον συνδιαιτώμενον μετὰ τοῦ ἀρνίου καὶ τὴν λεοπάρδαλιν συγκαθημένην μετὰ τοῦ ἐριφίου, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου φόβου ἢ τῆς ἐλαχίστης ἐπηρείας, καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἔχει τις νὰ πράξῃ ἐκεῖ εἰμὴ νὰ ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα καὶ νὰ δράττηται τοὺς ὡραίους καρπούς. Λησμονοῦσι δ' ὅτι ἐν Ἐδὲμ ὑπῆρχε νόμος, τὸν ὁποῖον ὤφειλον νὰ ὑπακούσωσιν· ὑπῆρχεν ἔργον τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ, καὶ ὅτι σταθερὰ ἀγάπης συγκοινωνία ὑπῆρχε μετὰ τοῦ Θεοῦ. Πρόσθες ταῦτα, καὶ εἰς τὴν φυσικὴν καρδίαν ἡ Ἐδὲμ δὲν εἶνε πλέον Παράδεισος, ὁ δ' οὐρανὸς παύει πλέον νὰ ἦνε ἐπιθυμητός.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ κήπου ἐβλάστανε τὸ ξύλον τῆς ζωῆς καὶ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ (1). Ποῖον εἶδος καρποῦ ἔφερεν ἀγνοοῦμεν, τοῦτο μόνον γνωρίζομεν ὅτι «τὸ δένδρον ἦτο καλὸν εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἦτο ἀρεστὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς» (2). Ἡ δοθεῖσα διαταγὴ τὸ κατέστησεν ἀντικείμενον ὑπακοῆς, εἰς τὴν παράβασιν τῆς ὁποίας προσηρτᾶτο τρομερὰ ποινή. Τὸ ὄνομά του πιθανῶς ἐδόθη εἰς τὸ δένδρον ἕνεκα συνεπειῶν, αἵτινες παρείποντο εἰς τὴν βρῶσιν τοῦ καρποῦ, διότι ἡ ἁμαρτία γεννᾷ ἄμεσον καὶ τρομερὰν γνῶσιν τοῦ κακοῦ. Ὅτε ὁ Κύριος ἐξεδίωξε τὸν Ἀδάμ, «ἔθεσε κατ' ἀνατολὰς τοῦ παραδείσου τῆς Ἐδὲμ τὰ χερουβεὶμ καὶ τὴν ρομφαίαν τὴν φλογίνην, τὴν περιστρεφομένην, διὰ νὰ φυλάττωσι τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς» (3).

Ἐν τῇ Ἐδὲμ ὑπῆρχεν ἐλευθέρα συγκοινωνία μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Δημιουργοῦ του, καὶ συνωμίλουν κατὰ πρόσωπον, οὕτως εἰπεῖν, «Ἤκουσαν τὴν φωνὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ, περιπατοῦντος ἐν τῷ Παραδείσῳ πρὸς τὸ δειλινόν» (4).

Ἕτερος Παράδεισος, ἔνθα ὑπάρχει πλήρωμα χαρᾶς καὶ αἰωνίου ἡδονῆς, ἡτοιμάσθη διὰ τοὺς ἡγιασμένους διὰ τῆς εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν πίστεως. Εἶπεν οὗτος εἰς τὸν θνήσκοντα ληστήν: «Σήμερον θέλεις εἶσθαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ.» Μεταξὺ τῶν δύο τούτων κήπων, τῶν στενῶς μετ' ἀλλήλων συσχετιζομένων, ἕτερος, πολὺ ἐνδιαφέρων ἡμᾶς, φαίνεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ· εἶνε δὲ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Κῆπος τῆς Γεθσημανῆ.

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ—Η ΠΡΩΤΗ ΓΥΝΗ.

Τὸ ἔργον τῆς δημιουργίας ἐγένετο κατὰ συνέχειαν, εἰς ἑκάστην δηλαδὴ τῶν πρώτων πέντε ἡμερῶν ὑψηλοτέρα τάξις ὄντων ἐδημιουργήθη. Κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν ἀνηγέρθη τὸ ἰσχυρὸν βάθρον διὰ τὴν μεγάλην «εἰκόνα», ἥτις ἔμελλε νὰ στηθῇ ἐπ' αὐτοῦ· τὸ λαμπρὸν οἴκημα τὸ περιμένον τοὺς οἰκήτοράς του, ἡτοιμάσθη ἤδη διὰ τὸ εὐγενὲς ὃν τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ καθέξῃ αὐτό. Τὴν ἕκτην καὶ τελευταίαν ἡμέραν ἐφάνη τὸ μεγαλείτερον θαῦμα, ὅπου τὰ πάντα ἦσαν θαυμάσια. Ὁ Θεὸς ἔκαμε τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἡ δημιουργία ἦτο πλήρης. Καὶ ἡ ἱστορία τῆς δημιουργίας ταύτης εἶνε θαυμασία. Ἐλάλησεν ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἄψυχος ὕλη μετεμορφώθη εἰς ἔμψυχον. Εἶπεν: «Ἂς γεννήσωσι τὰ ὕδατα ἐν ἀφθονίᾳ νηκτὰ ἔμψυχα καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπάνωθεν τῆς γῆς, καὶ τὰ ὕδατα ἐγέννησαν αὐτά.» Καὶ πάλιν. «Ἂς γεννήσῃ ἡ γῆ ζῶα ἔμψυχα κατὰ τὸ εἶδος αὐτῶν, κτήνη καὶ ἑρπετά, καὶ ζῶα τῆς γῆς κατὰ τὸ εἶδος αὐτῶν, καὶ ἔγεινεν οὕτω. (6). Ἀλλ' ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἔμελλε νὰ δημιουργηθῇ, ἡ Τριὰς ἐλάλησεν ὡσανεὶ κάμνουσα συμβούλιον καθ' ἑαυτήν. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ἂς κάμωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμῶν (6). «Καὶ ἔπλασε Κύριος

(1) Β'. Βασιλ. ιθ'. 35. (2) Α'. Χρον. κά. 15.

(3) Β'. Βασ. ιθ'. 12.

(1) Γέν, β'. 9. (2) Γέν. γ'. 6. (3) Γέν. γ'. 24. (4) Γέν. γ'. 8. (5) Γέν. α. 20—24 (6) Γέν. α. 26.

ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ χώματος τῆς γῆς καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τοὺς μυκτῆρας αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἔγινεν ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. » Καὶ ἐκ πλευρᾶς ληφθείσης ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ κατεσκευάσθη, ὡς λέγει ἡ ἱστορία, ἡ γυνή. Οὕτως ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ. » Ἀλλ' οἴμοι! ἦτο μόνον κατ' εἰκόνα, ἥτις εὐθὺς ἀπωλέσθη καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔγεινε πάλιν χῶμα!

Ἡ λέξις, *ἐποίησε*, *κατεσκεύασε*, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται ὁ μέγας Δημιουργός, παρέχουσιν ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ θαυμασίου ὄντος, τὸ ὁποῖον καλεῖται ἄνθρωπος· « Ἡ ἀποτομὴ τοῦ ἀνθρώπου, λέγει ὁ Γαληνός, ἀνακαλύπτει ἑξακοσίους περίπου μῦς, καὶ ὁ ἁπλῶς μόνον παρατηρῶν αὐτοὺς βλέπει ὅτι ἡ φύσις μετεχειρισθὴ δέκα τοὐλάχιστον διαφόρους περιστάσεις, ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ προτιθέμενον αὐτὸ τέλος· ὥστε εἰς μόνον τοὺς μῦς ἓξ χιλιάδες περίπου ἰδέαι καὶ σκοποὶ ἐμορφώθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν. Ἠρίθμησε δὲ ὅτι ὑπάρχουσι διακόσια τεσσαράκοντα τέσσαρα ὀστᾶ, καὶ ὅτι οἱ διάφοροι σκοποί, εἰς οὓς ταῦτα ἀπέβλεπον κατὰ τὴν κατασκευὴν των ἦσαν δώδεκα χιλιάδες. Παρατήρησον ἀκολούθως τὰς αἰσθήσεις τῆς ἀφῆς, τῆς ὁράσεως κτλ., καὶ εἶτα τὴν κατασκευὴν τοῦ νοὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις εἶναι ἱκανὸς νὰ διευθύνῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ ἅπαντα τὸν μηχανισμὸν τοῦτον, καὶ μετ' ἀπεριορίστων σχεδὸν δυνάμεων, ἁρμοδίων νὰ καθυποβάλλῃ τὸν κόσμον εἰς ἑαυτόν. Συλλογίσθητι πρὸς τούτοις τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἀθάνατον ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις εἶνε νὰ ἀγαπᾷ, νὰ ὑπηρετῇ καὶ νὰ ἀγάλληται εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἱκανή, κατὰ δυστυχίαν, νὰ μισῇ αὐτόν. Παρατήρησον τὸν ἄνθρωπον ἔχοντα ἐνώπιόν του τὴν μοῖραν νὰ ζήσῃ τὴν αἰώνιον ζωήν! ἢ νὰ ἀποθάνῃ αἰώνιον θάνατον! Εἶνε τοσοῦτον ἀσθενής, ὥστε ἁπλοῦν τι ἄτομον δύναται νὰ τὸν φέρῃ εἰς ἀγωνίαν, καὶ ἡ ἀναπνοή του κεῖται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς αἰωνίου κσταστάσεως τῆς εὐδαιμονίας ἢ τῆς δυστυχίας! Ἂς ἀνακράξωμεν δὲ προσηκόντως μετὰ τοῦ ψαλμῳδοῦ. « Φοβερῶς καὶ θαυμασίως ἐπλάσθησαν.» (ἀκολουθεῖ.)

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ.

Ἐκ τοῦ Ἀπανθίσματος Ἐπιστολῶν Α. Κοραῆ, ἐκδοθέντος ὑπὸ Ι. Ρώτα, ἀπανθίζει ὁ Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς τὸ ἐφεξῆς ἀστειότατον καὶ διδακτικώτατον ὄνειρον, ἐπισταλὲν πρὸς τὸν Σμύρνης Πρωτοψάλτην Δημήτριον Λῶτον.

« Πολλάκις, ἀδελφέ μου, εἰς τὰς ἀνιαράς μου ἀγρυπνίας, (καὶ αὐταὶ αἱ ἀγρυπνίαι μὲ συμβαίνουσι πολλάκις, μάλιστα τὸν χειμῶνα, ὅταν αἱ νύκτες ἦναι μακραὶ) ἀναλίσκω τὸν καιρόν, συλλογιζόμενος τὰ πάθη μου. Ἀφοῦ τὰ ἀπαριθμήσω ὅλα ἓν πρὸς ἕν, ἀρχόμενος ἀπὸ τὰ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, ὁποῖα ἦσαν αἱ πατρικαὶ παιδεύσεις διὰ τὰς ἐν οἴκῳ ἀταξίας μου, καὶ οἱ ραβδισμοὶ τοῦ φροντιστηρίου διὰ τὰ γραμματικά, καὶ διαβαίνων ἔπειτα εἰς τὰ πλέον ἀνιαρά, τὴν μετὰ τοῦ Εὐσταθίου συντροφίαν, τὴν εἰς Ὀλλανδίαν ἀποδημίαν, τὰς περιηγήσεις ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, τὴν ἀπώλειαν τῶν ὑπάρχόντων, τὴν δευτέραν ἐκδημίαν μου εἰς Γαλλίαν, ἀφοῦ, λέγω. τὸ ἀπαριθμήσω ὅλα, ἢ κἂν ὅσα ἐνθυμοῦμαι, μοὶ φαίνεται νὰ ἀκούω μίαν φωνὴν ἀοράτως, « Ἀχάριστε, ἂν ἡ Πρόνοια σὲ ἐπαίδευσε πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως, σὲ ἔκαμεν ὅμως καὶ μεγάλας εὐεργεσίας.» Καὶ τότε ἄρχομαι ἐκ τοῦ ἐναντίου νὰ ἀριθμῶ τὰ τῆς Προνοίας δωρήματα, καὶ σὲ βεβαιόνω, φίλε μου, ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν ὑπολογισμὸν εὕρηκα πάντοτε τὸν ἀριθμὸν τῶν καλῶν ἀνώτερον ἀπὸ τὰ κακά. Οὕτω παρηγορούμενος μὲ τοιούτους λογισμούς, ἀπεκοιμήθην μίαν νύκτα πρὸς τὸ ἐξημέρωμα· καὶ εἶδον καθ' ὕπνους θέαμα περίεργον καὶ ἄξιον νὰ παρηγορήσῃ ὄχι μόνον ἐμέ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς κακῶς πάσχοντας.

Ἄγγελος, ἐξ οὐρανοῦ καταβαίνων, παρεστάθη εἰς τὴν κλίνην μου, κολοσσαῖος τὸ μέγεθος· ἐκράτει τρυτάνην εἰς χεῖράς του, ὡς ἐκείνην, μὲ τὴν ὁποίαν ζυγίζουσι κάμμίαν φορὰν τὰ ξύλα ἔμπροσθεν εἰς τὸ Κουμέρκιον. « Παραπονεῖσαι,» μὲ λέγει, « ὡς ἠδικημένος ὑπὸ τῆς Προνοίας. Ἀλλ' ἰδοὺ τῆς δικαιοσύνης ἡ τρυτάνη! Βάλε εἰς τὸ ἓν μέρος ὅσα κακὰ ἐδοκίμασας ἐν τῷ βίῳ, καὶ πρόσεχε μὴ λησμονήσῃς τίποτε.» Ἐγώ, τρέμων ἀπὸ τὸ ἓν μέρος ὡς βλάσφημος, καὶ ἐπιθυμῶν ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ δικαιολογηθῶ, ἄρχισα μὲ μεγάλην προθυμίαν νὰ ἐπιφορτίζω τὴν μίαν πλάστιγγα τῆς τρυτάνης μὲ ὅσα κακὰ ἐδυνήθην νὰ συλλογισθῶ, καί, φοβούμενος μὴ νικηθῶ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου, συνεφόρουν ἀκόμη καὶ πολλὰ ἄλλα εὐτελῆ καὶ ἀνάξια λόγου· ὁποῖα, παραδείγματος χάριν, ἦσαν, νὰ ὑπάγω κάμμίαν φορὰν εἰς τὸν Κουκλουτζᾶν περιπατῶν, νὰ κρημνισθῶ μίαν ἡμέραν ἀπὸ τὴν κλίμακα τοῦ οἴκου, τρεῖς μόνον ἢ τέσσαρας βαθμοὺς (ἂν ἐνθυμῶμαι καλά,) χωρὶς ἄλλην βλάβην παρὰ τὴν συντριβὴν ἑνὸς ποτηρίου, τὸ ὁποῖον ἐκράτουν εἰς χεῖρας. Εἰς ὀλίγα λόγια, ἐφόρτισα τὴν πλάστιγγα, ὅσον ἦτο δυνατόν, καὶ ἀπὸ τὰ ὄντα καὶ ἀπὸ τὰ δοκοῦντα κακά. Τί θαυμαστὸν ἦτον ὅτι ὁ ἄγγελος δὲν ἔλεγε τίποτε πρὸς αὐτά, ἀλλ' ἐπροσποιεῖτο νὰ μὴ καταλαμβάνῃ τὴν ἀπάτην! Ἀφοῦ ἐτελείωσα τὴν συγκομιδὴν ὅλων μου τῶν κακῶν, « Ἔχεις ἄλλο τι περισσότερον; » μὲ λέγει ὁ ἄγγελος. « Ὄχι. » ἀπεκρίθην ἔντρομος. « Σὺ μέν, » λέγει, « ἐπεφόρτισας τὴν πλάστιγγα μὲ ὅσα ἤθελες, καὶ δὲν σὲ ἐκώλυσα κατ' οὐδέν· ἐγὼ δὲ θέλω βάλει εἰς τὴν ἄλλην πλάστιγγα τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μὲ τὴν συγκατάθεσίν σου· σὲ δίδω τὴν ἄδειαν νά μὲ ἐναντιωθῇς εἰς ὅτι κρίνεις ἢ κατὰ πολλὰ βαρύ, ἢ ἀνσίκειον νὰ συγκαταριθμηθῇ μετὰ τῶν καλῶν. » Ἤρχισε λοιπὸν, ἀδελφέ μου, νὰ στοιβάζῃ καὶ αὐτὸς τὰ παρὰ τοῦ Θεου δωρήματα. Καὶ ποῖα δωρήματα; ὁποῖα ποτὲ δὲν συλλογιζόμεθα· τόσον ἐτυφλώθημεν ἀπὸ τὴν φιλαυτίαν! Ἔρριψεν εἰς τὴν πλάστιγγα τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὕπαρξιν καὶ τὸ νὰ μὴν ἀποθάνω μέχρι τοῦ νῦν, μολονότι πολλάκις νοσήσας, ὡς δώρημα τοῦ Θεοῦ. Εἰς αὐτὸ βλέπων με ἀπορεῦντα, Δὲν ἀνέγνωσες ποτέ, » μὲ λέγει τὴν Γραφήν; » « Ναί,» τὸν ἀπεκρίθην· « Ἐπειδὴ μετέφρασα μίαν Κατήχησιν, εἰς τὴν ὁποίαν συνήθροισα τὰ ὡραιότερα ρητὰ τῆς Γραφῆς. » « Μεταξὺ αὐτῶν, » μὲ λέγει. πρέπει νὰ εὕρηκας καὶ τὸ « Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν.» Ἀλλὰ τί κακόν μου καιρὸν ἤθελα, προτωψάλτα, νὰ τὸν

ἐνθυμίσω τὴν Κατήχησιν; Ἁρπάζει ἓν ἀντίτυπον (δὲν ἐξεύρω ποῦ τὸ ηὗρεν εὐθύς) καὶ τὸ ρίπτει εἰς τὴν πλάστιγγα, ὡς δώρημα Θεοῦ καὶ αὐτό. Ἐζήτησα νὰ ἐναντιωθῶ, προφασιζόμενος τοὺς μόχθους τῆς μεταφράσεως καὶ σπουδάζων νὰ δείξω ἀληθῶς ὅτι εἶνε πόνημα ἰδικόν μου καὶ ὄχι δώρημα ἄλλου· ἀλλ' αὐτὸς μὲ ἀπεστόμωσε μὲ τὸ «Χωρὶς αὐτοῦ οὐ δυνάμεθα ποιεῖν οὐδὲν» καὶ μὲ τὸ « Πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον» καὶ μὲ τὸ « Τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι » καὶ μὲ ἄλλους μυρίους τόπους τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης. Ἐθαύμασα, φίλε μου, πόσον ἦτο δυνατὸς ἐν ταῖς Γραφαῖς ὁ ἄγγελος καὶ ποῦ ἀνέγνωσε τὴν Γραφήν, μὴ ὄντων (καθὼς ἐξεύρεις) ἐν οὐρανοῖς μήτε βιβλίων μήτε τυπογράφων. Ἀνέβασεν ἔπειτα εἰς τὴν πλάστιγγα τοὺς μακαρίτας γονεῖς μου μὲ πᾶσαν αὐτῶν τὴν προθυμίαν νὰ μὲ προμηθεύσωσιν ὅλα τὰ μέσα τῆς σπουδῆς· ἀνέβασε τοὺς καλούς μου συγγενεῖς καὶ τοὺς εὐεργέτας μου, ὡς τοσαῦτα τοῦ Θεοῦ δωρήματα· ἡ σάλπιγξ ἤρχισε νὰ κινῆται· ἐγὼ ἔτρεμον ὅλος, ἐνθυμούμενος τὸ « Οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν· » ἀναβιβάζει, τέλος, τὸν Δόμινον Κεμπ. Εἰς αὐτὰ ὅλα δὲν εἶχόν τι νὰ ἐναντιωθῶ· ἔπειτα βλέπω τὴν λογιότητά σου πλησίον τοῦ ἀγγέλου, ἕτοιμον νὰ ἀναβῇ εἰς τὴν πλάστιγγα. Τότε ἀληθινὰ ἤρχισα να φοβῶμαι, ὅτι ἔχω νὰ μείνω ἀναπολόγητος, μάλιστα βλέπων ὅτι διὰ τὸ ψῦχος (ἐπειδὴ ἦτο χειμὼν) ἤσουν ἐνδεδυμένος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν καταπεφορτισμένος μὲ δύο βαρυτάτας γούνας καὶ εἶχες ἐπὶ κεφαλῆς σου καλυκάκιον, ὄχι ὡς τὰ σημερινὰ τῶν Χίων, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα τὰ πολαιά, ὡς ἐφόρει ὁ μακαρίτης Θεόδωρος ὁ Λαμπάνας, ὁ Χατζῆ Παντελῆς, καὶ ἄλλοι πρὸ τούτων. « Οὐαί, ἔλεγον εἰς ἐμέ! Ἂν ἀναβῇ ὁ πρωτοψάλτης μὲ τοιαύτην σκευήν, ἡ πλάστιγξ ἔχει νὰ κλίνῃ ἐξάπαντος.» Μὴ ἔχων τί ποιήσω, εἶπον τὸν ἄγγελον ὅτι δὲν στέργω νὰ σὲ ἀναβάσῃ οὕτως ἔχοντα ἐπὶ τῆς πλάστιγγος· καὶ αὐτός, αὐθέντα μου, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, ἤρχισε νὰ σὲ ἐκδύνῃ ἓν πρὸς ἓν τῶν ἐνδυμάτων σου, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ μπινισίου καὶ καταντῶν εἰς τὸν χιτῶνα, εἰς τρόπον ὥστε σὲ ἀφῆκε γυμνόν, παντάγυμνον ὡς ἐξῆλθες ἐκ κοιλίας μητρός σου καὶ ὡς ἀπελεύσῃ εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν μητέρα τὴν γῆν. Μὲ ὅλην τὴν ἀπορίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμην. μὲ ἦτον ἀδύνατον νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα ὄχι μόνον διὰ τὴν γυμνότητα, εἰς τὴν ὁποίαν σὲ ἔβλεπον, ἀλλὰ προσέτι καὶ διὰ τὴν ἀγανάκτησιν τὴν ὁποίαν εἶχες, καὶ τὰς ἀρὰς τὰς ὁποίας ἐξέχεες κατ' ἐμοῦ ἐξ αἰτίας τοῦ ψύχους. Τέλος πάντων, σὲ ἀνεβίβασε, τζίπ τζίμπλάκην, εἰς τὴν πλάστιγγα, κατὰ τὴν θέλησίν μου, ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; μ' ὅλον τοῦτο ἡ τρυτάνη ἔκλινε πρὸς τὸ ἔδαφος. Καὶ ὁ ἄγγελος, θέλων νὰ μὲ καταισχύνῃ περισσότερον, «Αὐτὰ » μὲ λέγει, « ὅσα συνεφόρησα εἰς τὴν πλάστιγγα, δὲν εἶνε οὔτε τὸ ἑκατοστημόριον ἐκ πάντων, ὅσα σὲ εὐηργέτησεν ἡ Πρόνοια, καὶ ὅμως ὑπερβαίνουσιν ὅσα κακὰ ἐδοκίμασας. Γενοῦ λοιπὸν εὐγνωμονέστερος καὶ ἐνθυμου πάντοτε τό, « Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἔδωκέ μοι;» Καὶ ταῦτα τὰ λόγια ἦσαν τοῦ ἐνυπνίου τὸ ἐπιμύθιον. Ἔπειτα ἀνέπτη πάλιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς μὲ τοσαύτην ταχύτητα, ὥστε, ἂν δὲν σὲ ἤρπαζον ἀπὸ τὸν πόδα, διὰ νὰ σὲ ἐκβάλω ἀπὸ τὴν πλάστιγγα, ἤθελε βέβαια σὲ συναναβιβάσει μαζῇ του, καὶ Κύριος οἶδεν, ἂν ἐκατέβαινες πλέον. Αὐτὸ τὸ ἔκαμα ὄχι φθονήσας τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνοδόν σου, ἡ ὁποία ἤθελε βέβαια σὲ ἀξιώσει μὲ τὸν Ἐνὼχ καὶ τὸν Ἠλίαν, μὲ προσθήκην νέας ἑορτῆς εἰς τὸ μηνολόγιον· ἀλλ' ἀπορῶν τί ἔμελλα νὰ γενῶ χωρὶς τῆς λογιότητός σου. Ζῆθι λοιπὸν εὐδαιμόνως καὶ μένε ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ διὰ τὴν οἰκογένειάν σου καὶ διὰ τὸν φίλον σου.

Η ΕΚ ΣΜΥΡΝΗΣ

εἰς τὸ Καϋστρινὸν καὶ τὸ Μαιάνδριον πεδίον ἐκδρομή.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 17).

Νασλί.

Νασλὶ ἄνω καὶ Νασλὶ κάτω εἰσὶ δύο κοινότητες χωρισταί, ἅσπερ διαχωρίζει ἑνὸς τετάρτου ἴσως ἀπόστασις.

Τὸ ἄνω Νασλὶ συνῳκίσθη οὐχὶ πρὸ πολλοῦ καί, ὡς μοὶ εἶπον, μόλις πρὸ 60—70 ἐτῶν, διότι οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἐπέτρεπον εἰς τοὺς Χριστιανοὺς νὰ συνοικήσωσι μετ' αὐτῶν.

Τὸ ἄνω καὶ νέον Νασλὶ κεῖται βορειοανατολικῶς τοῦ Ἀϊδινίου καὶ ἀπέχει αὐτοῦ 9—10 ὥρας. Εἶνε πόλις μικρά, ὡς ἡ τοῦ Ὀδεμησίου, ἔχει ἱκανὰς ὡραίας οἰκίας, δρόμους εὐθυγράμμους καὶ ἐσχάτως λιθοστρωθέντας. Ἔχει ξενῶνας (χάνια) ἱκανούς (α), ἐν οἷς πρωτεύει τὸ τοῦ Χ. Μιχαὴλ Δ. Σερεμὲ τοῦ Λεσβίου, καὶ ἀριθμεῖ (ὡς μ' εἶπον) 250 οἰκογενείας ὁμογενῶν, τῶν πάντων ὅμως ἀποίκων ἐκ Φιλαδελφείας καὶ ἰδίως ἐκ τῶν νήσων. Ἐν τοῖς νησιώταις τούτοις πλεονάζουσιν οἱ ἐκ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς Λέσβου, ἧς τινος τὰ ἐσπαρμένα τέκνα ἀπηντήσαμεν καὶ εἰς Θῆρα, εἰς Ὀδεμήσιον, εἰς Ἀϊδίνιον (ἐπίσης πλεονάζοντα)· ὡς δ' ἐβεβαιώθην, καὶ ἐσωτερικώτερον ἔτι, εἰς Σαράκοϊ, εἰς Καράσου καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἐσωτερικώτερα μέρη τῆς Ἀνατολῆς ἀποκατέστησαν καὶ ζῶσιν οἱ τῆς πολλαχῶς παρημελημένης καὶ ἠδικημένης δυτικῆς πλευρᾶς τῆς Λέσβου κάτοικοι, ἐνῷ ἐφρονεῦμεν (ὡς ἐν τῇ φίλῃ Προέδῳ πρὸ καιροῦ ἐγράφομεν) ὅτι μόνον εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρασίας εἰσὶν ἐσπαρμένοι.

Τὸ Νασλίον οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπέκτησεν ἐκ βάθρων ἀνεγερθέντα ναὸν περικαλλέστατον, μὲ διακόσμησιν ἐσωτερικὴν ἱκανὴν καὶ ἰδίως μὲ ὡραῖα ἐπὶ τοῦ εἰκονοστασίου ζωγραφήματα. Ὁ ἱερὸς ναὸς τοῦ Νασλίου ἔχει περίβολον εὐρύτατον, πρὸς τὴν βόρειον ἄκραν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι τὸ νεόδμητον καὶ κομψὸν δημοτικὸν σχολεῖον, τὰ δωμάτια τῶν ἱερέων καὶ τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων. Ἐπειδὴ δ' ὑπάρχει ἐν αὐτῷ ὕδωρ ἄφθονον, φροντὶς καταβάλλεται ἵνα δενδροφυτευθῇ ἔτι μᾶλλον καὶ ἀποκατασταθῇ ἔτι τερπνότερος. Ἅπαντες οἱ ἐν Νασλίῳ ὁμογενεῖς εἰσὶν εὔποροι καὶ πνευματώδεις λίαν, ἀλλ' ἀτυχῶς στεροῦνται καὶ οὗτοι τοῦ προσδευτικοῦ συνασπισμοῦ τῆς Χριστιανικῆς ἀρετῆς τῆς ἐθνο-

(α) Κατὰ τὰς 4—5 80ρίους ἡ ἐκ τῆς ἀπροσεξίας σιδηρουργοῦ τινος ἐκραγεῖσα πυρκαϊὰ ἀπετέφρωσε τρία τεμένη, 11 χάνια καὶ 400 ἐργαστήρια ἐν τῇ ἀγορᾷ

σάου ὁμονοίας, δι' ἧς καὶ μόνης θὰ ἠδύναντο νὰ προνοήσωσι περὶ πολλῶν κοινωφελῶν συμφερόντων, περὶ παρθεναγωγείου π. χ., περὶ ἑλληνικοῦ σχολείου κτλ.

Ἐν Νασλίῳ ὑπάρχουσι δύω ἀξιότιμοι κύριοι, πρὸς οὓς μεγίστη χάρις ὀφείλεται δι' ὅσας καταβάλλουσι φροντίδας πρὸς διάσωσιν ἀρχαιοτάτων νομισμάτων καὶ ἄλλων τοιούτων. Ἀμφότεροι οὗτοί εἰσι καλοθεληταὶ καὶ φιλογενεῖς, ἀλλ' ἀτυχῶς! οὐδεμιᾶς αἰτίας ἄνευ, μικροφιλοτιμιῶν ἕνεκα (ὑπ' ἄλλων ἴσως ἐρεθιζόμενοι) οἱ δύο οὗτοι ἀξιότιμοι κύριοι εὑρίσκονται εἰς διάστασιν, ἥτις συντελεῖ ἵνα παρεμποδίζῃ πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ προσοδευτικὸν διὰ τὸ Νασλίον. Ἐνταῦθα οἱ ἀδελφοὶ Ἀρμένιοι εἰσὶν ὀλίγοι, σῴζωσι μετὰ τῶν ἡμετέρων φιλικῶς, ἔχουσι μικρὰν ἐκκλησίαν καὶ σχολεῖον μικρότερον, ἅπερ ἐπισκεφθέντες μετὰ τῶν φίλων Ν. Ἀβράμογλου καὶ Κ. Νικολαΐδου ἐμείναμεν ὑπερευχαριστημένοι ἀπὸ τὴν ἀδελφικὴν συμπεριφορὰν τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ ἐθνάρχου των.

Τρεῖς ὥρας μακρὰν τοῦ Νασλίου ὑπάρχουσι τὰ ἀρχαῖα Μάσταυρα, ἅπερ συνεισέφεραν ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν μέγα μέρος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Νασλίου.

Ἀφροδισιάς, σήμερον Γκέρου.

Ἡ ποτὲ ἐπίσημος αὕτη πόλις ἀπέχει τοῦ Νασλίου 12 ἕως 13 ὥρας καὶ καλύπτεται ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ πλούσια αὐτῆς ἐρείπια. Ὁ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης, ὃς εἶχε μεταποιηθῆ εἰς Χριστιανικὸν ναόν, ἀνήκει (μοὶ φαίνεται) εἰς τὴν ὡραιοτέραν ἐποχὴν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Σήμερον σώζονται μόνον 18 στῆλαι αὐτοῦ, σχηματίζουσαι δύο παραλλήλους σειρὰς καὶ ἀπέχουσαι ἀλλήλων 18 μέτρα. Αἱ 16 τῶν στηλῶν τούτων εἰσὶν ὅλως σῶαι καὶ εἰς τὰ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ (τοῦ νάρθηκος οὕτως εἰπεῖν) ὑπάρχει ἄλλη σειρὰ μικρῶν κορινθιακῶν στηλῶν, εἰς τὰς βάσεις τῶν ὁποίων εἰσὶ τοποθετημένοι μικροὶ καὶ κομψότατοι στηλοβάται.

Πρὸς τ' ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ μέρη αὐτοῦ βλέπει τις δύο μεγάλας δεξαμενὰς ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, 4 μέτρων διάμετρον ἐχούσας, καὶ ὀλίγον ἔμπροσθεν λέοντα κοιμώμενον. Συντρίμματα παντοειδῆ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου εἰσὶν ἐσπαρμένα πέριξ τῆς οἰκοδομῆς ταύτης.

Ἐκεῖ που πλησίον ὑψοῦται μνημεῖον κορινθιακῆς τέχνης, συνιστάμενον ἐκ 4 στηλῶν, αἵτινες ὑποβαστάζουσι τὸ ἀέτωμα τῆς οἰκοδομῆς· τὸ διάζωμα αὐτῆς εἶνε περιτριγυρισμένον ἀπὸ στήλας Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ καὶ ἡ θέσις αὕτη σήμερον διαχωρίζεται ἀπὸ τέσσαρας φράκτας.

Ἅπαν τὸ περισωθὲν τοῦτο περίστηλον ἀπαρτίζεται ἀπὸ 41 στήλας. Πρὸς τὸ Β. Α. μέρος τῆς πόλεως ὑπάρχει τὸ στάδιον, ὅπερ συντηρεῖται εἰσέτι ἐν καλῇ καταστάσει· ἔχει μάκρος 22 μέτρων, καὶ 26 διασωθεῖσαι σειραὶ βαθμίδων περικοσμοῦσι τὸ ἐμβαδὸν αὐτοῦ.

Νέα Ἔφεσος.

Ἡ Νέα Ἔφεσος ἀπέχει τοῦ σταθμοῦ Ἀζιζιὲ 2 ὥρας. Τὰ ἐν τῷ μεταξὺ εἰσὶν ὅλως ἀκαλλιέργητα καὶ μόνον περὶ τὰ πέριξ καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς ἀπαντᾷ τις ἀμπελῶνάς τινας. Ἡ νέα αὕτη πόλις (Nova scala) ἦτο ἄλλοτε ἡ πλησιεστέρα καὶ κυριωτέρα ἀποθήκη τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀνατολῆς, ὅπερ τῇ ἀφήρεσεν ἤδη ἡ Σμύρνη διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Ἡ πρὸς τὸ ἐμπόριον κατάλληλος θέσις της συνέτεινε ν' ἀποκτήσῃ (πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως) τὰ εὐρύχωρα καὶ ὡραῖα λιθόκτιστα καὶ θολοσκεπῆ παρακμάσαντα ἤδη χάνια. Τὰς τουρκικὰς συνοικίας καὶ τὴν παλαιὰν ἀγορὰν περιβάλλει τεῖχος, ὅπερ εἶχεν ἐπισκευασθῆ δι' ἀγγαριῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τὴν ἑλληνικήν.

Πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως (λέγεται) ὑπῆρχον ἐν Ν. Ἐρ. 1,500 οἰκογένειαι χριστιανικαί, εὐπορούσαι καὶ ἀκμάζουσαι, ἐν ᾧ σήμερον μόλις ἔχει τὰς πάσας 800.

Ἐκτὸς τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ περιφήμου αὐτῆς χαλβᾶ, τῆς σταφίδος καὶ τῶν κρασίων, οὐδὲν ἄλλο ὡς ἴδιον προϊὸν ἐξάγει.

Οἱ ἡμέτεροι κατῴκουν καὶ κατοικοῦσιν ἔξωθεν τοῦ τείχους εἰς τὰ πρανῆ μέρη βουνοῦ καὶ αἱ οἰκίαι φαίνονται ὡς νὰ κεῖνται αἱ μὲν ἐπὶ τῶν δέ, ἀποβλέπουσαι αἱ πᾶσαι σχεδὸν πρὸς βορρᾶν, ἔχουσαι ὑπ' αὐτὰς τὴν καθαρὰν θάλασσαν τοῦ Ἐφεσίου κόλπου καὶ ποιοῦσαι νὰ ὁμοιάζῃ ἡ νέα αὕτη πόλις πρὸς τὴν δευτερεύουσαν πόλιν τῆς Λέσβου, τὴν ἀρχαίαν Μήθυμναν τὴν ἤδη Μόλυβον καλουμένην. Οἱ ὁμογενεῖς τῆς Ν. Ἐρ. ἔχουσι ναὸν εὐρύτατον περικαλλέστατον καὶ συντριβήν τινα χριστιανικὴν εἰς τὸν εἰσερχόμενον ἐπιβάλλοντα· λέγουσιν ὅτι ἐκτίσθη ἐντὸς 90 ἡμερῶν (ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν ὑπαρξιν τῶν ὑλικῶν μέσων) καὶ ὅτι ἐσυλήθη κατόπιν πολλάκις ὑπὸ τῶν κρατούντων. Σήμερον πάντα τὰ συληθέντα ἀντικατεστάθησαν φιλοτίμως πάνυ, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἀνάγκη ἐπισκευῆς περὶ τὰ στεγάσματα, τὰ κοιλώματα καὶ εἰς ἅπαντα τὸν ἐσωτερικὸν χῶρον.

Ἡ ἀρχαία καὶ μεγάλη Ἔφεσος συνεισέφερεν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ν. Ἐρ. ἱκανὰ ἐκ τῶν ἐρειπίων της. Τρεῖς ἱερεῖς καὶ εἷς ἱεροδιάκονος ὑπηρετοῦσιν ἐν αὐτῷ, ἔχοντες καὶ τὴν ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν πρόνοιαν τοῦ παρακειμένου τῇ ἐκκλησίᾳ νεοδμήτου μικροῦ ἀλλ' ὡραίου καὶ εὐαέρου νοσοκομείου, ὅπερ τιμᾷ λίαν τὴν μικρὰν ταύτην ὁμογενῆ καὶ διάδοχον τῆς μεγάλης Ἐφέσου κοινότητα.

Ἔχουσιν οἱ Ἐφέσιοι σχολεῖον Ἑλληνικόν, ὅπερ διευθύνει καὶ ἐν ᾧ διδάσκει πρὸ 7 ἐτῶν διδάσκ. ἱκανός, ὁ φιλογενὴς κ. Δ. Μ. Γκράτσου, σχολεῖον δημοτικὸν ὑπὲρ τοὺς 130 μαθητὰς γραμματίζον, καὶ παρθεναγωγεῖον κομψόν, εἰς ὅπερ διδάσκει μία διδάσκαλος καὶ μαθητεύουσι μαθήτριαι 70.

Ἔμπροσθεν τῆς Ν. Ἐφ. καὶ εἰς ὅλως μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ὑπάρχει μικρὰ νῆσος ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἥτις ἅπασα περιβάλλεται ἀπὸ τεῖχος ἱκανῶς ἰσχυρὸν καὶ εἰς τὸ μέσον φέρει πύργον διώροφον, πρὸς τοὺς βενετικοὺς ὁμοιάζοντα. Οὔτε ἐπιγραφὴ οὔτε ἄλλο τι ἐπίσημον ἀπαντᾶται, ἐκτὸς μιᾶς ἐπιγραφῆς ἀρμενικῆς ἐπί τινος τῶν Δ. Μ. προμαχόνων εὑρισκομένης, παρὰ τῶν τάφων ἀφαιρεθείσης καὶ δηλούσης τὸ ἐσπευσμένον καὶ κατεπεῖγον τῆς τειχίσεως.

Πρὸς τὴν βόρειον πλευρὰν ὑπάρχει μέγας φανὸς ἀναπτόμενος καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ παραμένοντος ἀποστράτου, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐνδεχομένων θαλασσίων κινδύνων.

Ἡ νῆσος αὕτη καὶ τὰ τείχη της, εἶπον μοι οἱ συνοδεύοντές με, ὅτι πωλοῦνται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως διὰ 300 μόνας λίρ.!!

Ἂν ἡ Νέα Ἔφεσος εἶχε τὴν πρώτην κίνησιν τοῦ ἐμπορίου της, ἴσως θὰ ἠγόραζε τὴν ὅλως στρογγύλην περιφέρειαν ἔχουσαν περιτειχισμένην ταύτην νῆσον καὶ θὰ μετέφερεν εἰς τὸ εὐαερώτατον ἐκεῖνο μέρος τὸ νοσοκομεῖον της ἢ θὰ ἐσύστηνεν ἐκεῖ τι οἰκοτροφεῖον.

Ἡ νῆσος αὕτη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν σεβ. Κυβέρνησιν ὡς πυριταποθήκη, ὡς σχολὴ στρατιωτικὴ ἢ ναυτικὴ κτλ.

Ἡ κοινότης τῆς Ν. Ἐρ. (ἔλεγόν μοι) ἦτο εὐτυχεστέρα καὶ εὐβαιμονεστέρα ἄλλοτε, οὐχὶ μόνον διὰ τὴν ἀκμαίαν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὸ ζωηρότερον αἴσθημα τοῦ συναστισμοῦ, δι' οὗ κατώρθουν τὰ πολλὰ καὶ δύσκολα ὑπὲρ τῶν κοινῶν των.

Τὸ αἴσθημα τοῦτο δυστυχῶς! τοσοῦτον ἐσχάτως ἐψυχράνθη, ὥστε κατήντησαν, περὶ μηδενὸς σπουδαίου προκειμένου, οἱ πάντες νὰ διχασθῶσιν εἰς δύο ἐθνορθόρους μερίδας, ἀντιπραττούσας ἀλλήλαις καὶ ἑπομένως ὀπισθοδρομήσιν ἀντὶ προόδου εἰς τὴν κοινότητα ἐπιφερούσας. Τὰ τοιαῦτα εἰσὶ λυπηρά· ἀλλ' ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων κατάστασις δὲν θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ.

Ἐν Ν. Ἐρ. ἅπασαι αἱ Κυβερνήσεις ἔχουσι τοὺς πράκτοράς των, οἵτινες προστατεύουσι τὰς ὑποθέσεις τῶν ὑπηκόων των.

(ἀκολουθεῖ). Δ. Α. Μ. Χαρικλῆς.

Η ΝΕΚΡΟΚΕΦΑΛΗ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Ἐρημέριός τις ἠσχολεῖτο περὶ τὴν ταφὴν ἑνὸς τῶν ἐνοίκων του· τὸ σῶμα τοῦ μακαρίτου ἦτο ἤδη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ τάφου.

Ἔβλεπέ τις φύρδην μίγδην τὰς νεκροκεφαλὰς καὶ τὰ ὀστᾶ, τὰ ὁποῖα ὁ νεκροθάπτης εἶχεν ἐκβάλει ἐκ τῆς γῆς διὰ νὰ θέτῃ τοὺς νεωστὶ ἐρχομένους· διότι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τάφον πρέπει νὰ παραχωρῇ τις τὴν θέσιν εἰς ἄλλους. Πάντες οἱ περιεστῶτες περιμένοντες νὰ τελειώσῃ ὁ νεκρώσιμος ὕμνος συνηθροίσθησαν καὶ ἐθεώρουν τὰ ἀνθρώπινα ἐκεῖνα κρανία, τὰ ὁποῖα πίπτοντα ἐντὸς ὀλίγου τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ ἔμελλον νὰ γίνωσιν ἀφανῆ ἀπὸ τοὺς ζῶντας. Ἀλλ' ὦ τοῦ θαύματος! αἴφνης ἐν τῶν κρανίων ἐκείνων φαίνεται κινούμενον. Ἡ συνάθροισις ὁλόληρος κυριεύεται ὑπὸ φρίκης· τὰ βλέμματα ἀνταλλασσόμενα ταχέως ἐπαναφέρονται ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ προξενήσαντος ἐντύπωσιν εἰς αὐτά. Ἐν τούτοις ἡ νεκροκεφαλὴ κινεῖται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ φαίνεται στρεφομένη ἀπειλητικῶς πρὸς τοὺς θρασεῖς, τοὺς τολμήσαντας νὰ ταράξωσι τὴν ἡσυχίαν της. Μάλιστα προχωρεῖ μετ' οὐ πολὺ ὡς διὰ νὰ ζητήσῃ λόγον διὰ τὴν προσγενομένην εἰς αὐτὴν ὕβριν. Οἱ περιεστῶτες δὲν δύνανται νὰ κατισχύσωσι τοῦ τρόμου, ὅστις τοὺς ἐκυρίευσεν· οἱ μὲν φεύγουσιν ἀφίνοντες ὀξείας κραυγάς, οἱ δὲ προσπίπτουσιν ἐπικαλούμενοι τὸν Θεῖον ἔλεον δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὸν νεκρόν, οὗτινος ἡ κεφαλὴ προχωρεῖ πάντοτε. Τότε ὁ ἱερεὺς κάμνων τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἀνακράζει «Κεφαλή, ἐξορκίζω σε ἵνα σταθῇς». Ἡ κεφαλὴ ὑπακούει καὶ στρέφεται πρὸς τὸ ἄλλο μέρος πάραυτα.... Εἶδον ἐξερχόμενον τότε ἐξ αὐτῆς ποντικόν, ὅστις τρομάξας ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ ἱερέως ἐχάθη εἴς τινα ἐκεῖ πλησίον δπήν.

Ι. ΙΩΣΗΦΙΔΗΣ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΘ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Γεδεών, καθ' οὓς οἱ Μαδιανῖται ἥρπαζον ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτας βοσκήματα καὶ γεννήματα ἀδιακρίτως, συνέβη μεγάλη σιτοδεία εἰς τὴν γῆν Χαναάν. Ἕνεκα δὲ ταύτης ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν γῆν Μωὰβ ἀνήρ τις ἐκ τῆς μικρᾶς πόλεως Βηθλεέμ, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς δύο αὐτοῦ υἱούς. Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ ὠνομάζετο Ἐλιμέλεχ, ἡ δὲ γυνὴ Νοεμμείν. Οὗτοι διέτριψαν τόσον καιρὸν εἰς τὴν χώραν ταύτην, ὥστε τέλος πάντων ἀπέθανεν ὁ Ἐλιμέλεχ. Ἀλλὰ καὶ οἱ δύο του υἱοί, οἵτινες εἶχον νυμφευθῆ Μωαβίτιδας γυναῖκας, ἀπέθανον καὶ αὐτοὶ μετὰ δέκα ἔτη. Ἔμεινε λοιπὸν μόνη ἡ καλὴ μήτηρ Νοεμμείν, ἀλλ' ἄνευ ἀνδρὸς καὶ παιδίων. Ἀκούσασα δέ, ὅτι ὁ Θεὸς εὐσπλαχνίσθη πάλιν τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἄρτον εἰς βρῶσιν, ἀμέσως ἡτοιμάσθη ἵνα ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα της Χαναάν. Ἠθέλησαν δὲ νὰ τὴν συνοδεύσωσι καὶ αἱ δύο νύμφαι αὐτῆς, Ὀρφὰ καὶ Ροὺθ καλούμεναι.

Ἀφοῦ δὲ αὗται ἐπορεύθησαν μετ' αὐτῆς ἱκανὸν διάστημα δρόμου, τότε εἶπεν ἡ Νοεμμείν πρὸς αὐτάς: «Ἐπιστρέψατε πλέον εἰς τὰς οἰκίας πρὸς τὰς μητέρας σας, καὶ ὁ Κύριος νὰ σᾶς ἐλεήσῃ, ὅπως καὶ σεῖς ἠλεήσατε ἐμὲ καὶ τοὺς τεθνηκότας ἄνδρας σας. Εἴθε νὰ δώσῃ ὁ Κύριος, ὥστε νὰ εὕρητε ἀνάπαυσιν εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους θέλετε λάβει. Ταῦτα δὲ εἰποῦσα κατεφίλησεν αὐτάς. Ἀλλ' ἐκεῖναι ἤρχισαν νὰ κλαίωσι μεγάλῃ τῇ φωνῇ καὶ νὰ λέγωσι: «Θέλομεν νὰ ἔλθωμεν μετὰ σοῦ εἰς τὴν πατρίδα σου.» Ἡ δὲ Νοεμμείν εἶπεν: «ἐπιστρέψατε, θυγατέρες μου· διατί θέλετε νὰ ἔλθητε μετ' ἐμοῦ; Ἐγὼ δὲν δύναμαι πλέον νὰ σᾶς βοηθήσω. Τὰ ἰδικά σας δεινὰ θέλουσι μεγαλύνει μόνον τὰ ἰδικά μου. Ὁ Κύριος ἐπεσώρευσεν ἐπ' ἐμοῦ πικρίας μεγάλας. Πλουσία καὶ εὐδαίμων ἦλθον πρὸς σᾶς, πτωχὴν καὶ ἐγκαταλελειμμένην μὲ ἐπαναγεν ὁ Κύριος εἰς τὰ ἴδια.» Τότε, ἀφοῦ ἔκλαυσαν καὶ αἱ τρεῖς γοερώτερον, ἡ Ὀρφὰ, καταφιλήσασα τελευταῖον τὴν πενθερὰν της ἀπεχαιρέτισεν αὐτὴν καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια. Ἡ δὲ Ροὺθ ἔμεινεν ἄκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασίν της.

Μετὰ ταῦτα εἶπεν ἡ Νοεμμεὶν πρὸς τὴν Ρούθ: «Ἰδού, ἡ σύνυμφός σου ἐπιστρέφει εἰς τὴν οἰκίαν της· ὕπαγε καὶ σὺ μετ' αὐτῆς.» Ἡ δὲ Ροὺθ εἶπε: «Μὴ μὲ ὁμιλῆς πλέον περὶ ἐπιστροφῆς, διότι ὅπου ὑπάγεις σύ, ἐκεῖ ἔρχομαι καὶ ἐγώ. Τὸ ἔθνος σου εἶνε ἔθνος μου καὶ ὁ Θεός σου Θεός μου. Ὅπου σὺ ἀποθάνῃς, ἐκεῖ θέλω νὰ ἐνταφιασθῶ καὶ ἐγώ. Οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ μᾶς ἀποχωρίσῃ εἰμὴ ὁ θάνατος.» Ἀφοῦ λοιπὸν εἶδεν ἡ Νοεμμείν, ὅτι ἡ Ροὺθ εἶχε στερεὰν ἀπόφασιν νὰ μὴ φύγῃ ἀπὸ πλησίον της, ἐσιώπησε καὶ δὲν ἐλάλησε πλέον οὐδὲ λέξιν περὶ ἐπιστροφῆς. Πό-

Ἐκεῖναι δὲ ὕψωσαν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν πάλιν καὶ κατεφίλησεν ἡ Ὀρφὰ τὴν πενθερὰν αὐτῆς· ἡ δὲ Ροὺθ προσεκολλήθη εἰς αὐτήν. Καὶ εἶπεν ἡ Νοεμμείν: Ἰδοὺ ἡ σύννυμφός σου ἐπέστρεψε πρὸς τὸν λαὸν αὐτῆς καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτῆς· ἐπίστρεψον καὶ σὺ κατόπιν τῆς συννύμφου σου. (*Ρουθ. Α΄. 14. 15.*)

σον ἀξιομίμητος εἶνε ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἄδολος ἀγάπη τῆς Ροὺθ πρὸς τὴν πενθεράν της! καὶ τίς δὲν πρέπει νὰ ὑπερτιμᾷ τοιαύτην πιστήν, φιλάνθρωπον, τιμίαν καὶ ἀκεραίαν ψυχήν;

Ἡ Νοεμμεὶν καὶ ἡ Ροὺθ ἔφθασαν ὁμοῦ εὐτυχῶς εἰς τὴν Βηθλεέμ. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο καιρὸς θερισμοῦ, εἶπεν ἡ Ροὺθ πρὸς τὴν Νοεμμείν: «Ἐάν σοι ἦνε ἀρεστόν, ἐπίτρεψόν μοι νὰ ἐξέλθω εἰς τοὺς ἀγρούς, διὰ νὰ συνάξω στάχυα, ὅσα μένουσι διεσκορπισμένα κατόπιν τῶν θεριστῶν. Ἴσως δὲ εὑρεθῇ καὶ φιλάνθρωπός τις οἰκογενειάρχης καὶ μοὶ δώσῃ τὴν εἰς τοῦτο ἄδειαν.» Καὶ ἡ Νοεμμεὶν εἶπε: «Ναί, θυγάτηρ μου, ὕπαγε.» Ἡ δὲ Ροὺθ ἐξῆλθεν ἀμέσως καὶ ὑπῆγε νὰ σταχυολογῇ κατόπιν θεριστῶν τινων. Ἀλλ' εὐδοκίᾳ Θεοῦ βέβαια ἡ Ροὺθ κατ' εὐθεῖαν ἦλθε νὰ σταχυολογήσῃ εἰς ἀγρὸν ἀνήκοντα εἰς τὸν Βοόζ, ἄνδρα καθ' ὑπερβολὴν ἀγαθὸν καὶ μυριόπλουτον, ὅστις εἶχεν ἐξέλθει τὴν ὥραν ἐκείνην ἐκ τῆς Βηθλεὲμ πρὸς τοὺς θεριστάς του, τοὺς ὁποίους ἰδὼν εἶπεν: «Ὁ Κύριος μεθ' ὑμῶν!» Καὶ οἱ θερισταὶ ἀπεκρίθησαν: «ὁ Κύριος νὰ σὲ εὐλογήσῃ.» Ἔπειτα ἠρώτησε τὸν ἐπιστάτην τῶν θεριστῶν, λέγων: «Τίς εἶνε ἡ συλλέγουσα ἐκεῖ στάχυας;» ὁ δὲ ἀπεκρίθη: «Εἶνε ἡ Μωαβῖτις ἡ μετὰ τῆς Νοεμμεὶν ἐλθοῦσα, ἡ ὁποία παρεκάλεσε νὰ τῇ δοθῇ ἄδεια, διὰ νὰ συλλέγῃ τοὺς ἐναπολειπομένους στάχυας κατόπιν τῶν θεριστῶν. Ἐξ ὄρθρου βαθέος περιφέρεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ συνάγει ἀδιακόπως ὅ,τι εὑρίσκει χωρὶς οὔτε στιγμὴν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν.»

Τότε ὁ Βοὸζ καλέσας αὐτὴν εἶπεν· «Ἄκουσον, κόρη μου. Μὴ ὑπάγῃς εἰς κανένα ἄλλον ἀγρόν, διὰ νὰ συνάξῃς στάχυας, ἐκτὸς τοῦ ἰδικοῦ μου. Ἀκολούθει τὰς παιδίσκας μου καὶ ὕπαγε κατόπιν αὐτῶν πανταχοῦ, ὅπου θερίζουσι. Τοὺς δὲ δούλους μου θέλω προστάξει νὰ μὴ σὲ ἐνοχλήσωσιν εἰς τὸ παραμικρόν. Καὶ ὅταν διψᾷς, πίνε ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων πίνουσι καὶ οἱ ἄνθρωποί μου.» Ἡ δὲ Ρούθ, πεσοῦσα ἐνώπιον αὐτοῦ εἶπε: «Πῶς ἠξιώθην νὰ εὕρω τοσαύτην χάριν ἐνώπιόν σου, Κύριε, ἐνῶ εἶμαι ξένη;» Ὁ δὲ Βοὸζ εἶπεν: «Ἔμαθον ὅλα, ὅσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός σου ἔκαμες εἰς τὴν πενθεράν σου. Εἴθε αὐτὸς ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, πρὸς ὃν κατέφυγες, νὰ σὲ ἀνταμείψῃ κατὰ τὰ ἔργα σου.» Καὶ ἡ Ροὺθ εἶπε: «Δι' ἐμὲ εἶνε ἱκανὸς μισθός, ὅτι εὗρον χάριν ἐνώπιόν σου. Μὲ ἐπαρηγόρησας καθ' ὑπερβολήν, λαλήσας τοσοῦτον φιλοφρόνως πρὸς ἐμὲ τὴν ἐλαχίστην τῶν ὑπηρετριῶν σου.»

Ἐπιστάσης δὲ τῆς ὥρας τοῦ γεύματος, εἶπεν ὁ Βοὸζ πρὸς αὐτήν: «Ἐλθὲ καὶ φάγε μεθ' ἡμῶν καὶ βούτησον τὸν ἄρτον σου εἰς τὸ ὀξείδιον.» (Τὸ ὁποῖον εἰς τὰς θερμὰς τοῦ καλοκαιρίου ἡμέρας εἶνε ἐξαιρέτως ὑγιεινόν.) Ἐκάθησε λοιπὸν ἡ Ροὺθ πλησίον τῶν θεριστῶν, ὁ δε Βοὸζ τῇ παρέθηκε τὴν τροφήν, ἐκ τῆς ὁποίας φαγοῦσα, ἐκράτησε καὶ διὰ τὴν πενθεράν της. Ἔπειτα πάλιν ἐγερθεῖσα, ἐσύναζε στάχυα, καθὼς καὶ τὸ πρότερον. Τότε ὁ Βοὸζ προσέταξεν ἐκ νέου τοὺς δούλους του καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς: «Ἀφίνετε ἐδὼ κ' ἐκεῖ ἐξεπίτηδες στάχυα ἀπὸ τὰ δράγματα, διὰ νὰ ἠμπορῇ ἀσυστόλως νὰ τὰ συνάζῃ χωρὶς νὰ ἐρυθριᾷ· εἰς δὲ μὴ τὴν μέμφεσθε διὰ τοῦτο.» Τοιουτοτρόπως ἡ Ροὺθ ἐξηκολούθησε συνάζουσα μέχρις ἑσπέρας. Ἔπειτα δὲ τινάξασα τὰ ἀστάχυα μὲ τὸ ραβδίον, ἔλαβε τρία μέτρα κριθῆς τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ὁ Βοόζ, φίλοι ἀναγνῶσται, ἦτον εὐεργετικὸς ἄνθρωπος. Διότι, καθὼς βλέπομεν ἐκ τῆς ὡραίας ταύτης ἱστορίας, ἐλάλει φιλοφρόνως μὲ τοὺς πλέον ἐλαχίστους ἀνθρώπους, ἐψώμιζε τοὺς πεινῶντας, ἐπότιζε τοὺς διψῶντας, καὶ ταῦτα ἔπραττε μὲ τόσην κοσμιότητα, ὥστε οὐδ' αὐτοὶ οἱ εὐεργετούμενοι τὸ ἐνόουν. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ροὺθ παρίσταται ἐνταῦθα λαμπρότατον παράδειγμα τῶν λαμπροτέρων ἀρετῶν, διότι εἶνε τόσον εὐπειθής, τόσον σεμνή, τόσον κοσμία καὶ τόσον εὐγνώμων, ὥστε σπανίως ἀπαντῶνται τοσαῦται ἀρεταὶ εἰς ἓν ὑποκείμενον ἡνωμέναι!

Ἡ Ροὺθ ἔφερεν ἤδη τὸ συναχθὲν κριθάριον εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς τὴν πενθεράν της, ἅμα δὲ καὶ ὅ,τι ἐκράτησεν ἀπὸ τὸ γεῦμα. Τότε εἶπεν ἡ Νοεμμείν: «Καὶ ποῦ ἐσύναξες σήμερον τόσα ἀστάχυα; Εὐλογημένος νὰ ἦνε ἐκεῖνος, ὅστις σὲ ἠλέησε.» Καὶ ἡ Ροὺθ εἶπεν· «Ὁ ἄνθρωπος, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν ἀγρὸν ἐσταχυολόγησα, ὀνομάζεται Βοόζ.» «Συγγενής μας εἶνε, εἶπεν ἡ Νοεμμείν. Ὁ Κύριος νὰ τὸν εὐλογήσῃ διὰ τὴν καλοσύνην του. Ἦτο πάντοτε συμπαθὴς πρὸς τοὺς ἰδικούς μας, ἐν ὅσῳ ἔζων, ἀλλὰ καὶ τώρα μετὰ τὸν θάνατόν των δεικνύει καὶ πάλιν πρὸς ἡμᾶς τόσα καλά. Ὦ κόρη μου! πάντοτε μὲ τὰς δούλας του νὰ ὑπάγῃς εἰς σταχυολογίαν· διότι ἂν εἰς ξένον τινὰ ἀγρὸν ὑπάγῃς, εἶνε πολὺ πιθανὸν νὰ σοὶ συμβῇ τι δυσάρεστον.» Καὶ ἡ Ροὺθ ἀπεκρίθη: «Πάντα ὅσα μὲ προστάξῃς, θέλω τὰ φυλάξει.»

Ὑπῆγαινε λοιπὸν ἡ Ροὺθ καθ' ἡμέραν μὲ τὰς ὑπηρετρίας τοῦ Βοὸζ καὶ συνέλεγε στάχυας, ἕως οὗ τὰ κριθάρια καὶ σιτάρια συνήχθησαν εἰς τὰς ἀποθήκας. Παρελθόντος δὲ τοῦ θερισμοῦ, εἶπεν ὁ Βοὸζ πρὸς αὐτήν: «Θύγατερ, εὐλογημένη εἶσαι παρὰ τοῦ Κυρίου. Ὅλη σου ἡ διαγωγὴ ὑπερτερεῖ πολὺ τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν δεικνύεις πρὸς τὴν πενθεράν σου. Δὲν ἠκολούθησας οὔτε πτωχοὺς οὔτε πλουσίους νεανίας· ἡ πόλις ἅπασα ὁμολογεῖ, ὅτι εἶσαι γυνὴ ἐνάρετος καὶ τιμία. Τῇ ἀληθείᾳ, ἂν δὲν ὑπάρχῃ κανὲν ἐμπόδιον, χωρὶς νὰ συλλογισθῶ, σὲ λαμβάνω εἰς γυναῖκά μου.» Τοῦτο ἐκοινοποίησεν ὁ Βοὸζ καὶ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως, οἱ ὁποῖοι μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ηὐχήθηκαν αὐτῷ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰπόντες: «Ὁ Κύριος ἂς εὐλογήσῃ τὴν γυναῖκα τὴν εἰσερχομένην εἰς τὸν οἶκόν σου, ὡς ηὐλόγησε τὴν Ραχὴλ καὶ τὴν Λείαν, τὰς μητέρας τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Ἔστω ἡ καλὴ Ροὺθ πασῶν τῶν ἀρετῶν πρωτότυπον καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς δοξασθήτω ἐν Βηθλεέμ.»

Τοιουτοτρόπως ὁ Βοὸζ ἐνυμφεύθη τὴν Ροὺθ. Ὁ δὲ Θεὸς ἔδωκεν αὐτῇ ταχέως υἱόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν Ὠβήδ. Αἱ γυναῖκες τῆς Βηθλεὲμ ἔφερον τὸ παιδίον εἰς τὴν Νοεμμείν καὶ τὴν ηὐχήθησαν εὐτυχίαν, εἰποῦσαι: «Ἰδοὺ ὁ υἱὸς τῆς νύμφης σου, ἥτις τόσον σὲ ἀγαπᾷ καὶ σὲ χαροποιεῖ περισσότερον παρ' ἂν εἶχες ἑπτὰ υἱούς. Εὐλογητὸς ὁ Κύριος, ὅτι ἔχεις τώρα ἄνθρωπον, ὅστις θέλει σὲ βοηθήσει καὶ θέλει φροντίσει περὶ σοῦ εἰς τὸ γῆρᾶς σου.» Ἡ δὲ Νοεμμείν, πλήρης χαρᾶς λαβοῦσα τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἐγένετο τροφὸς αὐτοῦ.

Ἰδού, προσφιλεῖς ἀναγνῶσται, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀφίνει ποτὲ ἀβράβευτον τὴν τιμιότητα καὶ τὴν εἰλικρίνειαν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν χρηστοήθειαν. Ὡσαύτως βλέπομεν, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶνε ἡ καλλίστη φερνὴ καὶ προικοδότησις· Αὕτη καθιστᾷ καὶ τὸ πτωχότερον παιδίον πλέον ἀξιαγάπητον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, παρὰ ἂν ἦτο κεκοσμημένον μὲ χρυσίον καὶ τοὺς πολυτιμοτέρους ἀδάμαντας.

(Ἀπάνθισμα τῶν ἱερῶν Γραφῶν)

ΓΑΜΟΣ ΕΝ ΒΥΘΩ ΦΡΕΑΤΟΣ

Παράδοξός τις γάμος ἐτελέσθη ἐσχάτως ἔν τινι παρὰ τὸ Βέλγιον κειμένῃ κώμῃ. Νεανίας τις ἠράσθη τῆς μονογενοῦς θυγατρὸς τοῦ δημάρχου καί, γνωρίζων ὅτι καὶ ἡ νεᾶνις ἠγάπα αὐτὸν

περιπαθῶς, ἐζήτησεν αὐτὴν παρὰ τῶν γονέων εἰς γάμον. Ἀλλ' οὗτοι δὲν κατένευσαν, λόγῳ μὲν προφασισάμενοι τὴν νεότητα τῆς νεάνιδος, ἔργῳ δὲ, διότι ὁ νέος, εἰ καὶ ἦτο χρηστός, δὲν εἶχεν ἴσην αὐτῇ περιουσίαν.

Μάτην ἡ νέα ἐπεχείρησεν ἐπὶ δύο ἔτη ἵνα πείσῃ τοὺς γονεῖς· μάτην παρεκάλεσεν, ἐδεήθη... ἔκλαυσεν... ἐνήστευσεν,.. ἠσθένησε... τὰ πάντα εἰς μάτην. Διότι οὗτοι ἔμειναν ἄκαμπτοι πρὸς πάντα αὐτῆς τὰ τεχνάσματα καὶ τὰς δεήσεις.

Τέλος ἡ νεᾶνις ἀπελπίσασα, προφασιζομένη ὅτι ἐπορεύετο εἰς ἐπίσκεψιν ἀσθενούσης τινὸς θείας, ἐξῆλθε μόνη τοῦ πατρικοῦ οἴκου. Ἀλλὰ μετὰ μίαν ὥραν νέος τις, φίλος τοῦ ἐραστοῦ τῆς νεάνιδος, παρίσταται ἔντρομος καὶ ἀγγέλλει τοῖς γονεῦσι ταύτης, κλαίων καὶ ὀδυρόμενος, ὅτι οἱ δύο ἐρασταὶ, ἀπελπίσαντες ἔρριψαν ἑαυτοὺς ἀμφότεροι εἰς τὸ παρὰ τὴν κώμην γνωστὸν βαθύτατον φρέαρ καὶ προσέθηκεν ὅτι εἶδε μὲν αὐτοὺς μακρόθεν πίπτοντας εἰς τὸ φρέαρ, ἀλλὰ προσδραμὼν δὲν ἔρθασεν ἵνα ἐμποδίσῃ αὐτούς. Ἤλπιζε δὲ ὅτι ἔζων καὶ ἤρχετο ζητήσων βοήθειαν.

Ἕκαστος λαμβάνει κλίμακας καὶ σχοινία, καὶ πάντες σπεύδουσιν ἀγωνιῶντες πρὸς τὸν τόπον τοῦ ἀτυχήματος. Εὐτυχῶς οἱ δύο ἐρασταὶ, εἰ καὶ ἦταν πως πληγωμένοι, ἔζων ἔτι· διότι πίπτοντες εἰς τὸ φρέαρ κατεσχέθησαν ὑπό τινος σανιδώματος, καὶ ἐκραύγαζον πρὸς τοὺς προσδραμόντας, ὅτι, ἐὰν οἱ γονεῖς μὴ κατανεύσωσιν εὐθὺς τὸν γάμον, ἔκριναν ἵν' ἀποθάνωσι, πίπτοντες εἰς τὸ πρὸ αὐτῶν ὕδωρ.

Οἱ συγγενεῖς ἠναγκάσθησαν νὰ ἔλθωσι μετ' αὐτῶν εἰς λόγους, καὶ ὑπέσχοντο ἵνα συγκατανεύσωσι τὸν γάμον, ἐπικαλούμενοι μάρτυρας ἅπαντας τοὺς περιεστῶτας κατοίκους τῆς κώμης. Ἀλλ' οἱ δύο ἐρασταὶ, φοβούμενοι μὴ, ἐξελθόντες τοῦ φρέατος, φενακισθῶσιν, ἠξίουν ἵνα ὁ γάμος τελεσθῇ ἐν τῷ φρέατι καὶ ἐζήτουν ἵνα ὁ ἱερεὺς καταβῇ διὰ σχοινίου εἰς αὐτούς. Ἄλλως...

Οἱ γονεῖς ἰδόντες τὴν ἐπιμονὴν αὐτῶν ἔδραμον εἰς τὴν κώμην, παρέλαβον τὸν ἱερέα, καὶ τὸ μὲν πείθοντες διὰ χρημάτων, τὸ δὲ διαζόμενοι κατεβίβασαν αὐτὸν « ἄρον, ἄρον » παρὰ τοὺς δύο ἐραστάς, οἵτινες ἐκάθηντο ἀναμένοντες τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ἐπί τινος σανιδώματος. (Ἐκ τῆς Ἐθν. Ἐπιθεωρήσεως).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ « ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ. »

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Πατέρα λέγεις ἄνθρωπε τὸν Θεόν; Καλῶς λέγεις. Ἔστι γὰρ Πατὴρ πάντων. Ἀλλὰ σπεῦδε ἐργάζεσθαι ἔργα ἀρέσκοντα τῷ Πατρί σου. Εἰ δὲ κακὰ ποιεῖς ἔργα, πρόδηλον ὅτι τὸν διάβολον ἐπικαλῇ πατέρα· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ ἔφορος τῶν κακῶν. Διὸ σπεῦδε ἐκφυγεῖν τοῦτον, ἀρέσαι δὲ τῷ ἀγαθῷ Πατρὶ καὶ ποιητῇ σου. *Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.* Καὶ τί γάρ; οὐκ ἔστιν ἅγιος ὁ Θεός; Ναί, ἅγιος· ἀλλὰ τοῦτο λέγεις, Ἐν ἐμοὶ ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ὅπως ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ καλὰ ἔργα μου καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα καὶ ποιητήν μου. *Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου.* Τί γάρ; οὐκ ἔστι βασιλεὺς ὁ Θεός, ὅτι μέλλει ἔρχεσθαι ἡ βασιλεία αὐτοῦ; Ναί, βασιλεύς ἐστι πάντων, ἀλλ' ὥσπερ πόλις κυκλωθεῖσα ὑπὸ ἐχθρῶν ζητεῖ ἐλθεῖν τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως καὶ ἐξελέσθαι αὐτήν· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν ἐναντίων δυνάμεων καὶ ὑπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ πονηρῶν λογισμῶν, ζητοῦμεν ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐξελέσθαι ἡμᾶς. Καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον· ἐπειδὴ ὁ προφήτης λέγει, *Ἐβασίλευσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη*, τῷ παρελθόντι χρόνῳ ὡς μέλλοντι χρησάμενος, χάριν τούτου κράζομεν. *Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου*, Κύριε· τουτέστιν, ἐλθέτω ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου. *Γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.* Λέγει γὰρ οὕτω. Κύριε, ὥσπερ ἐγένετο τὸ θέλημά σου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ εἰσὶν ἄγγελοι ἅπαντες ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ὁ ὠθῶν καὶ ἀντωθούμενος, οὔτε τύπτων καὶ τυπτόμενος, ἀλλὰ πάντες ἐν εἰρήνῃ βαθείᾳ· οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν τοῖς ἐπὶ γῆς ἀνθρώποις γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ἵνα πάντα τὰ ἔθνη ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάσωμεν τὸν ποιητὴν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν.

Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. Ἐπιούσιον ἄρτον λαβεῖν αἰτοῦμεν. Ἄρτος δὲ ψυχῆς λόγος Θεοῦ, καθὼς ἔφη τις των ἁγίων. Ἄνοιγε, τέκνον, *σὸν στόμα λόγῳ Θεοῦ.* Καὶ διὰ τοῦτο συχνοτέρως μνημονεύειν Θεοῦ καλὸν ἡ ἀναπνεῖν· *Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.* Λέγει δὲ οὕτω. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ χρέη ἡμῶν, τουτέστι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ τὰ πταίσματα, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν πᾶσι τοῖς πταίουσι καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς ἡμᾶς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις, καὶ πᾶσι τοῖς ὑποχειρίοις ἡμῶν. Ταῦτα λέγων, ἄνθρωπε, ἐὰν οὐ ποιῇς οὕτως, ἐνόησον ὅτι φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν ἡμᾶς εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος· καὶ διορθωσάμενος ἐπίστρεψον πρὸς τὸν ποιητὴν καὶ Κύριον.

Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἐὰν ζητήσῃ ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς συνιάσαι, ὡς τὸν σῖτον, ὥσπερ καὶ τοὺς ἀποστόλους ἐζήτησε, καὶ ὡς δέον ἀπέτυχεν καὶ ὡς τὸ πάλαι Ἰώβ, μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν καθ' ἡμῶν· ἀλλ' εἰ καὶ πονηρὸς ἄνθρωπος θελήσῃ πειρᾶσαι ἡμᾶς ἢ ἀδικῆσαι, μὴ δῷς ἡμᾶς εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀλλὰ σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου. *Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις.* Κύριε, ἐπεὶ τοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία, μὴ ἐάσῃς ἡμᾶς φοβηθῆναι ἑτέραν βασιλείαν, εἴτε δεσποτείαν ἄλλην, εἰ καὶ ἄξιοί ἐσμεν κολάσεως διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Σὺ ἡμᾶς, οἷῳ θέλεις τρόπῳ τιμώρησον, καὶ μὴ παραδῷς ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐμπεσώμεθα εἰς χεῖρας σου, ὅτι ὡς ἡ μεγαλωσύνη σου, οὕτω καὶ τὸ ἔλεός σου, Πατὴρ παντοκράτορ, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOM. LIX. Σελ. 627.

ΤΟ ΕΛΛΗΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ Ο ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ « ΟΜΗΡΟΣ.»

Δύο εἰσὶν ἐν Σμύρνῃ νέα ἱδρύματα προσφάτως ἱδρυθέντα καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν ὁμογενῶν ἐρελκύοντα: τὸ Ἑλλ. Ὀρφανοτροφεῖον καὶ ὁ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος «Ὅμηρος.» Ἀμφότερα ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐπιδιώκουσιν ἐθνωφελῆ σκοπόν, τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς ἐκείνης, ἐφ' ἧς οἱ προφῆται ἅπαντες κρέμανται καὶ οἱ νόμοι, τῆς ἐντολῆς τοῦ «Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.»

Τὸ Ὀρφανοτροφεῖον προτίθεται νὰ καθαρίζῃ τὰς ἀγυιὰς ἀπὸ τοῦ συρφετοῦ τῶν ἀπροστατεύτων ὀρφανῶν παιδαρίων καὶ ἀπὸ τούτων κατεργάζηται μέλη τῆς πολιτείας χρηστά· ὁ δὲ Σύλλογος ἀ.) νὰ συναθροίζῃ τὰ τῶν παπτώχων πατέρων τέκνα καὶ νὰ διδάσκῃ αὐτὰ ἰδίᾳ δαπάνῃ, ὅπως, ἠθικῶς τε μορφούμενα καὶ διανοητικῶς, ἀποδαίνωσι καὶ Χριστιανοὶ ἀληθέστεροι καὶ πολῖται καλλίτεροι· β'.) νὰ παρασκευάζῃ μαθήματα ὡρισμένα διὰ τὸν λαόν· γ'.) νὰ ἐκδίδῃ περιοδικόν, ἐπὶ πρακτικῷ σκοπῷ καὶ δ'.) νὰ τηρήσῃ τὰς μέχρι τοῦδε ἀγορεύσεις ἐν τῷ καταστήματι.

Τὸ ἄλλοτε Ἀναγνωστήριον ἡ Σμύρνη, περὶ οὗ ἐν σελ. 515 Α'. τόμ. —99, 125 καὶ 148 Β'.—250 Γ'. τόμου ἄλλοτε εἴχομεν γράψει, ἀνδρωθὲν ἤδη ἐγένετο Σύλλογος καὶ ὠνομάσθη τῷ ἑλληνορριζοτάτῳ ὀνόματι «Ὅμηρος.» Ὥστε ἡ πόλις Σμύρνη ἀντὶ τοῦ τέως ἁπλοῦ Ἀναγνωστηρίου κέκτηται τὸν Σύλλογον «Ὅμηρον,» ὅστις διακηρύξας δι' ἐγκυκλίου, δημοσιευθείσης ἐν τῷ ἐγχωρίῳ τύπῳ, τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν του, ἐτέλεσε τὸ πρῶτον τὴν ἑορτὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς 8ης τοῦ μηνὸς τούτου τὰ μάλιστα ἱεροπρεπῶς καὶ ἑλληνικῶς, δύο ἀπαγγελθέντων λόγων — τοῦ μὲν παρὰ τοῦ ἀρχιδιακόνου καὶ ἱεροκήρυκος κ. Π. Δανιηλίδου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἁγ. Φωτεινῆς, ἔνθα καὶ ἀρχιερατικὴ ἐγένετο λειτουργία ὑπὲρ ὑγείας τῶν ζώντων καὶ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων μελῶν τοῦ Συλλόγου, τοῦ δὲ ἐν τῷ καταστήματι παρὰ τοῦ Γεν. Γραμμ. κ. Ι. Πρωτοδίκου—καὶ μιᾶς ὠδῆς παρὰ τῆς Διευθυντρίας τοῦ Μεγ. τῆς Ἁγ. Φωτεινῆς παρθεναγωγείου κυρίας Σαπφοῦς Λεοντιάδος.

Ἀμφότερα τὰ ἐν τῷ καταστήματι ἀπαγγελθέντα ἐνθουσιωδῶς παρὰ τοῦ πολυπληθοῦς καὶ ἐκλεκτοῦ συνάμα ἀκροατηρίου ἐχειροκροτήθησαν. Ἀλλὰ μετὰ θλίψεως παρατηροῦμεν ὅτι ἐνῷ ἡ ἀπαγγελθεῖσα ὠδὴ ἠκτινοβόλει ἐν μέσῳ τῷ τε χριστιανισμῷ καὶ Ἑλληνισμῷ, ἀπ' ἐναντίας ὁ πρὸ αὐτῆς ἀπαγγελθεὶς λόγος ἦτο αὐτόχρημα μονώτατα ἑλληνικός. Τὸν ἀγορεύσαντα καὶ ἀγαπῶμεν καὶ ὑποληπτόμεθα διά τε τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐν τούτοις θλιβόμεθα καμμύοντας βλέποντες πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπ' ἀκριβὲς ἐκείνους, παρ' ὧν οἱ πολλοὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀληθείας καραδοκοῦσιν. Οἱ ἀρχαῖοι ἐν τῷ σκότει πορευόμενοι ἀνέμενον παρὰ τῶν Ὁμήρων καὶ τῶν Πλατώνων τὸ φῶς, ἀλλ' ἡμεῖς — οἱ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἰδόντες καὶ οἱ τὸ ἐπουράνιον πνεῦμα λαβόντες καὶ οἱ τὴν ἀληθῆ πίστιν εὑρόντες καὶ οἱ τὴν ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες — μόνον ὡς ἔργα καλὰ τῶν προγόνων ἡμῶν τὰ συγγράμματα ταῦτα δυνάμεθα νὰ θαυμάζωμεν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ παρ' αὐτῶν τὴν μόρφωσιν ἡμῶν ἀλλ' οὔτε τὴν ἠθικοποίησιν ν' ἀναμένωμεν, οὐχί! διότι ὁ κώδηξ, τὸν ὁποῖον τὸ θῦμα τοῦ Γολγοθᾶ διὰ τοῦ θείου του αἵματος ἐπεσφράγισεν, ἵσταται ὡς γίγας ἀπέναντι ὡς ναΐσκου ὅλης τῆς θύραθεν λεγομένης σοφίας. Ἂν ὁ φίλος Πρωτοδίκος ἐλάμβανε τοσαύτην πρὸν τὴν Γραφὴν ἀγάπην ὅσην πρὸς τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου ὁ Ἀλέξανδρος, βέβαια δὲν θὰ ὡμίλει μὲν μετὰ τοσούτου ὑπὲρ τοῦ Ὁμήρου ἐνθουσιασμοῦ, ἐτήρει δὲ τοσαύτην νεκρικὴν ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ λόγου του λέξεως σιωπήν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν ῥιζικὸν ἀναμορφωτὴν ἁπάσης τῆς ἀνθρωποτητος. Δὲν θέλομεν ἐνταῦθα οὔτε ἀνάλυσιν τοῦ λόγου ἐκείνου νὰ κάμωμεν ἀλλ' οὔτε τὰ χωρία του ἐκεῖνα ν' ἀναφέρωμεν, ἅτινα τὴν θλῖψιν ἡμῶν προυκάλεσαν, καθότι ὁ λόγος οὗτος ἐτυπώθη ἐν τῇ « Προόδῳ » τῆς 17ης τοῦ μηνὸς τούτου. Μόνον ἐπὶ παραδείγματι δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὸ «Ἡ ποίησις διὰ τοῦ θείου αὐτῆς στόματος διδάσκει τὴν αὐταπάρνησιν — προτρέπει ἡμᾶς νὰ ἔχωμεν πεποίθησιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τότε εὐκόλως εἰσακουόμεθα ὑπ' αὐτοῦ — μᾶς νουθετεῖ νὰ ἤμεθα συμπαθεῖς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς κτλ.» Παραδεχόμενοι ταῦτα ὅλα ὡς ἀληθέστατα, ἐκλιπαροῦμεν καὶ καθικετεύομεν τὸν φίλον κύριον Πρωτόδικον ἵνα θυσιάσῃ ὀλιγίστας ὥρας καί, λαβὼν ἀνὰ χεῖρας τὸν Α'. τόμον τοῦ συγγράμματος « Φιλοσοφικαὶ μελέται περὶ χριστιανισμοῦ.» ἀναγνώσῃ ἐπισταμένως τὸ Δ'. κεφαλ. τοῦ Β'. βιβλίου, τὸ ἐπιγεγραμμένον «Καθολικαὶ παραδόσεις» ὡς καὶ τὴν 7908 σελ. τῆς ἐρημ. «Ὁ Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς.» Μήπως ἐν τῇ Γραφῇ δὲν ἀναγινώσκομεν «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν (=γενέσθαι τέλειος, εὐδαίμων), ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι; — ἐλπίζε ἐπὶ Κύριον καὶ αὐτὸς σὲ διαθρέψει· κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται, ὃ ἂν ποιήσητε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοὶ ἐποιήσατε;» Καὶ πλεῖστα τοιαῦτα, ὧν βρίθει ἥ τε Παλ. καὶ Κ. Διαθήκη. Τελειόνομεν μόνον τὰς ὀλίγας ἡμῶν ταύτας παρατηρήσεις, λέγοντες ὅτι ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης ἀποκαλεῖ τὴν Γραφὴν « παντὸς ἀγαθοῦ ταμεῖον» — ὅτι ὁ διάσημος Ἄγγλος φιλόσοφος Ἰωάννης Λόκκιος, ὁ καὶ εἰς πολλὰ πολιτικὰ ἀξιώματα ὑψωθείς, λέγει « αὐτουργός τῆς Βίβλου εἶνε ὁ *Θεός, σωτηρία* τὸ τέλος της καὶ ἀλήθεια *ἄμικτος* μὲ σφάλμα τὰ περιεχόμενά της»— ὅτι πολλοὶ κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ζωῆς των στιγμὰς ἐξέφρασαν τὴν λύπην των ὅτι ἠμέλησαν τὸ βιβλίον τοῦτο, οὐδεὶς ὅμως μετενόησε ποτὲ τὴν ὥραν αὐτὴν διότι τὸ ἐσπούδασεν — ὅτι ὁ Ρουσσὼ ἔλεγε « Δὲν ἠξεύρω διατί θέλουν νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὴν πρόοδον τῆς φιλοσοφίας τὴν ὡραίαν ἠθικὴν τῶν βιβλίων μας· ἡ ἠθικὴ αὕτη, ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ἐξαχθεῖσα, ἦτο χριστιανικὴ πρὸ τοῦ νὰ ἦνε φιλοσοφική» (Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ ὅρους 3)—ὅτι ὁ αὐτὸς Ρουσσὼ ἀλλαχοῦ λέγει «*Μόνον* τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν *πάντοτε* βέβαιον, *πάντοτε* ἀληθές, μοναδικὸν *πάντοτε* καὶ *πάντοτε* ὅμοιον ἑαυτῷ... Ἡ διάνοια μᾶς λέγει ὅτι ἁρμόζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀκολουθῶσι τὰ ἐντάλματα αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι ἡ εὕρεσις αὐτῶν ἦτο ἀνωτέρα τῶν δυνάμεών των» (ἐπιστ. ἐκ τοῦ ὅρους σελ. 39, 86, 87 Παρισ. 1793). Καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἠδυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν, ἀλλ' ἃς μεταβῶμεν εἰς τὸ Ἑλλ. Ὀρφανοτροφεῖον.

Τὸ φιλανθρωπικὸν τοῦτο ἵδρυμα, ὃ δικαιοῦται πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ ἑρελκύσῃ τὴν συμπάθειαν τῶν ὁμογενῶν, ὡς καὶ ἄλλοτε πολλάκις εἴπομεν καὶ ὡς τὰ πράγματα αὐτὰ διαπρυσίως κηρύττουσιν, ἐξέδωκε κατ' αὐτὰς γραμμάτια λαχείου, ὃ ὧν ἐπικαλεῖται τὴν συνδρομὴν τῶν φιλοφρόνων.

Οἱ ἀγοραστὰι τῶν λαχείων τούτων οὐδὲν θυσιάζουσιν εἰμὴ τὸ εὐτελέστατον ποσὸν τοῦ ἑνὸς γρ. καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα· ἀλλ' ἀπέναντι τῆς ἐλαχίστης ταύτης θυσίας ἐκτὸς τῆς βεβαιοτάτης ἠθικῆς ὠφελείας τοῦ ὅτι συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἑδραιωθῇ ἀξιόλογος ὑπὲρ τοῦ Ὀρφανοτροφείου πόρος ἔχουσι νὰ ἐλπίζωσι πάντοτε καὶ τὴν ὑλικὴν ὠφέλειαν οὐχὶ μικροῦ λόγου ἀξίων ποσοστήτων, διότι κατὰ τὴν ἐκκύβευσιν, ἥτις ἀνυπερθέτως γενήσεται τὴν 31 Μαρτίου προσεχοῦς ἔτους 1873, θὰ κερδήσωσιν ὀκτὼ ἀριθμοὶ

Ο	Α΄.	γρ.	15,000
Ο	Β΄.	»	8,000
Ο	Γ΄.	»	5,000
Ο	Δ΄.	»	4,000
Ο	Ε΄.	»	3,000
Ο	ΣΤ΄.	»	2,000
Ο	Ζ΄.	»	2,000
Ο	Η΄.	»	1,000

Ἡ τιμὴ ἑκάστου γραμματίου εἶνε μόνον γρ. 26, τὰ ὁποῖα δύναται ὁ ἀγοραστὴς ἢ ἅπαξ νὰ δώσῃ ἢ ἐκ διαλειμμάτων, ἀνὰ ἓν γρ. καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα.

Τὸ πρᾶγμα οὔτε ἐπαίνων χρῄζει οὔτε προτροπῆς. Ἀναγγέλλομεν μόνον τοῖς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φίλοις τοῦ Μέντορος συνδρομηταῖς ὅτι δύνανται διὰ τῶν κατὰ τόπους ἀξιοτίμων αὐτοῦ ἐπιστασιῶν ν' ἀποταθῶσι πρὸς τὸ Γραφεῖον τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ ἀγοράσωσι ὅσα θέλωσι τοιαῦτα γραμμάτια.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ.

Ἡ νέα Βενδέρη ἦτον εὐσεβὴς ἀλλὰ πάμπτωχος γυνή. Ἐν τῷ μέσῳ ὅμως καὶ τῆς μεγίστης αὐτῆς ἀνεχείας εἶχε πάντοτε ἐλπίδας καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Θεόν. Νύκτα τινὰ ψυχρὰν τοῦ φθινοπώρου, ὅτε ἡ ὥρα ἦτον ἀρκετὰ προκεχωρημένη, δύο ἀγροῖκοι νέοι διήρχοντο παρὰ τὴν καλύβην αὐτῆς, διευθυνόμενοι εἰς τὴν κατοικίαν των. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἐκράτει ὑπὸ τὴν μασχάλην ψωμία τινὰ τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὸ ἀρτοπωλεῖον τοῦ χωρίου εἶχεν ἀγοράσει. Φῶς ἀμυδρὸν ἐξήρχετο ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς μητρὸς Βενδέρης. Ο εἷς τῶν νέων, ὁ κρατῶν τὰ ψωμία, εἶπε πρὸς τὸν σύντροφον αὐτοῦ. «Ἂς ἀστειευθῶμεν μὲ τὴν γραῖαν.» «Ἂς ἀστειευθῶμεν» εἶπε καὶ ὁ ἄλλος. Ἐπλησίασαν λοιπὸν εἰς τὴν καλύβην καί, κυττάξαντες διὰ τοῦ παραθύρου, εἶδον τὴν γραῖαν γονατισμένην πλησίον τοῦ μέρους, ὅπου ὀλίγοι ἄνθρακες ἔκαιον ἐντὸς τῆς στάκτης. Ἡ γραῖα προσηύχετο. Προσηλώσαντες τὴν προσοχήν των ἤκουσαν αὐτὴν θερμῶς παρακαλοῦσαν δι' ἄρτον. Ἡ τροφὴ ὅλως διόλου ἀπ'αὐτῆς ἔλειπε. Πρὸς ἐπίμετρον τοῦ ἀστεϊσμοῦ των εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ ἔχων τὰ ψωμία, ἀνέβη σιγαλὰ ἐπὶ τῆς χαμηλῆς στέγης τῆς καλύβης καὶ διὰ τοῦ καπνοδόχου ἀφῆκε τὰ ψωμία, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, νὰ πέσωσιν. Ἅμα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐκύλισαν, προσεῖλκυσαν τὰ βλέμματα τῆς γραίας, ἥτις ἐξ ὅλης καρδίας ἀνέκραξεν «Εὐχαριστῶ τὸν Κύριον, εὐλογῶ τὸν Κύριον διὰ τὴν ἀγαθότητά του.» «Ἀλλ' ὁ Κύριος δὲν τὰ ἔστειλεν» εἶπε φωνή τις κατερχομένη ἐκ τοῦ καπνοδόχου «Ναί,» εἶπεν ἡ γραῖα ἀφόβως, «ὁ Κύριος τὰ ἔπεμψεν, *ἀλλ' ὁ διάβολος τὰ ἔφερε.*»

Συμπέρασμα. Ὁ Κύριος καὶ τοὺς κακοὺς μεταχειρίζεται πρὸς ἐκτέλεσιν σκοπῶν ἀγαθῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΤΗΣ
ΚΥΡΙΑΣ ΔΟΡΑΣ ΙΣΤΡΙΑΔΟΣ
πρὸς
ΤΟΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ.

Κυρίαι,

Ἀσμενέστατα παραδέχομαι τὸν τίτλον τῆς ἐπιτίμου ἀντιπροέδρου, τὸν ὁποῖον εὐηρεστήθητε νὰ μοὶ ἀπονείμητε.

Θὰ ἦμαι εὐτυχὴς τῷ ὄντι συντελοῦσα πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν ἔργου, τοῦ ὁποίου συναισθάνομαι ὅλην τὴν σπουδαιότητα. Ἐνοήσατε κατὰ βάθος ὅτι ὁ πολιτισμὸς κοινωνίας τινὸς εἶνε στενότατα συνδεδεμένος μὲ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φύλου ἡμῶν. Ἐν ταῖς μακραῖς μου περιηγήσεσι μυριάκις ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ σημειώσω τὴν ἀληθῶς οἰκτρὰν κατάστασιν τῶν χωρῶν, ἔνθα αἱ γυναῖκες διατελοῦσιν εἰσέτι ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ ἐν ἀλλοκότῳ ἀπαθείᾳ, εἰς ἐώλους ὑπείκουσαι παραδόσεις, ἐνῷ τὰ μάλιστα ἐξεπλάγην διὰ τὴν μεγίστην ἐπιρροήν, τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν γυναικῶν ἐπὶ τῶν κρατῶν, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ εὐδαιμονία ὁσημέραι αὐξάνουσιν.

Εἶσθε εὐτυχεῖς, κυρίαι, μὴ δειλιῶσαι ἀπέναντι τῶν προλήψεων, αἵτινες ἀλλαχοῦ φαίνονται καταδικάζουσαι τὴν γυναῖκα εἰς αἰωνίαν νηπιότητα. Τὰ ἀρχαιότερα μνημεῖα τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις ἐπλήρωσε διὰ τῆς δόξης αὐτοῦ τοσούτους αἰῶνας τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, δεικνύουσιν ὅτι ἡ εὐφυΐα τῆς γυναικὸς ἐξεδηλώθη ἀπ' ἀρχῆς μετὰ τοσαύτης λαμψέως, ὥστε οὐδαμοῦ ἄλλοθι αὕτη κατέσχε θέσιν τοσοῦτον ὑψηλήν. Ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν τὰς Σαπφούς, τὰς Ἠρίννας τῆς Λέσβου, τὰς Τελεσίλλας τοῦ Ἄργους, τὰς Κορίννας τῆς Τανάγρας, τὰς Μύρτιας τῆς Βοιωτίας, τὰς Πραξίλλας τῆς Σικυῶνος, τὰς Ἀνύτας τῆς Τεγέας, τὰς Νοσσίδας τῶν Λοκρῶν, τὰς Μοιροὺς τοῦ Βυζαντίου, τὰς Ὑπατίας τῆς Ἀλεξανδρείας. Δικαίως σεμνυνόμεναι ἐπὶ τῷ ἀληθῶς ἐξαιρετικῷ τούτῳ παρελθόντι, δύνασθε θαρραλέως ν' ἀτενίσητε πρὸς τὸ μέλλον μετὰ πλήρους πεποιθήσεως.

Συγχαίρω ὑμῖν εἰλικρινῶς, κυρίαι, διότι προυτιμήσατε τὴν πρακτικὴν βελτίωσιν ἢ τοὺς ματαίους λόγους, ἐν οἷς τοσοῦτον ἐντέρπονται ἀλλαχοῦ. Μεταξὺ τῶν τοσούτων εἰδῶν τῆς δουλείας, δι' ἣν τοσοῦτον παραπονοῦνται οἱ ἄνθρωποι, ἐν γένει ἐλησμονήθη ὅτι ὁ μᾶλλον βαρὺς καὶ ὁ μᾶλλον αἰσχρὸς ζυγὸς εἶνε ὁ τῆς ἀμαθείας καὶ ὀκνηρίας. Ὅταν τις ἠξεύρῃ νὰ διδάσκηται καὶ νὰ ἐργάζηται, λαμβάνει θᾶττον ἢ βράδιον τὸν βαθμόν, τὸν ὁποῖον οὐδεμία κοινωνία θὰ ἠδύνατο ἐπὶ πολὺ ν' ἀρνηθῇ εἰς τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴν ἀξίαν.

ΔΟΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.